

Postanski znak 200
JOSKO
OSIJEK
POŠTA
Počastni diplom I. reda, Beč 1882. — Srebrna kolajna u Trstu 1882. — Diplom priznanja, Prag 1888. — Počastni diplom, Bruselj (Belgia) 1888. — Počastni diplom Osijek 1890. — Velika milenijska kolajna, Budimpešta 1896.

HRVATSKA PČELA

ORGAN
HRVATSKO-SLAVONSKOGA PČELARSKOGA DRUŠTVA
U OSIJEKU

I PODRUŽNICA U VALPOVU I VINKOVCIIMA

Ovomu je društvu pokroviteljem presvjetli gospodin dr. Teodor grof Pejacsevich,
vlastelin i narodni zastupnik u Našicama.

XXII. Tečaj 1902.

Urednik: BOGDAN PENJIĆ

IZDANJE

HRVATSKO-SLAVONSKOGA PČELARSKOGA DRUŠTVA

U OSIJEKU.

Broj 1. (str. 1.—8.)

Hrvatskim pčelarima. (Uredništvo).

Kunceov kavez za zatvaranje matica. (Sa slikom). (Bogdan Penjić).

Predavanje o pčelarstvu. (August Katar).

Pčelarska pisma mlađemu drugu. (Pismo I.).

Razne vijesti: Previšnje imenovanje. — Pčelarstvo i državna pomoć. — Pozor pčelari! — Javna zahvala. (Ignjata Novakovića). — Oglas A. J. Wagnera iz Beča i izvadak iz cijenika pčelarske trgovine baruna Rothschilda u Kranjskoj.

Broj 2. (str. 9.—16.)

Poziv u XXIII. glavnu skupštinu hrv.-slav. pčelar. društva.

Uživajmo med! (Mato Vohalski).

Hranjenje pčela. (Ivan Berman)

Predavanja o pčelarstvu. Nastavak i svršetak. (A. Katar).

Skrižaljka o vremenu u ožujku 1901. (Sastavio Vježkovac Grginčević).

Pčelarska pisma mlađemu drugu. (Pismo II.).

Razne vijesti: Znanost. — Potvrđena pravila. — Lastavica ne uništjuje pčele. — Hranjenje pčela mlijekom. — Pelud u zimi. — Oglasi.

Broj 3. i 4. (str. 17.—32.)

U prilog pčelarenja sa pokretnim saćem (I. Novaković).
Kako se patvori med. (Mato Vohalski).

Čistoća je pol zdravlja, a zdravljie je bogatstvo ovoga svijeta. (Vj. Grginčević).

Predstavka centr. upravi hrv.-slav. pčelar. društva.

Pčelarski svaštičar. (Mato Bábogredac).

Pčelarska pisma mlađemu drugu. (Pismo III.).

Skrižaljka o vremenu u travnju 1901. (Vj. Grginčević).

O Preusovom načinu pčelarenja. (Miloš Ljubić).

Neprijatelj pčelarstva. (Humoreska od Z. Pužara).

Zapisnik glavne skupštine od 23. ožujka 1902.

Razne vijesti: Svečana inštalacija. — Svečana proslava 25-godišnjice. — Proljetna revizija pčela. — Dobro vrcalo. — Posebni vlakovi za pčele. — Pozor! — Oglasi.

Broj 5. (str. 33.—40.)

Proste košnice i seljaci. (M. Vohalski).

Špekulativno prihranivanje pčelaca. (August Katar).

Pčelarstvo u ogulinskom kotaru. (Izvješće A. Plešeta).

Pčelarska pisma mlađemu drugu. (Pismo IV. i V.).

O Preusovom načinu pčelarenja. Nastavak (M. Ljubić).

Skrižaljka o vremenu u svibnju 1901. (G. Grginčević).

Razne vijesti: Kongres hrvatskih i srpskih pčelara. — Velika internacionalna pčelarska izložba.

Tečaj za gojenje pčela. — Oporezovanje pčelarskih proizvoda.

— Zbog čega ginu pčele preko zime.

— Pčelarstvo u travnju. — Na ubavijest. — Oglasi.

Broj 6. (str. 41.—48.)

Kako se mora jesti med? (Uredničtvo).
 Kritični pčelarski dani u svibnju. (Jakov Bobinac).
 Pčelarska pisma mlađemu drugu. (Pismo VI.).
 O Preusovom načinu pčelarenja. Konac. (M. Ljubić).
 Dopis iz Petrinje. (S. Gnjatović).
 Stanje pčelarstva u okolini Sikirevaca. (N. Cuvaj).
 Razne vijesti: Kongres pčelara u Zemunu. — Izlet u Nuštar. — Nove vrlo praktične košnice. — Opet dozvoljeno proizvadati i prodavati »Gvirc«. — Internacionalna pčelarska izložba u Beču g. 1903. — Narančevi med u Beču. — Pčelarstvo u Dalmaciji. Čokolada od meda i medene kocke. — Novi list u Sarajevu. — Na ubavijest!

Broj 7. i 8. (str. 49.—64.)

Pčelarska praznovjerja u narodu. (M. Vohalski).
 Bezmatičnost pčelaca. (August Katar).
 Pčelarstvo i pučki učitelji. (A. K.).
 Pčelinjak na tavanu. (Vj. Grginčević).
 Koje su zapreke, da se pčelarstvo u opće, a napose ono sa pokretnim saćem u nas ne razvija i ne širi? (August Matoš).
 Kako ćemo se pobrinuti za bolju pčelinju pašu? (Dragutin Brenner).
 Razne vijesti: Pčelarstvo u hrvatskom primorju. — Kongres pčelara u Zemunu. — Od uredničtva.

Broj 9. i 10. (str. 65.—80.)

Kako bi se prepriječilo patvorenje meda i voska, te kako bi se isti što bolje unovčili? (Mato Vohalski).
 Pčelinja uš. (August Katar).
 Izbor prisada za prezimljenje.
 Anatomija pčele medarice. Sa slikom.
 Pčelarski pabirci. (Šime Vudy).
 Jedan dan u Vinodolu. (Bogdan Penjić).
 Skrižaljke o vremenu u lipnju, srpnju, kolovozu i rujnu 1901. (Vj. Grginčević).
 Razne vijesti: Novi neprijatelj pčela. — Internacionalna pčelarska izložba u Beču god. 1903. — Poslovi u pčelinjaku mjeseca listopada. — Med kao uspavaće sredstvo. — Književnost. — Na znanje.

Broj 11. i 12. (str. 81.—92.)

Med kao lijek. (Mato Babogredac).
 O prošloj pčelarskoj godini. (Mato Vohalski).
 Pčelarski pabirci. (Šime Vudy).
 Skrižaljke o vremenu u mjesecima listopadu, studenom i prosincu godine g. 1901. (Vj. Grginčević).
 Neprilika kod spajanja pčelaca. (Bogdan Penjić).
 Dopis iz (trnjanskih) Kuta. (Josip Beraković).
 Odgovor na odgovor. (— b. —).
 Razne vijesti: Zar da još spavamo? — Pčelarstvo u školskim vrtovima Dalmacije. — Pčelinja otrov. — Benzin. — Napredni pčelari u Vinodolu.
 Književnost: Moj način pčelarenja i njegovi uspjesi. — Od uredničtva. — Na znanje. (V. Grginčević).

ml 5 daje

Organ „hrvatsko-slavonskoga pčelar. društva u Osijeku“
I. podružnice u Valpovu i II. podružnice u Vinkovcima.

Ovomu je društvu pokroviteljem Presvjetlj. gospodin dr. TEODOR grof PEJAČEVIĆ vlastelin i narodni zastupnik Našički.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na **Uredničtvu Osijek** doljni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prisosa.

Br. 1.

U OSIJEKU, za mjesec siječanj 1902.

Tečaj XXII.

Hrvatskim pčelarima.

Ovim brojem otvaramo XXII. godište »Hrvatskoj pčeli«, a to nas bodri i veseli, jer smo uvjereni, da ju hrvatski pčelari rado čitaju. »Hrvatska pčela« bori se još uvjek raznim neprilikama i poteškoćama, ali za to ju ne ćemo napustiti, a još manje dozvoliti, da u toj borbi podlegne. Poput one: »u borbi je život«, boriti će se »Hrvatska pčela« i nadalje, a uz božju pomoć i potporu hrvatskih pčelara odoljet će ona svim neprilikama. Kao što smo na početku našega rada, pozvavši sve hrvatske pčelare u jedno kolo, odlučno naglasili, da »Hrvatska pčela«, kao naš prvi pčelarski list, ima biti jedinim i pravim stjecištem ukupnoga našega rada i djelovanja oko unapređivanja racionalnoga pčelarstva, tako i sada još odlučnije tu potrebu ističemo. »Hrvatska pčela« neka bude za hrvatske pčelare ono sveto ognjište, na kom treba da zajedničkim silama palimo i žarimo, nebi li se s njega onaj živi oganj ljubavi prema lijepom i plemenitom pot hvatu našem što dalje rasprostranio i u hrvatski naš mili narod uživio. — Ozbiljno za to pozivljemo sve hrvatske pčelare u naše kolo. Skupimo se svi oko »Hrvatske pčele«, pa se kamimo svakog strančarenja, ako želimo uspjeti i rodu si koristiti. Ugledajmo se u našu miljenicu sjećnu pčelicu, radimo jedan za sve, a svi za jednoga, te se držimo, poput naših pčelica moćnoga gesla svoga: »Složno napred, pa Bože pomozi!«

Uredničtvu

Kunceov kavez za zatvaranje matica.

(Sa slikom.)

Ako gdje, to se baš kod nas tuže pčelari na prekomjerno rojenje, uslijed kojega dobijaju mnogo manje meda, pa i pčelci im jako oslabe. O tom, kako se može donekle obustaviti rojenje ili barem umanjiti nagon za rojenjem, pisalo se je i piše se sveudilj mnogo, ali sva ta piskaranja su samo naglašanja i jalovi opisi kojekakovih neuspjelih pokušaja. Tečajem ovoga ljeta upotrebio sam ovdje slikom prikazani Kunceov kavez u jednom od jačih mojih pčelaca i to za cvatnje bagrena, pa moram reći, da sam postigao vrlo lijepih rezultata. — Kod nas se pčelci obično za cvatnje bagrena, a često i prije te cvatnje roje.

Paša sa bagrena ne traje dugo, najviše 4 do 6 dana, pa ako nisu u to doba jaki pčelci i nema dovoljno praznih izgrađenih okviraca, ode paša bez krasnoga bagrenovoga meda. Iz jedne džirzonke, u kojoj sam upotreboio Kunceov kavez, izvadio sam za cvatnje bagrena preko 12 kg krasnoga vrcanoga meda, dočim sam iz svake druge džirzonke, pa ma da su u njima i jači pčelci bili, izvadio jedva 1—2 kg. popriječno po džirzonci. Ja imam većinom uzor-džirzonke, pa sam u jednoj od njih ove godine taj Kunceov kavez prokušao i moraću reći, da me je taj pokušaj u svakom pogledu posve zadovoljio, a radio sam ovako: U Kunceov kavez stane upravo šest poluokviraca, a tim sam ga ispunio, ali naravno i maticu sam s njima u kavez zatvorio. Kavez sa maticom i izgrađenim okvircima i svom pčelom na njima stavio sam u donju etažu plodišta, a sav ostali prostor ispunio sam sa ostalim okvircima (14 poluokviraca).

Svi okvirci su bili izgrađeni radiličkim stanicama, a u 8 od njih bilo je već zreloga legla. Matica je bila dakle zatvorena u kavezu, a imala je dosta mjesta, da nastavi leglom. Kad je nastala paša sa bagrena, napunile su pčeles 12 poluokviraca krasnim medom bagrenovcem, dočim je kod drugih džirzonaka bilo također sve puno, ali je u većini okvirci bilo legla i meda, pa sam tako

iz ostalih džirzonaka mogao samo po 1—2 poluokvirca vrcati. Uporabom ovoga kaveza dakle zapriječio sam jakomu pčelcu rojenje i dobio više meda od toga jednoga pčelca, nego od pet drugih, a taj isti pčelac ostao je za to ipak jak, jer sam ga uzimio sa lijepom mladom pčelom radićom na 18 poluokviraca.

A sada da opišem taj Kunceov kavez. On je napravljen od pokositrenoga lima (Hanemanove rešetke), a unutri stane upravo 6 poluokviraca, koji su u uzor-džirzonci (22 cm X 19 $\frac{1}{2}$ cm).

Ovaj je broj izgrađenih okviraca upravo dovoljan, da se pčelac uzdrži jak, jer matica i u svom zatvoru ima dovoljno mjesta, da naleže dosta marljivih potomaka. S druge strane opet postizava još i to, da se nagon za rojenjem malo obustavi. Ovaj se kavez može upotrebiti u svakom sistemu džirzonaka, samo se dakako ima prilagoditi prema veličini okviraca, a ako ima u džirzonci više etaža, najbolje ga je sa zatvorenom maticom staviti u najdonju etažu.

Ja sam ovoga prošloga ljeta upotreboio taj kavez najprije za cvatnje bagrena, a kašnje opet za cvatnje lipe, pak sam u oba slučaja bio veoma zadovoljan sa rezultatom. Postupao sam ovako: Odabrao sam za to jakog pčelca u plodištu uzor-džirzonke. Pod konac travnja sam istog pčelca točno pregledao i našao u njem već početaka od matičnjaka, ali još nezaleženih znak, da bi se mogao za 10—12 dana rojiti. Da osjetim rojenje, a ujedno da i Kunceov kavez prokušam, tražio sam maticu i onaj okvir sa maticom i svom pčelom na njem stavio sam u kavez, ktmu sam dodao još dva okvira sa otvorenim leglom i svom pčelom, koja je na njima bila. Ostali prostor u kavezu ispunio sam sa tri, radiličkim stanicama izgrađena, okvirci, ali stanice su bile posve prazne. Ovako ispunjen kavez sa maticom smjestio sam u donju etažu plodišta.

Ostali prostor u plodištu ispunio sam sa 14 poluokviraca, od kojih je bilo 6 punih zreloga legla, 3 otvorenim leglom, 3 izgrađena, ali posve prazna, a 2 okvira providena samo sa početkom

gradnje. Od ova potonja dva okvirca ostavio sam svaki između dva leglom puna okvirca, da ih pčele što prije i pravilnije izgrade. Kad je nastupila paša sa bagrena, bilo je legla ponajviše samo u kavezu, jer se je ono leglo u okvircima izvan kaveza većom stranom izleglo, a na novo ga nije imao tko zaleći. Za iole prijatnoga vremena i dobre paše može ovako uređeni pčelac mnogo meda nanijeti. Ža pokrivanje odnosno grijanje legla ne treba mnogo pčele, a pošto je leglo kašnje i onakо stegnuto samo na 6 poloukviraca u kavezu, to se potroši i razmjerno malo meda na prihranjivanje legla. Pčele sav med stovare u okvirce izvan kaveza. Kako sam već napred spomenuo, ja sam za same cvatnje bagrena iz ove jedne džirzonke izvadio više meda, nego iz drugih pet, a za to je pčelac u toj džirzonci ostao i poslije lipove paše ipak tako jak, da sam ga mogao uzimiti na 18 poloukviraca.

Rojio se dakako nije, a to i je svrha uporabe Kunceovog kaveza: obustaviti rojenje, i svaku pašu iscrpiti što bolje.

Još je jedna druga prednost, koja se uporabom toga kaveza postići može. Želim li najme kod pčelca izmijeniti maticu, bilo da je jača ili prestara, to se također pomoću Kunceovoga kaveza dade vrlo lako i sigurno izvesti. Pri kraju

paše ubijem onu nevaljalu maticu u kavezu, a za 8—10 dana izrežem u kavezu sve matičnjake izim jednoga već zatvorenoga, pak otstranim kavez, a onih 6 okvira, koji su u kavezu, stavim po redu u donju etažu, gdje je i kavez bio. Taj sada pčelac ima samo zrelijega legla, dosta meda i praška, a samo jedan zatvoren i skoro zreli matičnjak. Obično za 5—6 dana izmili iz toga matičnjaka lijepo razvijena mlada matica, koja se već drugi ili treći dan svoga života oplodi i tako sam izmijenio staru maticu sa mladom na posve jednostavan, a ipak siguran način. Ako se još ovakov pčelac sa mladom oplodenom maticom otpočne tamo pod konac kolovoza špekulativno hraniti, to će ta matica naledi još silesiju pčela radilica, koje će sve prezimeti i dočekati prvu proljetnu pašu. (Špekulativno hranim ovako: Nad

plodištem, u mojim džirzonkama, nalazi se u ono daski, koja dijeli plodište od takozvanog medišta, okrugla rupa, a na tu rupu postavim obrnutu običnu »dunst-čašu« sa medicom, t. j. medom, koji je dobrano vodom rastanjen. Otvor »dunst-čaše« zavežem gustom beznom krpom, kroz koju pčele sišu medicu, a matica se tim draži na brojnije leženje jajašaca).

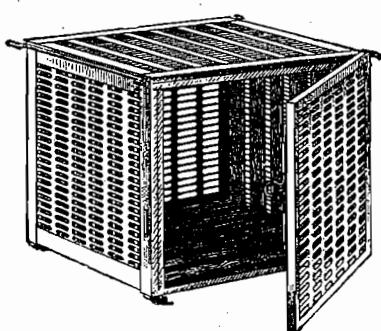
Naš veteran dr. Dzierzon također preporuča, da se za dobre paše ne smije pčelcima dozvoliti, da oni leglo preveć prošire, želimo li dobiti što više meda. U broju 11. »Leipzigerice« od prošle godine piše on doslovce ovo: »Die Kunst, auch in mittelmässigen Jahren noch einen Ertrag am Honig zu erzielen, besitzt nur derjenige, der die Natur der Biene, namentlich ihren unbegrenzten Vermehrungstrieb, erfasst hat.«

Što više koji pčelac svoje leglo proširi, to će tim manje meda dati. Za bogate paše stegne proširenje legla već i obični med, što ga pčele unašaju, ali u srednjim godinama, za srednje najme paše, mora to sam pčelar činiti, ako se hoće okoristiti medom. Što je udesnija džirzonka, tim će laglje obaviti pčelar i tu manipulaciju. Kod običnih košnica (pletara), pa i kod džirzonaka, koje su tako duboke, kako su i široke, to se izvesti

ne da, jer matica prebrzo sve stanice zaleže. Takove su košnice i džirzonke samo za rojenje dobre, ali za med ne vrijede mnogo, dapače skoro ništa u takovim prijedelima, gdje nema jesenje paše.

Onim pčelarima napokon, koji se u opće protive svakomu zatvaranju matica, pa tvrde, da je to nješta protunaravnoga, odgovaramo ovo: Mi racionalni pčelari ne držimo pčele samo radi toga, da uživamo u njihovoј potpunoj slobodi, nego sigurno radi toga, da se prema njihovoј naravi s njima što više okoristimo, t. j., da nam one sabiju što više meda i voska. Tko želi ugojiti bika ili svinju, mora ih dati kastrirati, jer bi inače uzaludno trošio hranu, a svrhe nikada polučio ne bi, pa tko će danas ustvrditi, da to nije praktično, akoprem je i te kako protunaravno.

Bogdan.

Predavanje o pčelarstvu

dne 18. travnja 1901. u Pitomači. *)
(Aug. Katar, rav. učitelj.)

Poznato je, da su se od najstarijih vremena bavili ljudi pčelarstvom. Dapače se znade, da su se bavili umnim pčelarenjem prije rođenja g. Isusa Krista. To su bili Rimljani, koji su u opće u svakom pogledu kulturu širili.

Najstarije košnice bile su izdubljene klade, poslije su pravili košnice raznih oblika od slame — pleli od vrbovih šiba i vinove loze, a sabijali i od dasaka ladice (škatulje). Kod nas se i danas rabe ponajviše košnice slamene — zvonolikoga oblika.

Žaliboze priznati se mora, da se kod nas još dosta slabo mari za pčelarstvo, moglo bi se dapače ustvrditi, da nazaduje i samo prostokošničarstvo. Pa ipak bi pčelarstvo u mnogom pospješilo blagostanje naroda. Pretnogi misle, da je korist od pčela jedino ta, što nam daju med i vosak. Druga je korist kamo veća — naime — što oplođuju na milijune cvjetovā, bez čega bi nam voćke i mnogo drugo gospodarsko bilje ostalo jalovo t. j. bez ploda. Na cvjetovima ima takozvani cvjetni prašak (pelud). Taj prašak sakupljuju pčelice na svojim nožicama, a trebaju ga za hranjenje legla (crvića). Sakupljujući taj prašak, prenašaju ga ujedno s cvijeta na cvijet, i tako oplođuju cvjetove. Dokazao nam to glasoviti pčelar Berleps̄ ovako: uzeo koprenu (til, veoma rijetko platno, bez) i prekrio njom grm ribiza malo dana prije nego se cvjetovi rascvali. Svetlo i zrak mogli su doprijeti do biljke, ali pčele nijesu mogle dolijetati na cvjetove. Pa što je opazio? Taj grm ribiza nije donio nikakva ploda, dočim ostali, nepokriveni grmovi bili rodni. Eto dokaza, da pčele oplođuju cvjetove, pak bi morali već radi ove sveopće koristi što više gojiti pčele.

Nu, u naravi je čovjeka da je sebičan, pak goji samo ono, od čega se nada izdašnoj koristi. Zar ga radine pčelice i u tom ne zadovajavaju? Ne daju li pčele u obilju meda i voska? Ta dobar (jak) pčelac može u dobroj godini dati 15—30 kgr. meda. Računajući samo 80 fil. po 1 kgr. = 12—24 krune.

Ako imadu druge zemlje svoje glasovite pčelare, možemo se i mi ponositi sa našim Penjićem, Kamenarom, Živanovićem, Vohalskim itd., koji dobivaju po više stotina kruna godišnje za med. Istina oni ne pčelare sa običnim

*) Ovo predavanje posjetiše gg. učitelji iz okolice i samoga mjesta uz nekoliko inteligentnije gg. pčelara iz okolice, te veliki broj seljaka. S toga sam držao uputnim, da uz praktično predavanje spomenem bar nešto iz teorije pčelarstva, 23. svibnja p. g. držao sam skroz praktično predavanje u pčelinjaku g. Weißa, posjednika u V. Trešnjevici.

prostim košnicama, već sa džirzonkama t. j. racionalno (umno). Pitajmo se, što dobivaju naši prostokošničari za med? Višeputa sam vidio, da za jednu košnicu s medom i sačem dobije jedva 2—6 kruna. Rijetki su slučaji (to mora biti izvanredno dobra godina), da bi se takav prosti koš platio sa 8—10 kruna. Ako nam je dakle stalo do uspješnoga pčelarenja, treba da posvetimo nešto više mara neumornim pčelicama, a to ćemo postići ako:

- 1.) Što bolje upoznamo narav pčele.
- 2.) Njezin život i nutarnja uređenja pčelinjeg društva.
- 3.) Neprrijatelje pčela.
- 4.) Odredimo cilj, koji želimo postići pčelarenjem.
- 5.) Ako smo sretni bili pri izboru košnica t. j. ako pčelarimo u dobrim košnicama.

Osvrнимo se u kratko na ove točke.

Pčela je od naravi neumorno radljiva. Veli mudri Salomon: »Idi lijencino k mravu i pčeli, pak se uči radu«. Ona se gotovo uništi radom, jer je dokazano, da pčela kroz ljeto živi najviše 6—8 tjedana. Ona znade biti osobito razdražljiva kada joj pogibelj prijeti. Brani se sa žalcem — kojim ubode — ali uvjek u obrani svojoj životom plati, jer joj se sa žalcem otkine i komadić zatke.

Zato treba mirno raditi oko pčela — te nikada za velike vrućine i sparine; najbolje u jutro — odnosno do podne; ukrotiti se mogu dimom ili ih poprskati vodom.

Pčele žive u zadruzi. U jednom pčelcu može biti 20.000—50.000 pčela. U svakom takvom društvu po jedna je matica, radilica na hiljade (najviše), a trutova do 600 (racionalni pčelari ne trpe trutova — t. j. ako ih imadu, to im je broj na minimum odmjerjen). Uzorni red vlada u takvoj zadruzi; sve se međusobno sluša i pazi. Sav taj lijepi sklad podržava matica. Zar to nije lijepi primjer, koji nas ima poticati na ustrajan i složan rad u našem životu i gospodarstvu?

Matica je nešto veća od radilica pčela, a po svom određenju ima da nese jaja i time umnaža pčelca. Čim je matica mlađa, to je i plodnija. Njezina plodnost traje najviše 3 godine. Starije matice nije dobro trpjeti u pčelcu. Stoga mora svaki pčelar voditi račun o starosti matice.

Ona ne izljeće iz košnice — van jedino sa rojem (kod prvenca je već oplođena). Matice, koje izadu sa drugarom i trećarom su neoplođene — pak zato, da se oplore izljeću oko podne jedan — dva do tri puta;

ako se tom zgodom ne oplode — to više ne izlijecu, pak će i kao neoplodene leći jaja, ali će se iz tih jaja leći sami trutovi. Matica ima također žalac, al ga upotrebljava jedino proti drugoj matici, — svojoj suparnici — stoga možemo bez bojazni primiti maticu.

Radilica je ženka, a samo joj ime kaže, da je za posao. (Svaka radilica može leći jaja — ali trutovska. Dogodi se i to, da si pčelac, kojemu je izginula matica, izabere za takovu radilicu pčelu; takav pčelac će propasti, ako mu se za vremena ne pomogne).

Ona sabire med (t. j. sok sa cvijeća, koji prokuha), pravi vosak i gradi sače, unosi cvjetni prašak (pelud) za leglo, vodu i smolu. Hrani i grijе mlado leglo, čisti košnicu, te pred njom drži stražu.

Trutovi su muškarci nešto veći od radilica. Oni su jedino zato, da oplode maticu. Oni ne sabiru med

ni vosak — već jedino troše gotov već med. Izlijecu oko poldana, kada je najtoplje. Pčele trupe trutove tako dugo — dok misle na rojenje. Kada to prestane — onda ih same pčele ubijaju. Ako pčelac trpi trutove do kasne jeseni — znak je, da je bez matice.

Kao što sve na svijetu, tako i pčele imaju svoje neprijatelje. Svakako da im je velik neprijatelj voštani moljac (metilj). Taj se zavuče kroz najmanju pukotinu u košnicu, pak na podu iste zaleže jajača — iz kojih izmili crvići. Ti se zavuču u sače — skojim se hrane, a ujedno ga proruju i paučinom opletu. Slaboga će pčelca ti moljci sasvim uništiti. Zato ćemo pod košnice marljivo čistiti, a sve pukotine omazati.

(Nastavak slijedi.)

Pčelarska pisma mladnjemu drugu.*)

Dragi prijatelju!

Nastale duge noći i tmurni kratki dani. Prazna polja i vrtovi, te gole šume onijemile. Opustilo sve i mjesto šarenog cvjetnog saga pružila se bijela ponjava ledenoga snijega. Opustilo i onijemilo sve, jer za mene je takova priroda žalosna najviše zbog pomanjkanja mile one pčelinje zuke, koja svakog pravog pčelara ljeti toli ublažuje.

A Ti još pitaš kakovi me dojmovi o pčelarstvu obuzimlju u ovo zimsko doba. Ta puka razmišljanja o prošloj pčelarskoj godini i zračne kule za buduće ljeto, kraj višekratne pregledbe izvrcanog saća i nešto punog, spremjenog za slučaj potrebe u ranom proljeću.

Pa kakva korist od onog razmišljanja? odgovaraš Je li? A zar nije bilo ljetos lijepo, istom što je zora navjestila rosno, toplo jutro, kad još za ishoda sunca izadeš k pčelinjaku, pa vidiš kako se ona marna družina otprema na posao? Kako uživamo motreć gdje se jedna radnica za drugom pokazuje na letu i protiv nožicama glavicu svoju, a onda tobiož umivena zaleti se u onaj mirisni, čisti seoski zrak. A za kratko dođoše već prve ranilice s natovarenim nožicama raznobojnog praška, a dok je sunce za kopanje odskočilo, nastala je trka, žurba, vreva, zuka, da sve bruji ko na sajmu od uranka do mrkloga mraka.

A kako u mrvovoj ovoj zimskoj, dugoj pčelinjoj noći?

Kako li je sada u toj radionici „nebeskih darova“, kako jih Virgil u svojih „Georgika“ nazivlje? Muklo, tužno, tiho, kao u grobu, a otvor te ruke (leto) još smo zastrli tamnom koprenom, da ma i rijetko se pomaljuje sunače ne zaviri unutra, da ne budi trudne one, od ljetos umorne radnike. Samo kadkad tuzno cijukne okolo po koja ptičica, kao što noću sova kad oblijeće krijeve mrtvih na pustom groblju. Kadkad, da, navlastito noću šklebne možda mišolovka, ako se je u nju prevario zaviriti onaj hudi duh za sada mirujuće pčele, koje mu se zimi braniti ne mogu. On rado sad obilazi te — u grobovے pretvorene — stanove, gdje tisuće živih u polumrtviliu jedva čeka bajno pramaljeće. Kod nemarnih pčelara pčelci su sad njegova topla i puna žitnica.

A mi? Mi brojimo nedjelje i dane, kad će priroda pokrenuti nov život, kad će matica po instinktu svom polagati jajača, a pčelice započeti hraniti mlado potomstvo, da se ne zatre rod. Pa kako smo prošlog ljeta imali dosta i dobra meda, kojim uzimismo naše pčelce obzirom na toplinu i dovoljan pristup zraka, živimo u nadi, da će nam se rano i pučanstvo početi umnažati, a valjani naši pčelci razuzjati će u osvitu cvjetnog pramaljeća u obnovljenoj prirodi, svježim, novim životom. Oh! al je slatka ova nada, a dobri Bog će dati da bar ona nebude varava.

Međutim — kako vidiš, ja sam se malo i previše zanio u prošlost, a s velikom nadom za budućnost. Tebi

*) Pod ovim naslovom donaćati ćemo i u buduće pouke za početnike. — Ur.

pak kao dobrom pčelaru je valjda i što drugo na umu. Ti možda i sad, kao sljedaš praviš košnice ili bar okvire. Kod mene je u tom slučaju zlo, jer sâm košnice praviti ne znam, dok mi preklani sve uzorne džirzonke s pčelom i medom odnesoše zlosretni tati, a valjanog stolara nigdje blizu. Al' ja sam Ti čovjek, koji puno ulaže u nadu, pa mislim da će osječka pčelarska udružuga mojoj skromnoj davnoj zamolbi udovoljiti, pa mi jednu uzor džirzonku bar uz pol cijene poslati, dok od meda stećem (!) nešto glavnice, da naručim »novo za gotovo«.

Inače, brate, kraj naporne službe premičem uz ino i nešto pčelarske literature, pa u duhu, sve sam sobom čavrlijam o minuloj godini, te će mi nekako odlahnuti,

kada i Tebi udovoljavajući u budućem listu nešta crtnem o prošloj pčelarskoj izložbi i kongresu pčelara u Vukovaru (ako već dotele od kog drugog iz javnosti ne saznaš).

Dotele — čekajući prvi izlet pčelica ustrpljivo i tiho, prilazi danomice k pčelinjaku svome, čuvaj pčelce od kletoga tata, bezobraznog miša, gladnih ptičica i sunčanih zraka, a u krutoj zimi ne lupaj oko njih, da na proljeće ne nađeš puna ulišta mrtvih glava kraj punih njihovih ambara.

Za sada još pčelarsko Ti zdravlje

od Tvog iskrenog druga

— b —

Razne vijesti.

(Previšnje imenovanje.) Njegovo c. i kr. a poštolsko Veličanstvo blagoizvoljelo je previšnjim riješenjem od 23. prosinca 1901. podžupana županije virovitičke, presv. gosp. Levina pl. Chavraka-Letovaničkog premilostivo imenovati velikim županom iste županije i kr. slob. grada Osijeka. Presvjetli je g. pl. Chavrak već skoro deset godina I. potpredsjednikom hrv.-slav. pčelarskoga društva, pa kao što je uvjek bio u velike zauzet za proširenje racionalnoga pčelarstva, osvjedočeni smo, da će isto tako i u novom svom dostojanstvu biti vazda moćnim zagovarateljem lijepe i plemenite svrhe našega pčelarskoga društva. — Presvjetlom g. Levinu pl. Chavraku-Letovaničkom na previšnjem imenovanju, u ime svih hrvatskih pčelara, od srca čestitamo.

(Pčelarstvo i državna pomoć.) Nedavno se je u talijanskom parlamentu debatiralo o pčelarstvu. Tom je prilikom poslanik Serafini uzeo u zaštitu pčelarstvo, kome je talijanska vlada posvećivala slabo pažnje. Svojim lijepim i poučnim govorom nastojao je Serafini, da do kaže važnost pčelarstva po narodno blagostanje, nebi li kako i samu vladu zadobio za taj velekorisni ogrank gospodarstva. On je dokazao statistikom, da pčelarstvo u Europi donosi godišnje na sto milijuna kruna i da prema toj važnosti svojoj zaslužuje što obilatiju državnu potporu, od koje mu zavisi i njegov racionalni razvitak. Nebismo li i mi nužno trebali takovog Serafinija?

Ta naša je domovina, kako je to glasoviti njemački pčelar barun Ehrenfels još prve polovice prošloga stoljeća javno priznao, pravi eldorado za pčelarstvo. Danas se najmjerodavniji faktori u svim naprednjim državama živo zanimaju za napredno pčelarstvo. Primjera radi spomenuti ćemo samo ovo: Ugarska se danas ubraja među prve države, koje posvećuju pčelarstvu dostaonu pažnju. U ugarskom se budžetu nalazi uvrštena svota od 600.000 kruna u pčelarske svrhe. Od toga se novca plaća jedan nadzornik pčelarstva i sedam putujućih učitelja, od kojih svaki ima po 16.000 kruna godišnje plaće, a osim toga, kad putuje, zaračunava putne troškove i dnevnicu. Kada dakle pčelari u Ugarskoj imadu uvjek pri ruci osmoricu stručnjaka, onda se lako može pčelarstvo razviti i donositi lijep dohodak..

Pa i u Njemačkoj se posvećuje pčelarstvu naročita pažnja. Njemačko centralno pčelarsko društvo dobiva u svrhu proširenja naprednoga pčelarenja stalnu subvenciju od pojedinih njemačkih državica, kako slijedi: 1200 maraka u Braniboru, 2400 maraka u Hanoveru, 2100 maraka u Šlezwig-Holštajnu, 1200 maraka u baltičkim pokrajinama, 1200 maraka u Meklenburgu, 1300 maraka u Saskoj, 1200 maraka u Šleziji, 1750 maraka u zapadnoj Pruskoj, 1150 maraka u Poznanjskoj itd. itd.

Nadajmo se, da će i kod nas sinuti pčelarstvu ljepši dani.

(**Pozor pčelari!**) Vrijeme prolazi kao munja, a tako će i zima proći, a proljeće doći, pa će nas naše miljenice pčele, opet svojim umilnim zukom, svojim neu-mornim radom razveseliti, a trud nam oko njih znatno i bogato nagraditi, svojim rojenjem, medom i voskom.

Svaki pčelar nije baš vruć oko srca t. j. nije mu žep baš tako pun, a osobito početnici pčelari, da mogu novac bacati, već za najglavnije pokriće svoje obitelji, nekmo li za kupovanje košnica džirzonaka i pčelaca.

Da su košnice džirzonke američkog sistema najpraktičnije i za rad najudesnije, kad je obilna medena paša, te pri žurenju i vrcanju meda, matica se lako ne izgubi, kao kod svih drugog sistema, (?) to može samo onaj pčelar svjesno tvrditi, koji sa 100—200 pčelaca radi i na 20, 30 do 50 metraca meda dobije.

Da početnici, a i siromašniji pčelari do jeftinih džirzonaka amer. sistema doći mogu, evo im se pruža zgora, moja nesreća, jer mi je pčelarstvo, tako rekuć

sasvim propalo, (o tom drugi put Pis.) naime od 200 komada pčelaca, spao sam na deset (10) komada.

Radi toga, a i radi udaljenosti od mene, jer ih sada ne trebam toliko, da ne leže beskorisno i uzaludno u zatvoru u Petrovaradinu, prodati ću, dok ih bude na zalihu i to nove, sa 16 i 18 okvira, u koje stane po $2\frac{1}{2}$ kilograma meda, komad po 4 krunie, a polovne (opravljene) još sasvim dobre i uporabive po 2 kr. 40 fil.

Tko zna, koliko nova naručena džirzonka amer. sistema stoji kod stolara, taj će se požuriti najprije jednu krunu odmah kapare poslati za svaki komad, a naručene trmke u dobrom stanju, odposlati ću na pojedince željeznicom do konca travnja 1902., a druga svota će se istom onda namiriti.

Tko mi pošalje mjeseca travnja jednog dobrog pčelca u zvonastoj košnici ili raskoljki, dobije tri komada polovne džirzonke, ili dva pčelca za tri nove džirzonke. Sibinj, kod Broda n. S. V. Grginčević, umirov. učitelj i pčelar.

Javna zahvala.

Moto: I pčelice male
gospodare hvale
što nam je izdata
premija od zlata.

•Hvala gospodaru
na zlatnome daru
to je samo dika
društvenog tajnika.

Za to ćemo veće
oploditi sveće
vašem gospodaru
blju i vođarstvu.

Tako pčele male
gospodare hvale, —
što vam pčelar javlja
pa dalje nastavlja:

Lijepo se zahvaljujem na daru slavonskog gospodarskog društva u Osijeku, koje je darovalo 20 kruna u zlatu jednemu seljačkome pčelaru i to onome, koji bude imao najljepše izloške na pčelarskoj izložbi u Vukovaru.

Moji su dakle izlošci kao takovi pronađeni i ja sam taj dar, kao nagradu primio. Ujedno se zahvaljujem i slavnomu pčelarskomu društvu u Vukovaru na podijeljenoj mi diplomu i za priređivanje pčelarske izložbe, sa kojom nam je dana zgodna prilika, da smo si mogli naše pčelarsko znanje na javnost iznijeti.

Milo mi je što sam primio nagradu od dvadeset kruna u zlatu, ali još mi se čini milije, što sam dobio, da mi je moj maleni pčelarski rad na ocjeni uvažen i diplomom odlikovan.

Prošle su mi godine i pčelice lijepu nagradu davale. Od 12 prezimljenih pčelaca u vještačkim košnicama dobio sam 211 kruna i 74 filira za med i za vosak. Iz te svote podmirio sam moju ovogodišnju daciju i najpreće kućne i obiteljske potrebe.

Eto tako me pčelice izdržavaju skoro od kako sam izgubio moju desnu nogu, ili da baš kažem od kako sam stekao racionalnog znanja o pčelarstvu, jer spočetka nije baš tako bilo.

Za postignuće pomenutog znanja zahvaljujem se „Hrvatskoj pčeli“, koja me u svemu nuz moju samouku vještinu podučava i upućuje. — Iz navedenoga jasno se vidi, da je pčelarstvo najpreće za slabe i nesposobne ljude, jer mi na nikom drugom poslu ne možemo toliko privrijediti, koliko možemo racionalnim pčelarenjem.

Ignat Novaković
poljodjelac i pčelar.

Oglas.

Vrcani med!

kupuje u svaku dobu i uz gotov novac

A. J. Wagner, Beč XII. 4.

Tko ima vrcanoga meda na prodaju, neka pošalje isto tvrtki muštru, a uz oznaku cijene neka naglasi, da je preplatnikom »Hrvatske pčele«, odnosno članom »hrv. slav. pčelarskoga društva«.

Uredništvo.

Izvadak iz cijenika 1902. (Godište 36.)

kranjskoga trgovca. pčelarstva,

baruna Rothschrütza u Veikselburgu (Kranjska).

Najstarija i najveća pčelarska austro-ugarska tvrtka, nagrađena već od 1868. austro-ugarskim, pruskim, francuskim državnim nagradama, zlatnim i srebrnim kolajnama raznih zemalja i na svjetskim izložbama u Parizu i Beču, ministarskim prizanicama, i počasnim diplomama itd. posjeduje vlastito pčelarenje, tvornicu umjetnoga sača i radionicu za proizvodnju košnica i pčelarskog oruđa, te takovo razaširje već od god 1860. — Pošiljke oruđa uz pouzeće, pčele uz $\frac{1}{8}$ preplate, a ostatak pouzećem. Za valjanost narudžbe jamstvo po cjeniku.

Prave kranjske pčele.

Prvotna izabrana seljačka košnica ponajviše sa 2-8 kratnim rojenjem. Početkom travnja	K 12:50
Pokretna košnica za početnike, sa pčelama valjanim za rojenje, sredinom travnja	K 24:-
Pokretna pčela: na 8-10 okviraca sa sačem, valjane za rojenje, koncem travnja, uz gotovo	K 14:- — 16:-
Roj sa oplođenom maticom na 6-8 okviraca, od sredine svibnja, uz gotovo	K 12:50 — 13:50

Kraljica, od svibnja do rujna K 5:- — 6:50

Obširni cijenik na zahtjev badava i plaćeno.

Br.		K	Br.	K
25	Košnica na staku 3 odjela sa 30 okvira	9	292	Štrcaljka za rojeve, od žute mjedi, okositrena cijev, 65 cm duga
29	Košnica listnača, 16 dvostrukih okviraca	11:50	294	Pariška štrcaljka za vrt i vatru
33	Košnica sa vagom i urom	36:-	298	Rojolovka za košnicu
2	Umjetno sače 1 kg od 4 K do	4:40	299	Vabić rojeva
11	Stroj za spajanje umjetnoga sača	1:-	297	Zaklopac za rojolovku
7	Kvačica za prilvрšćivanje 110 kom.	—50	304	Matičnik staklenim poklopcom
44	Svjetiljka za lijepljenje sača "Fix".	1:30	305	Kavez za maticu, za prisilni povrat
197	Brus za brušenje noža i nož za rezanje stakla 1 kom. Cekić za zbijanje okviraca, žlejan 1 kom.	—85	306	Matičnjak, 8 različna skupa
192	Mjera za razdijeljenje čavlića 1 kom.	—50	309	Poklopac sa žviždalkom, 8 različna zajedno
193	Mjera za razdijeljenje kvačica i kom.	—30	281	Apol pravi $\frac{1}{10}$ litre
46	Dljeto, pilak i pila 3 kom	2:30	286	Salitreni fitilj. 50 kom., (1 om)
40	Brojevni uzorak, 1 dio	—90	288	Pamuk za zadimiranje $\frac{1}{8}$ kg. (novo)
128	Zasunak za leto, jednostavan, 1 tuc	—80	245	Krinka (sa očalima)
180	Zasunak za leto, dvostruki, 1 tuc.	—1:	246	Pčelarska koprena sa svilenim umetkom
140	Vodene zvijezde u 6 lazurnim bojamā, 1 tuc.	—35	249	Pčelarska kapa od žive s poklopcom
142	Zaklopac, 1 kom.	—10	255	Pčelarska kapa od žice pletena s poklopcom
144	Zaklopac i letna daščica, 1 kom.	—60	258	Pčelarski šesir od žice
146	Napisna ploča, pruživa, dvostruka, 1 tuc.	—1:40	259	Pčelarski šesir sa otvorom i poklopcom
205	Lukovi za razmak, 500 kom.	1:50	263	Pčelarske rukavice proti ubodu
211	Tračice	1:20	265	Remenci za rukave, 1 par
202	Glavice (Rotsch) 500 kom.	—90	267	Pčelarska lula, porculan sa višnjevim kamišem
200	Cavići okositreni 500 kom.	—60	270	Pušaća patent lula, od korenovog dva
198 procjeljni 1000 kom.	—85	271	Pušaća patent lula sa rezbarskom glavom
295 za okvire 1000 kom.	—30	272	Limena cijev za puhanje
152	Ključanica s ključem, 1 kom.	20:275	275	Smockerova pušaća sprava od bijelog lima
153	Petnići sa naglavkom, 1 par	—20	276	Smockerova pušaća sprava sa štitom
155	Karika sa vijkom za prozor, 18 mm u promj., 1 tuc.	—20	277	Smockerova puš. sprava, veličina 19 puta 15 cm
157	Karike sa vijkom za vrata, 30 mm u promj., 1 tuc.	—45	278	Smockerova puš. sprava od žute mjedi sa štitom
163	Zavorne kvačice, jake, 1 tuc.	—60	279	Smockerova puš. sprava ostraguša
164	Mreže od žice, crno-pakostov, 1 m duge 75 cm široke	2:-	280	Smockerova pušaća Rotsch
165	Mreže od žice, 1 m duge 50 cm široke	1:50	283	Raspubač
166	Mreže od žice, 1 m duge 25 cm široke	—80	16	Szolir-ulje za umjetno sače 1 f.
168	Mreže od žice, 10 puta po 10 cm	—04	18	1 par kefa k tomu
38	Igla za pletenje koševa	—35	14	Kolutasti nož
180	Stroj za pravljenje povoljnih okvira sa blanjalom	6:80	380	Sprava za kuhanje sača
176	Stroj za pravljenje okviraca, čvrst, po njem. obliku	1:20	381	Sprava za topljenje sača na suncu
171	Rešetka za odjeljenje matice, cink m ²	4:80	382	Stroj za taljenje meda i voska pomoći pare
172	Rešetka za 100 puta 50 cm	2:50	383	Ždimaljka za med i vosak
173 za 100 puta 25 cm	1:30	384	Vrećice za ždim. voska, 1 par
174 za 100 puta 10 cm	—50	385	Ručna ždim za pojedino sače, ždim. 25 lit. u satu
216	Zdjelica za hranu, iz bijelog lima, $\frac{1}{4}$ kg.	—18	391	Rubac za ždimanje meda
217	Zdjelica za hranu, $\frac{1}{4}$ kg	—35	392	Sito za čišćenje meda
218	Zdjelica za hranu $2\frac{1}{2}$, kg	—80	393	Ormarić za čišćenje meda
219	Zdjelica za hranu, drvena, $\frac{1}{4}$, kg	—30	394	Ovkalo za 2, 3 ili 4 okvira u 10 velič. od 15 K do
222	Zdjelica za napajanje, praktična	—65	396	Nož za obrezavanje medovnog sača
223	Okvirac za hranilicu	—70	377	Greben za probušivanje medovnog sača
215	Ormaric sa pčelarskim spravama, 20 sprava	15:-	378	Jež za probušivanje medovnog sača
231	Klješta za sače, kovano željezo, najbolja	—90	379	Strojevi za vrcalo, gotovo sastavljeni, ili samo ocjelna kolesa itd. u raznim velič. i oblicima po cjeniku
234	Cistilica	—70	376	Centrifugalni lijevali za vrcalo, od 4 k.
236	Trutolovka	—80	351	Sito za čišćenje meda
239	Sprava za dodavanje matice	—50	395	Matica, pozlaćena zatikača igla
243	Mišolovka koja se sama postavlja	—55	396	Etiquette za med, 1 tuc.
316	Podrezač sa kvakom za čišćenje	—70	397	Etiquette, fine pakostene, 1 tuc.
317	Nož za podrezavanje i odrezavanje	—45	398	Etiquette, osobito lijepe, 1 tuc.
319	Nož za obrezavanje sače, fini	—55	410	Pergamenat papir, 1 m
321	Nož za obrezavanje, podrezavanje i struganje	—60	404	Limene posude za med: za 5 kg, 1 komad
322	Nož za koševe, obostrano reže	—65	405	za 10 " 1 "
323	Nož za obrezavanje koševa	—60	406	za 25 " 1 "
324	Nož za koševe, sa oštrom kvakom	—45		
327	Kvaka za struganje, duga	—65		
329	Postrugač	—60		
290	Štrcaljka za rojeve, kositr. lima, 65 cm duga	—2:40		

Esenici za 30 različnih likera po cjeniku.

Ovomu je društvu pokroviteljem Presvjetli gospodin dr. TEODOR građ PEJAČEVIĆ vlastelin i narodni zastupnik Našički.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek donjni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 2.

U OSIJEKU, za mjesec veljače 1902.

Tečaj XXII.

Poziv!

Sva p. n. gospoda članovi »Hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva« pozivaju se ovim u

XXIII. glavnu skupštinu,

koja će se obdržavati dne 23. ožujka 1902., točno u 3 sata popodne u dvorani donjogradske niže pučke škole u Osijeku (I. kat).

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvještaj društvenoga tajnika, kao urednika »Hrvatske pčele« o unišloj pretplati za društveno glasilo u god. 1901.
3. Izvještaj blagajnika o stanju društvene blagajne i o unišloj članarini u god. 1901.
4. Izbor trojice skupština za pregledanje društvenih računa u god. 1902.
5. Proračun za god. 1902.
6. Predlog centralne uprave glede memoranduma, koji je podnešen visokoj kr. zemaljskoj vladu u probit racionalnoga pčelarstva.
7. Predlog centralne uprave u pogledu svečane proslave 25-godišnjice društvenog opstanka.
8. Razni predlozi skupština.

Centralna uprava »hrv.-slav. pčelarskoga društva« u Osijeku

Dragutin pl. Bartholovich-Tenjski
predsjednik.

Bogdan Penjić
tajnik.

Uživajmo med!

(Piše: M. Vohalski.)

Udanašnje se vrijeme čuje općenita tužba na ljudski rod, da je slab i kržljav, te se tomu pripisuju razni uzroci. Jedni hoće, da je tomu kriva velika preopterećenost naše učeće mlađeži, drugi opet krive naše stanove u kojima ima pre-malo prostora i čistog zraka, neki opet obraćaju svu krvnju na prekomjerno tjelesno uživanje, pušenje, raznovrsno naprezanje i t. d. Istina je, da su ove spomenute nevolje često uzrok našoj tjelesnoj slabosti, a osobito našim živcima, koji prebrzo oslabe i iznemognu, pa uslijed toga moramo višeput prerano pod ledinu.

Glavni ipak uzrok našoj tjelesnoj slabosti leži po-najprije u našoj hrani. Pitajmo samo liječnike, koliki broj bolesti svake vrsti dolazi od mršave i nezdrave hrane. Dakako, da će mnogi odmah svratiti svoju pozornost na siromake, koji se često hrane mršavom i nezdravom hranom; dočim se dobro stojeći ljudi hrane svježom, skupocjenom i lakoprovabljivom hranom. Razni mesni ekstrakti, juhe, umjetni bjelanjak, šećer i slatke stvari čuvaju njihov želudac od preopterećenja.

Ovo mišljenje isto je tako krivo, u koliko je ono prvo istinito. Nužda i bijeda pokazuje se često na našem licu, a tako isto bogatstvo i obilje. Glavni je uzrok taj, što nam manjka ona prava prirodna i naravna hrana, jer kao što škodi s jedne strane oskudica dobre hrane isto tako škodi i obilje.

Od mnogih inih uzroka našem slabom izgledu ponajglavniji je uzrok šećer. On se je tako uvriježio u našim kućama, da nas prati od kolijevke pa do groba, kao neophodno nužna stvar. Pa ipak u mnogo slučajeva nije on ništa drugo, nego li slatki otrov i to tim škodljiviji, što on ne djeluje naglo, nego polagano. Tečajem razne ljudske dobe pokazuje on istom svoje posljedice.

Neopreznata majka zaslavljuje svom sisavčetu vođu i mlijeko šećerom, a tako isto i druga njegova jela, pa ako se od toga u devedeset slučajeva pojavi griža u želudcu i proljev, od česa u prvoj dobi više od jedne četvrtine djece poumire, onda je majka kriva toj preranoj smrti.

Neka samo svatko pobliže promotri koju ulogu vrši šećer u našoj kući. Dnevno se za zajutrak, objed, užinu i večeru troši množina sećera. Po tom se moramo pitati, kakvu vrijednost ima šećer za naš organizam, kad ga mi u tolikoj mjeri uzimamo? Odgovor je kratak i jednostavan: •Šećer samo škodi, a nipošto ne koristi našem

organizmu. On doduše nije škodljiv u tolikoj mjeri kao alkohol, ali za to nije ni mnogo manje, jer se njegove štetne posljedice često istom na kasnijem pokolenju pokazuju.

Mi sami tečajem života opažamo škodljivu djelatnost šećera našem pokvarenom želudcu, jer se šećer mora istom u želudcu probaviti, što ide vrlo sporo, a često prouzrokuje vrijenje i kiselinu, koje se neugodno osjeća. Osobito se štetni upliv šećera opaža na našim zubima, koji se u današnje vrijeme tako brzo kvare, da već i školska mladež treba često zubara.

Pitati će se mnogi, pa čim bi se boljim i zdravijim mogao šećer zamijeniti? Mi ćemo odgovoriti sa medom.

Šećer je samo otvrđnuti rođak medu, te svojom vanjštinom ima ljepši izgled, ali je zato med, u borbi proti raznim bolestima našeg tijela, zlata vrjedan. Med je invertovani šećer; on prelazi odmah iz želudca u krv te je glavni faktor za tvorbu masti i topline, a po tom je i glavna hrana našeg tijela.

Poznata je činjenica, da med okrijepljuje čovjeka, kada je umoran od tjelesnog napora, ali je manje poznato, da med osvježuje i oživljuje čovjeka i od duševnog napora. Neprocjeniva vrijednost meda sastoji se u tom, što on brzo prelazi u krv i što ne prouzrokuje u želudcu vrijenje, niti stvara kiselinu.

Sadržina mravinje kiseline i bilinskih sokova i mirisa, čine med i vrlo ljekovitim sredstvom, a to tim većma, što su razne ljekovite sastojine od naravi u boljem razmjeru složene, nego li to može učiniti ljudska ruka.

Predobra majka priroda dala nam je u medu najbolje hranivo i lijek, pa jedino do nas stoji, da taj skupocjeni dar božji upotrebljujemo u našem životu. Svaki užitak meda može koristiti, bilo to kao čisti med, ili medića, medno vino, liker i sl. Dapače i najslabiji želudac može podnijeti med. Ako li ga pak ne može podnašati želudac, onda se čovjek mora priučiti na uživanje meda. Kao što se šećer sam u većoj mjeri ne troši, tako se isto i za med ne preporučuje, osobito za one, koji se hoće istom priučiti na med. On je namazan na kruh s maslacem vrlo tečna i zdrava hrana, te osobito prija djeci i čini im rumene obrazne, dočim bolesnike i rekonvalente čudnovato okrijepljuje. Ako se jedna kašika meda pomiješa u čašu bunarske, izvorne ili rudne vode, tad je to u ljetno doba izvrsno okrijepljujuće piće, s kojim se ne može nikako mjeriti pivo, vino ili drugo

kakvo piće. Kava i mlijeko zaslаđeno s medom jest zdravije, a isto tako i čaj zaslаđen s medom u zimsko doba, kad smo nahlađeni, jest bolje sredstvo tako, da se ne može ničim sličnim nadoknadići. Pecivo od meda lako je probavljivo, te ga djeca osobito rado troše. To se najbolje vidi na proštenjima i crkvenim godovima, kako djeca rado kupuju medne kolače i piju medicu od medicara premda imadu i kod kuće kolač od šećera.

Kao lijek imade med veliku vrijednost i uporabu. On liječi mnoge unutarnje bolesti, a osobito bolesti

dihala, te mnogim prilijepčivim bolestima prijeći pristup u naše tijelo. Isto tako i za priređivanje raznih flaštera za rane imade med uvijek veću vrijenost od kojekakvih masti.

Obzirom na mnogostranu uporabu meda željeti bi bilo, da u nijednoj kući ne manjka meda. Čvrsto se nadamo, da će nam ipak doći vrijeme, kad će med, taj neprocjenivi dar božji, doći opet do ugleda, koje on u punoj mjeri i zaslužuje.

Hranjenje pčela.

(Piše: Ivan Berman.)

Otom su mnogi pčelari svoju rekli i lijepih naputaka u svoje vrijeme donijeli. Ja sam sve to prezirao zato, što mi nije potrebno bilo redomice moje pčele hraniti, nego samo siabiće, pa nekoje sam podupirao sa hranom, da ne zaostanu od drugih pčelaca.

Ali na žalost, kada nastade godina 1900., ta mi pokaza kako je potrebno znati pčelaru hraniti svoje mlijenice i braniti od smrti. Ista godina pokazala se u proljeće veoma hrđava, da nije moguće bilo ni pomisliti na bolja vremena, nego samo daj hranu, i to ne samo slabe, nego ponajviše jake pčelce, koji su prije počeli padati nego li slabi, uslijed množine pčela malo meda, brzo su ga potrošili, te tako počeli od glada padati, a napolju vjetar, kiša, nigdje ništa za našu pčelicu. Tek koncem maja i početkom juna, okrenulo vrijeme na bolje, pak istom koncem juna dobio po koji roj, i toga sam morao hraniti.

U našoj okolini u julu mjesecu ne ima paše za naše mile pčelice. Iste godine nije se ni juli smilovao na naš pčelare, nego je ostao oduran kao i drugih godira, bijaše veoma suh i topao tako, da nijesu pčelice ni vaniše, a i što čeju, kad je sve suho i ne ima za nje hrane vani.

Kod nas nastaje jesenska paša sa početkom augusta, i traje kad kada i do konca, ali evo i august kad nastade, poče kiša i hladno vrijeme do polovine, da je toli naškodilo jesenskoj cvjetani, da sirote pčelice nijesu na nikakav način svoju zimsku hranu sakupiti mogle. Prvo su oslabile u društvu, drugo ne moguće zaista na polju ništa naći. Prođe tako i august, koji je svake godine pčelara iz brige izbavio, i osta i on nezahvalan. Evo i september i vrijeme za uzimljenje, na žalost ni

pčela u košnici ni meda u saču, što sad? daj spajaj, daj hranu, ako hoću da ne ostanem bez pčela, jer bi sve preko zime od glada umrle.

Potužim se kod domaćeg trgovca g. Gjure Warge, koji je također pčelar, kako kod mene hrđavo izgleda, on kao pčelar, bilo mu je žao da tolike pčele od glada popadaju, te mi ponudi za hranu šećera, počem ne imadon meda, te ugovorismo tako, da 2 trećine nahranjenih pčelaca dobije gore spomenuti trgovac, a meni i trećina.

Dakle nahranio sam 15 pčelaca sa $70\frac{1}{2}$ klg. šećera (69 k 28 f), a od ovih prezimje 14 pčelaca, uslijed malo pčela je jedan pao, a jednom preko zime padne matica, te sam ga morao spojiti, tako ostade 13 dobro prezimljenih pčelaca, od kojih sam prodao u proljeću 1901. 4 pčelaca po 10 k, to je 40 k, dakle mi je ostalo 9 pčelaca za rojibdu.

Proljeće 1901. bijaše dosta hrđavo, da je i u ovom proljeću rojenje zakasnilo, da su rojevi tek u junu došli. Dobio sam 9 rojeva, koje sam po 7 k prodao, te sam dobio 61 k.

ukupni primitak 101 k

a izdatak 69 k 28 f

čista korist 31 k 72 f

k tome još 9 stari pčelaca, koji su dobri ostali u vrijednosti po 10 k jest 90 k.

Kako se ovdje vidi, prvo spasio sam milu pčelicu od smrti, drugo bila je zahvalna, te mi je moj trud i izdatak duplo nadoknadila, a da nijesam hranio i spajao, bile bi sve od glada popadale, te nebi nikakove koristi imao, nego samo štete.

Dakle dragi kolega pčelaru prihrani svoje mile pčelice u zgodno vrijeme, ako želiš od istih koristi crpiti.

Predavanje o pčelarstvu

dne 18. travnja 1901. u Pitomači. (Aug. Katar, rav. učitelj)
(Nastavak i svršetak.)

Pod jesen i s proljeća rado navaljuju na pčelce, osobito slabije, tuđe (tuđice) pčele. To čine po svom nagonu, jer u prirodi nalaze u to vrijeme slabu pašu — pak traže med po drugim koševima. Jaki će ih pčelac i sam odbiti. Slaboga će pako sasvim oplijeniti, pa ako ih za vremena ne odbijemo, mogu nastradati svi pčelci. Tuđice se poznaju po sasvim crnoj i izlizanoj zatki, jer si mnogim provlačenjem otaru dlačice s tijela. Obraniti ćemo pčelca od njih, ako s proljeća i jeseni s' úzimo leta i nastavimo usku 5—8 cm dugu cijev, kroz koju se tuđica boji provlačiti, pak će ih domaće pčele laglje odbiti. (Pokažem to u naravi.) Vrlo dobro sredstvo, da se odbiju tuđice je, ako se pred s' uženo leto postavi komad ogledala. Ako sve to ne pomaže, mora se pčelac sa svoga mjesta odnesti na tamno i hladno mjesto, te ga tamo ostaviti dva tri dana — a onda mu dati sasvim drugo mjesto u pčelinjaku.

Naše pčelice imadu i drugih neprijatelja — nu od tih može ih svaki brižan pčelar lako obraniti.

Tko se pčelarstvom bavi, želi imati i koristi. Rijetki su, koji će pčelariti jedino od zabave, a da pri tome ne računaju na kakvu dobit. Jedni pčelare na rojeve — drugi opet na proizvode pčelinje t. j. na med i vosak. Svakako je dakle važno, da si to pitanje riješimo prije, nego li počnemo pčelariti. U predjelu, gdje se mogu rojevi dobro unovčiti biti će probitačnije pčelariti na rojeve — u protivnom na med i vosak.

Nemalo važno je glede izbora košnice. Mnogi i mnogi su odustali od pčelarenja, pače i veliki protivnici postali racion. pčelarenju samo zato, što nisu počeli pčelariti u dobro i zgodnoj košnici. Danas ima vrlo mnogo vrsti košnica, koje njezini izumitelji kao prokušane preporučuju — a opet se njima ne želi ništa drugo postići, već od lahkounnih pčelara izmamiti novac.

To isto vrijedi i glede raznog pčelarskog oruđa. Prigodom mojih pčelarskih predavanja naišao sam na pčelare — inače inteligentniju i imućniju gospodu, koji uložiše u pčelarstvo oveće svote — pčelare već više godina — ali bez ikakvoga probitka, pače jedva za kuću koju bočicu meda mogu dobiti od svojih pčelica — o izdašnoj kakvoj koristi ni govora. Dakako — a što je glavno — upute nisu potražili kod iskusnjega pčelara.

Koliko je meni poznato, najbolje su košnice za naše prilike — uzor-džirzonka osječkoga pčel. društva i

američanka prof. Živanovića te skladišnica Kosova, s kojom se također vrlo uspješno dalo pčelarstvo.

Drugih se stranih izuma okanimo. Može ih tek rabiti iskusniji pčelar, da ih prouči, pak da onda o njima svoj sud kaže.

Ovo što sam do sada u kratko spomenuo, držim da je neophodno nužno znati svakomu prije — nego li počme pčelarstvo.

A sada da prođemo one poslove oko pčela, koje pčelar u proljeću ima da bezuvjetno obavi. Pošto se pako većina Vas bavi prostokosničarstvom, ne će biti suvišno, ako se oko toga primitivnoga pčelarenja malko pozabavimo. Osvrnuti ću se na slijedeće:

- I. Pregledavanje (revizija) pčelaca u proljeću.
- II. Spajanje pčelaca.
- III. Obrezavānje ili podrezavanje.
- IV. Hranjenje u nuždi i napokon
- V. O rojenju i podmetanju podložaka jakim pčelcima.

Koncem veljače ili početkom ožujka (kako kada vrijeme dopušta) na lijepom toploem danu (u hladu treba da je bar 12° C.) neka se na košnicama leta širom otvore. Pčele će navaliti iz košnice, da se pročiste od smeta, što se u njima kroz zimu nakupio. Tom zgodom neka pčelar okrene košnicu na glavu, pa će se moći osvjedočiti o njenom dobrom ili lošem stanju. Opazi li, da ima pčelac meda i legla znak je, da mu je dobar (donekle je dobar znak, ako i na podu košnice, nađe po koje kržljavo izbačeno leglo.) Smeće na daski mora se pomno pregledati, nije li možda u njemu matica, koja je kroz zimu uginula. Ako bi to bilo, treba takvog pčelca pripojiti drugomu.

U to doba (proljeću) najjednostavnije je bezmatičnoga pčelca pripojiti drugomu (jačemu), ako jednoga i drugoga poškropimo (poprskamo) medicom, sa dovoljnim otvorom ih sastavimo, omotamo otvore, da pčele ne mogu izlaziti te ih tako odnesemo na kakvo mračno mjesto. Najdulje za 48 sati će se bezmatični pčelac sam pripojiti jačemu. Omamljivanjem se pčelci također vrlo dobro spajaju.

Prostokosničari podrežuju u proljeću saće u svojim košnicama. Tim žele postići novo saće u košnicama, pospješiti marljiviji rad pčela, te napokon dobiti meda i voska.

Taj je postupak poguban za pčele tim više, ako se to obavlja, dok je još hladnije vrijeme. Podrezavanjem nastao je veći prostor u košnici, a tim i veća zima. Med

smo im oduzeli upravo u času, kad ga najviše trebaju za leglo i za izgradnju odrezanoga saća. (U prirodi u to vrijeme nema paše, a radi hladnog vremena pčele ne izljeću.)

Ako pčele i izgrade obrezano saće, biti će većim dijelom trutovsko — pak će nam koš biti možda puniji trutovima, nego radiličama. Nismo li bili kod obrezivanja štedljivi, to će nam takav pčelac zaista u išto lošijoj godini samo životariti; dakle nikakve koristi od njega.

Hoćemo li svakako saće podrezavati, držati nam se slijedećega:

- a) Obrezuj jedino pljesniyo i suvišno trutovsko saće.
- b) Medeno saće jedino onda, ako ga ima toliko, da matica nema praznih stanica za leženje jaja.
- c) Ne obrezuj nikada za hladnih dana; kad obrežuješ, obavi taj posao po podne, te nešto dalje od pčelinjaka, da ne navabiš tuđice pčele.

Često mora pčelar hraniti s proljeća svoje pčelce. To se događa obično onda, ako je kroz ljetu bila slaba paša, to si pčelac nije sabrao dosta hrane. (Događa se to najviše pčelarima, kojima se pčelci po volji roje.) Takovi se pčelci imali podhranjivati još mjeseca rujna (dakle u jesen) žitkim medom i to samo kroz noć, a u većim djelovima (dade im se najedanput najmanje $\frac{1}{8}$ kgr. meda). Pčele će taj med unesti kroz noć u svoje stanice, te ga još prije zime poklopiti — jer u to doba godine mogu izlijetati. A samo na poklopljenom medu može pčelac zdravo prezimeti. Koliko meda treba pčelcu podati, pokazati će mu vaga. Svaki pčelar mora znati, koliko mu važe prazan koš. Pčele i prazno saće može računati na 2 kgr. a meda je dostatno najjačem pčelcu 8—10 kgr. (N. pr. prazan koš važe 2 kgr., pčele, saće opet 2 kgr. = 4 kgr., meda mora biti 8—10 kgr.: to mu pčelac mora vagati ukupno 12—14 kgr.)

Najbolje je hraniti pčele čistim, zdravim i tekućim medom; samo onda, ako takvoga ne imamo, možemo hraniti kandisom (pokažem ga) pomiješanim sa bijelim šećerom dakako rastopljenim. Tko je dakle zanemario taj posao s jeseni, mora hraniti s proljeća. U zimi nipošto (mislim ovde proste koševje), jer se pčelci u to doba ne smiju uzinemirivati. Uznemirivani (po zimi) pčelci obole na griži, jer trošeći više meda nakupi se u njima i više blata, a ne mogu se pročistiti izvan košnice.

Kod naših prostokosničara je velika pogreška, što prepustaju pčelcu rojenje po volji — te još i pod konac ljeta. Najbolji su rojevi mjeseca svibnja i lipnja, takvi se mogu opskrbiti medom za zimu — kasniji rojevi vrijede malo ili ništa. Ti bi se morali pripojiti drugima. Mnogo

rojenje treba zapriječiti. To se donekle postigne — kod običnih košnica — premještanjem — a često koristi i podlaganje. Za podlaganje su vrlo zgodne ovakve škatulje (pokažem) u koje se umetnu okvirci izgrađeni ili providjeni umjetnim satom. Kad je naime jak pčelac pustio prvara, metnemo starca na takovu škatulju. (Primjećujem da se koš, koji se na podložak stavlja, mora uvjek do saća odrezati; time ostane samo neznatan razmak između saća u košu i okviraca u podmetnutoj škatulji.) Takav podmetak može se metnuti pod starca i onda, ako se nije izrojio — pak si na taj način možemo umjetni roj načiniti. Kad je naime matica zaledla sve saće u starcu, povući će se i u podložak — pak tamо leći. U podlošku su okvirci, te se možemo o tom svako doba osvjeđočiti. Ako ima puno legla u podlošku, to prenesemo starca na novo mjesto, a podložak sa leglom ostane na starom — I eto roja; ne mora se na to paziti, gdje je ostala matica. Koji ju ne ima, taj će si ju u to doba brzo odgojiti — jer u jednom i drugom košu ima mladoga legla.

Ne ćemo li roja, biti će košnica sa podloškom medovnjak, te ćemo moći i dva puta med vaditi — a pčelcu još dovoljno za zimu hrane ostaviti. Takav podložak sa okvircima, može se za vrijeme dobre paše nastaviti i na glavu košnice. U tom slučaju mora se u glavi košnice načiniti rupa od 4 cmtm. u promjeru. To bi bio najjednostavniji prelaz k pčelarenju pokretnim saćem.

Premještanjem pčelaca dade se također vrlo često prepriječiti mnogo rojenje. Uzmimo, da je starac A izrojio roj B. Ne želimo da se više roji. To ćemo starca A metnuti na posve novo mjesto, a na njegovo prvobitno dođe roj B. Taj će se roj B pojačati sa svima starima pčelama iz A — jer se sve stare pčele povraćaju na poznato im mjesto. Starac A će doduše nešto oslabiti gubitkom starih pčela, nu već za nekoliko dana biti će opet u snazi, jer je pun legla — jedino mu kroz par dana treba podavati pod koš vode. Za daljnje rojenje izgubiti će posvema volju.

Evo ovo, što sam do sada pripovijedao, tiče se ponajviše prostokosničarstva. Potakli me na to premnogi slučajevi na koje sam naišao prigodom mojih pčelarskih predavanja.

Pošto se pako jedino pokretnim saćem, bez horizontalnog uspješno pčelari, to Vam prepovijedam, da se poprimite racionalnoga t. j. umnoga pčelarstva. A da me laglje shvatite, donio sam sobom takve košnice, pak ću Vam i baratanje s njima potanko razložiti.

(Pokažem i razložim: amerikanku i uzor-džirzonku osječkoga pčel. društva, okvirce, saće umjetno

i izgrađeno, stanice sve vrsti, stresanje roja i uopće baratanje pčelca u tim košnicama, osobito pomno i zorno pokažem kako je u njima svaki rad pristupan osobito gledom na maticu. Zaključili smo pre-

davanja vrcanjem meda.) I tako sam ovo svoje predavanje svršio. Drugom zgodom ćemo nastaviti. Hvala na Vašoj strpljivosti, a Bog dragi blagoslovio svaki Vaš trud oko marnih pčelica!

Skrizalka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane, mjeseca ožujka, godine 1901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		

Pojedini znakovi: jutro = jut., po podne = ppod., cijeli dan = c. d., cijelu noć = c. n., do pol noći = dpn., oblačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mr., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš., tuča = tuč., solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust., mekano = mek., pčeleski = pč., radile = nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žed., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvanredno = izvanr., bolovale = bol., griža = griž., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Sibinj, mjeseca veljače 1902.

Vj. Gr. pčelar.

Pčelarska pisma mladjemu drugu.

Pismo drugo.

Dragi prijatelju!

Dakle i Tvoji pčelci dobro preživješ polovicu zime pa se hvališ već unapred kako ćeš uživati, kada zdravi dočekaju približavajuću se mladu Vesnu. I ja se s Tobom radujem oponašajući čestvenog našeg Milakovića:

Ide proljet, siplje cvjeće
Za cvijećem pčela lieće.

Nu polahko prijane! Jer tko se prerano veseli, može poslije zakukati. Sjegurno si čitao, ako se nisi uvjeriti mogao, da zdrava, mlada matica u dobro uzimljenom

pčelcu počimlje već u drugoj polovici siječnja nesti jaja. Družina se od centruma, u klupko sakupljenih pčela sve u koncentričnim krugovima rasploduje, množi. Tako sam već prvih dana ožujka g. 1900. za jednog preko 14°C. toplog podneva našao u pčelcu osrednje jakosti već potpuno razvijenih radilica, a Tebi je poznato da za razvoj istih treba 3 nedjelje. Pomisli koliko su samo ona gladna dječica već do to doba pomogla potrošiti hrane svojim roditeljem. A kada je već u prirodi dosta praška, te ga radilice još u veljači, a osobito u ožujku stanu snašat od ljeske, johe itd. tada matica nese već na sav mah, makar u prirodi još meda ne ima. Ali sada se ta bo-

zanska hrana radi pomlatka silno troši, dok se s polja ne privređuje. Tako može slabije hranom snabdjevenim pčelcima uzmanjkatи hrane pa čitavu zimu zdravi pčelac može doživiti gladno proljeće, te otići kud za vazda gre se. Pazi na to a osobito ne zaboravi, da im tada treba i dosta vode, pa napajaj pčelce, ako imaš za to ozgor udešenu košnicu. Ali hladni proljetni dani mogu baš radi vode oslabiti pčelca, jer ovaj je treba radi razorenog legla. Čuj, što sam kušao: Uzeo sam komad čiste spužve, zasićene mlakom vodom. Brzo i pozorno otvorim košnicu, zatisnem među okvire namočenu spužvu i za četvrt sata posisaše pčele vodu tako u slast kao med. Dapače na isto leto (gornje) trošratne košnice dodavao sam vodom zasićenu spužvu i glavica do glavice poredala se na otvor, jer svaka radilica, koja je pošla iz košnice u prirodu po vodu namjerila se je na pragu svoga doma na ono za čim je pošla.

Takvi pokusi eto mogu poslužiti i kod prostih košnica, à Ti kao početnik moraš i ovakovih imati. Kušaj

i Ti to bar od zabave, a znam da se nećeš kajati a doživiti ćeš što šta nova u životu pčelinjem, koji još nigda dosta proučen nije.

Ako si dobro progledao prošle jeseni svoje pčelce mogao si opaziti, da neki možda nisu baš sa dosta praška uzimljeni. Da Ti o dodavanju toga u ovo kritično doba po svakog pčelca ne duljim, te ako ne imaš valjano sačunanog saća u kojem je dosta praška, upozorujem Te na pokus o dodavanju praška od johe po g. Kv. Brozu (vidi „Hrv. pčelu“ 1901. str. 11.)

Ne zaboravi ali nikako na toplotu dodavane hrane i pića u opće, te zagledaj u „Hrv. pčelu“ 1901. str. 4 što piše uvaženi pčelarski pisac g. E. Kamenar.

U ostalom ja znam da Ti marljivo pratiš ne samo hrvatsku već i stranu pčelarsku literaturu, pa čemu oponene, za to drugi put čut ćeš nešto nova, a za sad pčelarsko pozdravlje

od Tvog iskrenog druga

— b —

Razne vijesti.

(„Znanost“) ilustrovana mjeseca smotra. Izdavatelj: Josip Buzolić. Godina II. Prvom je broju ova sadržaj: J. Buzolić: Svrha egzaktnih znanosti. — Radostl. Ž. Franjetić: Sakupljač prašine (sa slikom). — O.: Crte iz političke ekonomije (uvod). — O. Grisogono: O prosvušivanju većih predjela Italije uopće. — Prijegled najnovijih izuma i obreta. — Znanstvene, obrtničke i trgovacke vijesti. — Raznolike.

„Znanost“ stoji na čitavu godinu 6 kruna; za učitelje i đake 5 kruna. Pretplata se šalje upravi lista u Split.

(Potvrđena pravila.) Iz Vukovara namjavljaju, da je visoka kr. zemaljska vlast, odjel za unutarnje poslove, rješidbom svojom od 30. prosinca 1901. broj 88.610. potvrdila pravila „kongresa hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.“

(Lastavica ne uništjuje pčele) nego samo trutove, kao što je dokazano mnogobrojnim opažanjima i pregleđavanjem njezinog želuca (stomaka), gdje su se našli samo ostaci trutovskih tjelesa.

(Hranjenje pčela mlijekom.) Starina i uzorpčelar, poznati Dr. Dzierzon daje u časopisu „Bienen-

vater aus Oesterreich“ poseban naputak o ovom načinu prihranjivanja pčela. Mlijeko kakvogod, samo ne kiselo, skuha se i osladi prilično šećerom, imademo li meda, dakle ovim. Zatim se ovo mlijeko naliće ili uštrca štrcaljkom u prazno starije saće, koje se na posebnom mirnom mjestu postavi koso ili na nekakvu klupu ili na dasku. Ovako možemo hraniti skupno pčele, ako nema u blizini tuđih pčelinjaka, inače umetnimo si saće pojedince u košnice. Hranu možemo uliti također u oveća koritanca, samo tu ne smijemo zaboraviti, da unutra metnemo sigurne plovinjake (predmete, na kojim bi se pčele posadili, da si slačinu sigurno srkati mogu, najbolje komade starijeg saća). Hranidba ne smije početi odviše rano jutrom, nego istom onda, kad već pčele na polje izlijetaju. Ovo sredstvo je valjano za pomnožavanje i hranjenje legla a kao što nas jedan česki pčelar uvjerava, koji je taj način hranjenja iskušao, posvema mu je dobro za rukom ispalo i preporuča naročito ovaj način hranidbe. Probandum est!

(Pelud u zimi.) U Hrtkovcima je bilo od 19. prosinca do uključivo 5. siječnja o. g. tako blago i toplo vrijeme, da su pčele gotovo svaki dan mogle izlijetati. One su se dakle mogle valjano pročistiti, a to bi

bilo u prilog dobrom prezimljenju pčela. Ali nam se čini sumnjivo, što je to lijepo vrijeme ipak malo predugo potrajalo. Bojimo se, da to toplo vrijeme nije uplivalo možda na maticu, te ona počela leći jaja. Ova nam se bojazan čini tim vjerovatnijom, što se na drugi dan Božića opazilo, da pčele u neke košnice unašaju i peludi. Kad sam to pripovijedao prijatelju Blagoslavu reče mi, da je u njegovojo bašči ljeska puna resa, pa je moguće, da pčele odatle nose pelud. Ja mu odvratim, da bi prašak sa ljeske morao biti više blijedo-žute boje; dočim je

onaj, što su ga moje pčele unosile, bio naravnasto žute boje. Moguće je, da su pčele naišle na kakvi drugi prašak, a nijesam mogao doznaći, da bi vani cvjetalo kakvo bilje izim nekoliko ljubica u mojojem vrtu. Svakako je rijekost, da pčele o Božiću nose pelud, pa hoće li to biti dobro ili zlo, vidit ćemo tečajem ovе godine, a dobro je, da se ovaki pojavi bilježe. Cijelo to vrijeme vidilo se je i mušice, kako se sigraju na sunčanim mjestima, pa narod nekako po tomu sumnja u dobru godinu.

M. V.

O G L A S I.

Sve Pčelare, koji si nabaviti žele lijepoga i nepatorenoga umjetnoga saća, upozorujemo na slijedeću solidnu tvrtku:

Die erste k. und k. österr.-ungar. priv.
Kunstwaben-Fabrik, Wächsbleiche mit Dampfbetrieb
nebst
Bienenwirthschaft
von

Anton Joh. Wagner, Wien XII.4.

(Hetzendorf, Altmannsdorferstrasse Nr. 43.)

(Utemeljena 1872.)

Uz žuto umjetno saće, prodaje ista tvrtka i vrlo lijepoga bijelog umjetnoga saća, a razlika u cijeni nije velika.

Tko hoće, može dobiti cijenik i uzorak umjetnoga saća besplatno na ogled. Svaki naručitelj neka u svojoj narudžbi navede, da je pretplatnik „Hrvatske pčele“, odnosno član „Hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku“.

P O Z O R !

Tko si šeli nabaviti rojeva, neka se tečajem mjeseca travnja prijavi uredničtvu „Hrvatske pčele“, koje će počam od mjeseca svibnja rasporijati rojeve. Jedan roj prvenac stojati će ovdje 7–8 kruna, ne uračunajući ovamo posebni sandučić, u kom se roj šalje. Naše su pčele veoma marljive i ustrajne, a pri tome miroljubive, jer je to hrvatska pčela krišana sa talijanskom pčelom. Narudžbe će se efektuirati onim istim redom, kako budu stisale.

Posor pčelari!

Tko ne naruči džirzonke amerikanskog sistema od mene do 10. ožujka, taj će, može biti, poslije u tutanji novac trošiti za narudžbu, ja 11. ožujka odlazim u Petrovaradin po košnice, te ču si samo onoliko troška praviti za otpremu i popravak, koliko bude naručeno. (Vidi br. I. „Hrv. Pčele“ t. g.)

Naručen je već (koje pismeno, koje ustmeno) nenađani broj. Dakle početnici i siromašniji neka se požure narudžbom do gornjeg termina.

Sibinj, 12. veljače 1902.

Vjekoslav Grinčević,
umir. učitelj i pčelar.

Gornjo-kranjska pčelarska trgovina i tvornica umjetnoga saća tvrtke

Egydius Jeglič

mjesto: **Seło,**

Pošta: Scheraunits. Željez. postaja Leess-Veldes.

Gornja Kranjska,

razašilje na sve strane: *Gornjo-kranjske alpinske pčele i umjetno saće uz najpovoljniju cijenu.*

Jedan pčelac u originalnom kranjskom ulu, sa gradnjom, leglom i medom, koji mora dati na proljeće 2–3 roja stoji 10–13 kruna.

Džirzonke (ležaci) sa bečkom, badenskom i nje mačkom normalnom mjerom.

Starice (prisadi) prema želji u svakoj mjeri okviraca.

Rojevi, naravni i umjetni, pa i matice uz garanciju, da će sve zdravo i živo prisjeti.

Umjetno saće od čistoga i pri vlastitom pčelinjaku dobivenoga pčelinjega voska.

Cijenici se šalju na zahtjev badava i franko.

Molim, da se moja pčelarska trgovina pri narudžbi pčelaca čiste kranjske vrsti ne zamjeni možda kojom drugom istoimenom trgovinom, jer je *alpinska kranjska pčela* vrlo ustrajna i marljiva.

Ovomu je društvu pokroviteljem Presvjetli gospodin dr. TEODOR grof PEJAČEVIĆ vlastelin i narodni zastupnik Našički.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredničtvu Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 3. i 4.

U OSIJEKU, za mjesec ožujak i travanj 1902.

Tečaj XXII.

U prilog pčelarenja sa pokretnim saćem.

Napisao Ignjat Novaković, poljodjelac i pčelar.

Prvi zahtjev morala je:
Širi istinu!

Profesor Karneri.

Još od godine 1896. kod nas je uvjek s proljeća za pčele dobro, a pod jesen zlo, ali predprošla godina baš kao da je htjela, da nas uvjeri od kakove je koristi pčelarenje sa pokretnim saćem. S toga se upravo i odvažih ovo njekoliko redaka napisati, pa da vidim, što će protivnici spomenutog pčelarenja na ovo kazati.

Godina 1900. bila je u našoj okolici do polovice, to jest do konca juna mjeseca sasvim dobra, a od polovice, pa do kraja bila je tako zločesta, da ni najjača društva ne sabraše ni toliko meda, koliko im ga preko zime treba.

Ja sam imao svega 60 komada košnica, pa nijedna nije mogla bez pripomoći za prisad ostati. Šta više slabiji su rojevi još u septembru po-

umirali od gladi, a tomu je kriva bila samo zločesta jesen.

Prostih košnica imao sam 48, a vještačkih 12. Iz ovih 12 vještačkih košnica dobio sam 12 narančnih rojeva i 192 kilograma krasnoga proljetnoga meda. Dakle poprečno 16 kila od komada. I proste su košnice bile do žetve punе meda, ali od njih nisam mogao do jeseni ništa oduzeti. Kada je došla jesenja berba, nije bilo ni u jednoj ni toliko meda, koliko pčelama preko zime treba. U 30 prostih košnica, koje sam za prodaju upotrebio, bilo je samo 42 kile muljanog meda i 18 kila praznoga saća, a iz vještačkih 12 dobio sam 192 kile, i to samo do konca juna mjeseca. Jeste li vidjeli, koliko je naprednije pčelarenje sa pokretnim saćem? Dvanaest takovih košnica, pa još k tomu u hrđavoj godini i uz rojenje, dalo je za 150 kilograma meda više, nego trideset prostih košnica. Eto dakle nije li to lijep primjer u prilog pčelarenja sa pokretnim saćem.

Od prostih košnica samo zato ne bijaše koristi, što je u njima nepokretno sače, pa se nije moglo oduzimati. S toga u njima nijesu pčele mogle ni sabrati proljetnoga meda, koliko u vještačkima, a i koliko su sabrale, morao je ostati u njima do jesenje berbe. Pošto je jesenja paša odviše loša bila, taj se je med rastradio i potrošio, te tako od prostih košnica ne bijaše ama baš nikakove koristi od meda.

I vještačke su košnice bile prazne o jesenskoj berbi, ali od njih sam barem njekakove koristi dobio i opet su imale svoga meda jedno s drugim 4—5 kilograma po košnici, te su s tim prezimile od oktobra do marta mjeseca, a od marta do cvatnje voća i t. d. porazdijelio sam im pospremani med njihovih rojevâ. Moji medovnjaci imaju svaki po jednog svog roja u rezervi, sa kojima ih u slučaju nužde potpopmažem, nu to samo za odveć zločestih godina biva, dočim za boljih godinâ donose mi i ti pomenući rojevi lijepe koristi. I prošle godine dobio sam od takovih rojeva na 130 kilograma samoga meda i opet mladoga radiličkoga saća za obnavljanje gradnje u plodištu dotičnih medovnjaka.

Kako bi dobro bilo, da su mi sve pčele bile u košnicama sa pokretnim saćem, ali kad nisu, nisu, tako sam se barem osvjedočio, kolika je razlika između pokretnog i nepokretnog saća. A drugo, da ne imadoh pčela i u prostim košnicama, ne bi mi konzervativci nipošto vjerovali, da u košnicama ne bijaše meda zbog loše jesenje paše, nego bi kazali, da sam ga ja povadio iz košnica. Ovako ja njima mogu kazati: neka u vještačkim košnicama ne imadoše pčele meda za zimu, iz njih je valjda povadit, ali zašto ga nije bilo u prostima, iz kojih se nije ni kapi oduzelo, a bile su do pô ljeta teške kao topovi. Na ovo bi mogao tko primijetiti, da su pčele u vještačkim košnicama gladowale, kad su ove i proljetni med morale potrošiti, ali to nije tako. Med se je iz vještačkih košnica samo toliko oduzimao, da pčele za vrijeme glavne paše ne dangube, to jest, da imaju mjesta za istovarivanje novo donešenog meda. Čim je paša počela slabiti, prestalo je i svako oduzimanje meda. Pčele su prazninu zadnjeg oduzetka za njekoliko dana dopunile tako, da su vještačke košnice na izmaku proljetne glavne paše ostale pune, kao i proste, od kojih se nije

ni kapi oduzelo. Dakle oduzeti med nije ništa drugo, do suvišak, koji ne samo da ne potrebuje pčelama u košnici za vrijeme glavne paše, nego upravo smeta, kako budućem unašanju meda, tako i širenju legla.

Iz navedenoga jasno se vidi, da niti su pčele u vještačkim košnicama zbog oduzimanja meda gladovale, niti je oduzimanje krivo, što su košnice o jesenskoj berbi bile prazne. Oduzeti med, kao što se vidi, puki je i nepotrebni suvišak, koji se samo pokretnim saćem pronaći i oduzeti može. S toga su košnice sa pokretnim saćem od neprocjenjive vrijednosti, jer da su mi sve pčele u takovim košnicama bile, dobio bi od svake na 16 kila proljetnoga meda; pa kud bi bolje na takovoj hrđavoj godini. Do dvije trećine mogao bi unovčiti, a jednu trećinu za prihranivanje pčela upotrebiti.

Međutim ako me tkogod zapita, zašto ja pčelarim i sa prostim košnicama, kad su vještačke bolje, ja mu odgovaram: Prvo i prvo za to, što prostih mogu koliko hoću, a vještačkih hoću, koliko mi sirotinja dozvoljava. I drugo što mi proste nabavljaju dovoljnu količinu praznoga saća za okvire. Vještačke su košnice najkoristonosnije, osobito u proljetnoj — odnosno ljetnoj paši, ali na dobroj jesenjoj paši i proste znatnu korist donose, jer daju ne samo meda, nego i novosagrađenog saća za okvire. Uinetanje gotovoga praznoga saća u okvire, kud i kamo je u pčelarenju naprednije i od uporabe samoga vještačkoga saća, jer se u svako doba, pa i u prve proljetne dane sa potpunim uspjehom dodavati i upotrebljavati može. Dočim se vještačko saće istom onda uspješno upotrebljava, kada pčele uzmognu vosak proizvadati i stanice mu izgrađivati. U dodano gotovo saće matica odma nanaša jaja, a pčele unose i med i prašak. Osim toga, vještačko saće morao bi ili kupovati, ili sam praviti, a ovo dobijem iz prostih košnicâ badava. Eto za to ja gojim racionalno pčelarstvo uz prosto košničarstvo.

Općenito se kaže: »Vještačke su košnice za med, a proste za rojenje«, a ja od moje strane pridodajem ovo: »Vještačke su košnice za proljetnu i ljetnu pašu, a proste samo za jesenju« — to je jedno, a drugo: »Džirzonka nam bolje medom plaća, kad joj proste liferuju saća«.

Najposlje ja gornje dokaze i ne iznosim radi omalovažavanja prostih košnica, nego da pripomognem dokazati, da vještačke košnice nijesu

beskorisna igračka, kao što njeki misle. S njima se može i u najlošijim godinama lijepo okoristiti, samo ako je ustrajne i strpeljive volje i znanja.

Kako se patvori med?

Naš narod nije još naučan na svagdanju uporabu meda, nego ga on uživa samo u izvanrednim zgodama. Ponajviše se troši med o Božiću, jer se onda njim zaslăduje rakija ili se meče u kolače-paprenjake, a zaslăduju se s njim i rezanci s orasima ili makom. Običaj je još u narodu, da se meda mora imati i u svatovima. Poslije svršene gozbe donese domaćica još na stol voća i meda u saču, te ponudi najprije kumu, a onda i ostalim svatovima. Još će se desiti preko godine, da se med traži u narodu kao lijek za neke bolesti i rane, a inače mu ne ima mesta na stolu našeg seljaka. Dapače i mnogi pčelari rađe prodaju med trgovcu bud zašto, nego li da ga potroše u svojoj kući. Jedva će si ostaviti za svoju kuću jedan lončić, da ga ima o Božiću, ili ako ga tko zatraži za lijek. Nekima se dapače desi i to, da u proljeću moraju skupo kupovati med za prihranjivanje pčela, a u jeseni su ga jeftino prodali.

Kako se med rijetko troši u kući, posve je naravno da mnogi i ne znaju kako izgleda pravi med. Osobito su u tom pogledu seljaci neuputni, a uz to ih je teško o protivnom uvjeriti. Oni ne vjeruju, da se pravi med višeput tako kruto ušećeri, da ga jedva možemo nožem sjeći. Seljaci su tvrdog uvjerenja, da se u takav med miješa kukuruzno brašno, a to sude po tom, što je ušećereni med obično žute boje i što se takav med sastoji od samih sitnih zrnaca, nalik na mrvice kukuruznog brašna. Takav ušećereni med nerado seljaci kupuju, nego traže tekući med.

O Božiću se potroši najviše meda, jer ga tad ne smije manjkati ni u jednoj kući. Za to se mnogi trgovci već unaprijed pobrinu, te imadu pred Božić meda u svojim trgovinama na prodaju, a i medičari dobro pazare u to vrijeme. Da zadovole svojim mušterijama, oni već prirede med, kako će ga rađe kupovati. U to se vrijeme potroši i mnogo sladorne sirutke (Zucker-Syrup), jer se ona u polovicu miješa sa pravim medom. Takva se smjesa onda lijepo cakli i ostane uvijek žitka, te ju narod pod imenom pravog meda rado kupuje.

Pisac ovih redaka došao je jednom pred Božić u dučan prijatelja Grge i opazio u čabru neku gustu prozirnu smjesu i upitao ga, što je to? On mi odgovori, da je to med. Ja mu na to odvratih, kakav je to med; taj nije ni nalik na moj med kod kuće. On mi reče: I ovaj je bio drugačiji, kad sam ga od učitelja iz Jarka kupio. Taj med je stajao nekoliko dana u dučanu, ali ga nitko nije htio kupovati i zbog njegove vanjštine i cijene. Kupio sam naime 50 klg. meda po 1 k, jer je ove godine bio skup med. Htio sam prodavati u dučanu taj med po 1 k 20 f., nu ova cijena, a i to što je bio med ušećeren (kandiran), odvraćalo je mušterije, da ga nijesu kupovale. U dobar čas se sjetim, da sam imao prilike viditi kod drugih trgovaca, kako se med priređuje za prodaju, te i ja načinim tako. Kupio sam naime 50 klg. sladorne sirutke po 60 fil. i pomješao s onim pravim medom. Tako sam dobio 100 klg. te smjese, a stajalo me je 80 K, te sam tad mogao prodavati takav med klg po 1 K, a narod ga je rado kupovao tako, da sam ga do Božića svega prodao. I tako je dakle neuki narod i sam kriv, da ga trgovci moraju višeput varati, makar to mnogi ne rado čini. Danas se većinom pazi na vanjštinu i cijenu, a ne gleda se na kakvoču robe. Tako dolaze mnoge patvorine u trgovini, pa evo i med.

Dužnost je svakog pčelara da narod uputi i upozori na patvorine meda, te ga odvrti od kupovanja ovakih ili sličnih patvorina. Treba ga uputiti, da je upravo ono pravi med, koji se ušećeri i čim su krupnija ušećerena zrnca, tim je med bolje kakvoće. Patvoren se med ne će nikada ušećeriti. Nadalje treba uputiti seljake i na to, kako se ušećereni med može opet učiniti tekućim. Ako se naime posuda s medom postavi kraj vatre ili u toplu vodu, onda će se med ugrijati i postati opet židak. Kad narod dođe do ovog uvjerenja, onda će za stalno kupovati samo onakov med, koji je ušećeren, jer je samo to pravi med. Dakako, da ne će tad žaliti ni 20 fil. skuplje platiti za pravi med!

M. Vohalski.

Čistoća je pol zdravlja, a zdravlje je najveće bogatstvo ovoga svijeta.

Naše je tijelo kao kakav stroj, kakova mašina i to parni stroj, koji neprestano, dan i noć radi i proizvaja silu, bez koje ne bi tijelo, a ni duša naša mogla obavljati ni najmanjih posala. Ta sila, koja u našem tijelu radi, jeste krv, koja postaje od hrane i pila.

Ako se iz mašine, stroja ispusti sva para, onda se ne može ni maknuti, jer je kao mrtva. Isto tako i naše tijelo, ne bi se moglo ni maknuti, kad bi iz njega ispustili krv, bilo bi mrtvo.

Stroj, mašinu moramo umjereno ložiti, ako hoćemo da radi; ako odiše ložimo, biti će odiše pare i može se pokvariti, pak i pući. Ako li sasvim malo ložimo ili ništa, prestati će stroj raditi, gibati se. Tako isto, ako odiše jedemo i pijemo, pretovariti ćemo si i pokvariti želudac, pak možemo i umrići. Ako malo ili ništa ne jedemo ili ne pijemo, malaksati ćemo, krv će sve manje kolati, cirkulirati a najposlje prestati. Također, ako škodljive i nezdrave, nezrele stvari jedemo i pijemo, poremetimo si i narušimo zdravlje, da krv opet ne-uredno kola, radi, cirkulira.

Od hrane i pila dakle, zavisi naše zdravlje poglavito. Sve se može laglje steći, ali zdravlja i to potpuna, vrlo rijetko, kad si ga čovjek jednom poremeti. Zdrav čovjek lako će svašta podnijeti, samo ako je postojan. Tko je zdrav, taj ima svega, taj je bogat, najbogatiji, makar i suhoparnih žganaca jeo i u najsiromašnije kolibici živio. Bolesnu se čovjeku, ništa ne rači, ne mili, te je uvjet nezadovoljan, pak dosadan, ne samo sebi, već i cijelom čovječanskom društvu. Bolestan je, kao ptica, kojoj je odkinuto krilo.

Nije sve jedno, čim se hranimo da hranimo. Što jedemo, neka je hranivo, probavljivo. Hraniv je lebac, (kruh), meso, slanina, jaja itd. a također i med je hraniv, jer odmah prelazi iz želudca u krv i daje toplinu, te je glavni faktor za tvorbu masti i ne prouzrokuje u želudcu vrijenje niti stvara kiselinu, kao šećer. Stoga je Kneipp osobito preporučavo djeci med, s maslacem namazan na kruhu, jer im osobito prija i čini rumena lica, a bolesnike i rekonevalente čudnovato okrepljuje.

Med, ne samo da se jede rastopljen, već i u saču, pak takov je i najljekovitiji, t. j. ako je u sasvim novom saču i od pčela istom napravljen i medom napunjen i zaklopljen. Njim se kava, čaj zaslavljuje, začinja jelo i

pilo, pravi se zdravo piće, kao medica, limunada, liker, sirče, ukuhava voće, prave razni kolači, pak i kuha rakija. Osim toga, rabi se med kao kućni lijek za ljude i životinje, naročito za katarhalne bolesti, za prsobolne, služavost, promuklost glasa, kad se ne može gutati, za rane, priljepčive bolesti itd., a to zato jer rastvara.

Od meda se pravi pivo i vino. Medeno vino osobito preporučuje Kneipp, kao zdravo i okrepljuće piće, za bolesnike, koje se mnogo troši u Bavarskoj i čitavoj Njemačkoj, a valjda malo ima već i pčelara, koji si nebi pravio medeno vino. Takovo vino veoma hlađi, koje se osobito preporučuje grozničavim ljudima; također okrepljuje naročito radnika u ljetno doba, kad po velikoj, dugotrajnoj i nesnosnoj vrućini i sparini mora znojan, teške poslove obavljati, a nema druge okrepe.

Znamo iz najstarijih izvora, da su narodi, imajući ma samo na pol uređeno gospodarstvo, med počitovali i na razne načine uživali, rabili. Tako stari Grci, držali su med veoma skupocjenim, jer su njime poljevali žrtvujuće živine, da bude žrtva bogovom što milija i ugodnija. Stari Rimljani trošili su med kod gostbe i pijankah. Stari Germani, pravili su medicu jošte 400 g. prije Krista, a tako isto i Slaveni u Rusiji i Galiciji prave medicu i vino. I najdivljiji narodi, vikli najgadnijoj hrani, traže u prašumama divlje pčele u šupljim drvima, te im oduzimaju med, da se njim oslade.

Svi dakle gore navedeni narodi, rabeć med za jelo, pilo i razne svrhe, sjegurno su i bezuvjetno nastojali, da med bude što čišći i dostojan porabe.

Što se je medom svakojako baratalo, postupalo, pa pčele, med i vosak, sve zajedno muljalo, te stoga nečist, crn i gadan bio, nije bilo nikakovo čudo, jer većina nije valjda znala za bolji postupak, ali — od kako je pčelarstvo orijaški pokročilo, te Franjo Hruška, četnik, najznamenitiji izum za pčelarstvo izumio t. j. stroj za izpravnjivanje meda iz sača, objelodanjeno prvi put na XI V. skupštini njemačkih pčelara u Brnu, dne 13. rujna 1865., pak se pisalo i pisalo u javnim glasilima, pčelarska se predavanja i izložbe držale, nisam mislio, niti držao, da će kao učitelj i pčelar u 19. i 20. stoljeću, kao stoljeću naobrazbe i napretka, ni u selu, a još manje u ovećem gradu viditi mutan, crn i gadan med, t. j. med i vosak zajedno pomuljan. Godine 1893. video sam u glavnom gradu Zagrebu gadnjog meda na trgu, a lanjske godine

1901. u Brodu pred sam Božić dvije žene, jedna majstorica a druga seljanka, da su imale u duštašama meda od pol kg., koji su prodavale uz cijenu od jedne krune ili 50 novčića. Prama željeznici okrenuta tri licitera imala su također meda, jedan je imao lijep, čist i krasan, ali već ušećeren, ali je neuk svjet brundao, osobito jezičave i besposlene žene, tandare — mandare bubnjale, da je gazda brašna pomješao, dočim su druga dvojica imala, mutan, crn i gadan med, (jer je pomuljan bio vosak, med i pčele zajedno) kao i one žene, da mi se jestrašno sinučilo, pa ipak sva trojica prodavala kg. pod jednu istu cijenu od 60 novčića.

Vidiv taj gad u Brodu čudio sani se i krstio, pak i nehotice podviknuo: »Zar nema u Brodu higijenskih propisa, a gdje je policija, da taj gad u Savu pobaca, uništi, jer se otroy javno prodaje?«

U Petrovaradinu i Novom Sadu, ako nije mlijeko uredno, voće, vino i drugo što, zdravstvenim propisima

ne konvenira, policija jednostavno kasira, zapljeni i pobaca u Dunav, da od mlijeka voda pobijeli, a od šiljera porumeni.

Da toga u Brodu odsele neće više biti, neće pasirati, nadam se kao pčelar pouzdano i pozitivno, ali uz uvjet i želju, da brodski racionalni pčelari, nadobudno i svjesno građanstvo sa rođoljubivim i energičnim poglavarsvom usvoji ovu rečenicu: »Čistoča je pol zdravlja a zdravlje je najveće bogatstvo ovoga svijeta«, pak k tomu svi sa Likurgom smatrali budu pčelarstvo kao uzor patriotske građanske krijeponosti, izvrstnosti i požrtvovne marljivosti za sveopće dobro, sa geslom: »Verba movent, exempla trahunt.«

U to ime Bog i Hrvati!

Brod na Savi u oči Uskrsa 1902.

Vj. Grginčević,
pčelar i umir. učitelj.

Predstavka

centralne uprave „Hrv. slav. pčelarskoga društva“, podnešena visokoj kr. zem. vladu u interesu naprednoga pčelarstva.

Glavna skupština „hrvatsko-slavon. pčelarskoga društva“, obdržavana dne 27. siječnja 1901. u dolnjem gradu Osijeku, zaključila je jednoglasno, da se podnese visokoj kr. zemaljskoj vladu, odjelu za unutarnje poslove, predstavka, kojom se ima predočiti sadašnje stanje pčelarstva u Hrvatskoj i Slavoniji.

Ovomu se zaključku centralna uprava ponenutoga društva rado odazivlje tim čvrstim osvjedočenjem, da će visoka vlast, kojoj je najviše stalo do gospodarstvenoga napretka cijele zemlje, saslušati opravdane želje domaćih pčelara, pa neće dozvoliti, da pčelarstvo, taj poetički ogrank gospodarstva nazaduje, nego da će što više uznaštojati, da se i ta velevažna grana gospodarstva dovine do onoga stepena napretka, koji joj prema važnosti, što ju u kvиру gospodarstva zaprema, faktično i pripada.

Nepobitna je istina, da se napredno pčelarstvo u našoj domovini jošte ni iz daleka u narod uživjelo nije, pa da nije danas niti onako rasprostranjeno, kao nekada, a kamo li onako, kako bi trebalo da bude. Veoma je čudnovata a i žalosna još i ta pojava u nas, da se seljački stališ i mnogi pozvani njegovi pravni zastupnici, kao što su to pojedine oblasti, drže posve hladno prema pčelarstvu, dapače se mjestimice i protive svemu, što bi uazvoju pčelarstva koristiti moglo. Toj se pojavi tim više

čuditi moramo, kad znamo, da je baš pčelarstvo veoma važan faktor po voćarstvo, poljodjelstvo, kao i po moralni odgoju naroda, a med i vosak da su ne samo u kućanstvu, nego i u medicini vrlo znamenito ljekovito sredstvo.

Njemački spisatelj i pčelar Roth proračunao je, da iz jednog srednjeg pčelca posjete pčele dnevno oko 2,400.000 cvjetova; za stotinu dakle lijepih dana preko 200 milijuna cvjetova. Ako te pčele samo jednu desetinu tih cvjetova oplode, to mogu pčele iz jedne jedite košnice oploditi za sto dana oko 20 milijuna cvjetova. Uzimemo li, da 10 hiljada takovih oplodnja vrijedi 2 filira, to doprinaša jedan pčelac na godinu najmanje oko 40 kruna indirektne koristi.

Površina Hrvatske i Slavonije iznosi 42.531,5 \square -kilometara. Obično se računa, da je površina od 1 km² dovoljna za 10 pčelaca, a prema tomu bi se dakle moglo u cijeloj Hrvatskoj i Slavoniji uzgajati, recimo 400.000 pčelaca.

Racionalno pčelareć, mora jedan pčelac u lošijim godinama odbaciti, poprečno računajući, najmanje 6 kruna na medu i vosku, akoprem u malo boljim godinama i uz vještiji rad mogu pojedini pčelci nanijeti samo meda za 10—12 kruna. Međutim recimo jedan pčelac zavrijedi na godinu samo 5 kruna, pak bi se po tom već kod nas moglo pčelarstvom privrijediti godišnje 2 milijuna kruna za sabrani med i vosak, a i neračunajući onu desetero-

struku indirektnu korist, što bi ju naša zemlja mogla imati iz voćarstva i poljodjelstva uslijed oplodbe cvjetovā po pčeli medarici. Ne ima dakle dvojbe, dā bi se pčelarstvom, kada bi se ovo valjano rasprostranilo, mogao dohodak u našoj domovini znatno povećati. Ponajpače pako moglo bi se dosta žalosno materijalno stanje našega seljaka baš pčelarstvom popraviti.

Zavirimo samo malo u susjednu Ugarsku, koja je u novije doba cijelu srednju Evropu upravo poplavila pčelinjim medom. Punim se pravom i hvališu tamo, da nijednoj zemlji u Evropi ne nosi pčelarstvo toliko, koliko to nosi Ugarskoj. Mi se doduše čudimo tomu, kako je to moguće, da je za jedan decenij broj pčelaca narasao od 200.000 na $\frac{1}{2}$ milijuna, a izvoz na medu i vosku, da je preskočio u vrijednosti od preko 2 milijuna kruna. Osobito se pako čuditi moramo, da je centralno povjerenstvo u Budimpešti posve jednostavnim seljacima po 300—1400 kruna doznačivalo za preuzeti med, pak još k tomu prošle godine, koja se tamo ubraja među loše pčelarske godine. (Vidi „Ung. Biene“ od 1898 br. 11.—12., zatim isti list od god. 1900. br. 1.—3.) Otkle to, da su prije ugarski pčelari relativno vrlo malo privređivali pčelarstvom, a sađa se toliki napredak tamo ispostavlja? Ozbiljna briga same zemaljske vlade sve je to učinila. Ugarsko je ministarstvo osnovalo o zemaljskom trošku samostalno nadzorništvo za razprostranivanje racionalnoga pčelarstva, te je imenovalo lijep broj strukovno naobraženih učitelja za pčelarstvo, a cijela ta inštitucija ovjenčana je još i tim, što je prošle godine otvorena u Gödöllö državna pčelarska škola sa velikim uzornim pčelinjakom. Ugarsko ministarstvo za trgovinu i obrt napose jošte imenuje i plaća posebne činovnike, koji rukovode vrlo praktično uređenim centralnim mednim tržištem u Budimpešti. Da bi i kod nas moglo pčelarstvo ako ne bolje, ono sigurno tako kao i u susjednoj Ugarskoj uspjevati i lijepu korist unašati, o tom nema dvojbe. Ali da to bude, morala bi se tomu velevažnomu ogranku gospodarstva mnogo veća pozornost posvetiti. Još u prvoj polovici XIX. stoljeća god. 1840., kadno je barun Ehrenfels putovao ravnom Slavonijom, pa vozeć se okolicom Vinkovačkom i opaziv bujnu ravnicu svu isprešaranu raznolikim cvijećem, uskičnuo je on: „Slavonien ist ein Eldorado für die Bienenzucht!“

Kršno naše primorje, gdje mjestimice ne vidiš ništa do li goli kamen, pa i tamo bi mogao naš seljak naći naprednim pčelarenjem ljipe privrede, a nebi morao tražiti zarade u tuđem svijetu. Navesti ćemo samo jedan primjer: Otkako je zavela ova uprava, pokusa radi,

pčelarenje pokretnim sačem u morskom kupalištu kraljevici, uviđaju tamošnji žitelji sve to više, da se tim načinom pčelarenja može i tamo do ljipe privrede doći. Tamošnji žitelj i član općinskoga vijeća Ivan Bubanj, koji je već posve vješt racionalni pčelar, imao je prošle godine, koju godinu pčelarski svijet među loše godine ubraja, vrlo lijep prihod od svojih pčelaca u džirzonkama, dočim od onih u košnicama nije imao ništa. — Iz 14 džirzonaka dobio je Bubanj 410 kgr. vrlo lijepoga meda, za koji je primio oko 450 kruna i još sebi ostavio nješto za kućnu potrebu. U opće u Hrvatskoj i Slavóniji nema kraja, gdje se nebi moglo lijepom korišću pčelariti, samo bi trebalo ozbiljne volje, više mara i nješto znanja za tu vrlo unosnu granu gospodarstva.

Uslijed naredbe visoke kr. zemaljske vlade, odješa za bogoštovje i nastavu od 5. prosinca 1895. br. 18519., po kojoj je imala svaka upravna općina pretplatiti strukovni list „Hrvatsku Pčelu“ za svaku školsku knjižnicu svoga područja, a osim toga je stavljala u dužnost učiteljima, da taj list osobito opetovničarima marljivo tumače i općinarama na čitanje izdaju, — opazio se je već god. 1896., a po gotovo god. 1897. mnogo intenzivniji rad oko unapređivanja racionalnoga pčelarstva. Centralna je uprava „hrv. slav. pčelarskoga društva“ zadobila po toj visokoj naredbi ne samo mnogo veću materijalnu potporu, nego je tom naredbom našla i na veliku moralnu potporu u svom nastojanju.

Mnogi pučki učitelji otpočeli su najvećim marom raditi oko unapređenja racionalnoga pčelarenja, nastojeći ujedno, da udovolje tendenciji gore spomenute visokovladne naredbe. I ova centralna uprava raspolažala je tečajem godina 1896. i 1897. znatno većim dohotkom, te je prema tomu mogla mnoge pučke učitelje u njihovu plemenitu nastojanju i materijalno podupirati, poklanjajući im uzor-džirzonke i rojeve. Centralna je uprava „hrv.-slav. pčelarskog društva“ dapače već i ozbiljno pomišljala na to, kako bi se iz društvenih sredstava kreiralo barem jedno stalno mjesto putujućeg učitelja za pčelarstvo. Međutim sve kombinacije, koje su smjerale na unapređenje i proširivanje racionalnoga pčelarstva, padaše, a sav lijepo otpočeti rad oko togā začeo jejenjati uslijed novije naredbe visoke kr. zemaljske vlade, izdane 12. srpnja 1898. br. 7446., kojom je prva naredba opozvana i općinskim poglavarstvima stavljeno na volju hoće li, ili neće li pretplatiti svoje područne škole na strukovni list „Hrvatska Pčela“. — Posljedica ove potonje visokovladne naredbe bila je ta, da je većina općinskih poglavarstva brisala iz svoga proračuna neznatnu

svoticu, opredijeljenu za preplatu »Hrvatske pčele«, a mnogi pučki učitelji tako ostadoše bez toga stručnoga lista i napustiše svoje blagotvorno djelovanje na polju pčelarstva. Bolnim srcem mora konstatovati ova uprava, da racionalno pčelarstvo počam od g. 1898. ne samo da ne napreduje, nego, reć bi, da nazaduje, a i materijalno stanje ovoga pčelarskoga društva upravo rapidno pada, pa uslijed toga ne može ova uprava svojim u god. 1896. otpočetim radoin nastaviti. Prema današnjoj materijalnoj potpori »Hrv.-slav pčelarskoga društva« namiruje ova uprava jedva jedvice najnužnije društvene izdatke, a na što intenzivniji rad u prilog proširivanja naprednoga pčelarenja, uslijed pomanjkanja novčanih sredstava, ni pomišljati ne smije. Po svemu dakle ovde navedenom jasno proizlazi, da pčelarstvo u našoj domovini iziskuje temeljite organizacije, hoćemo li, da nam ono postane izvorom narodnoga blagostanja.

Naveli smo primjerice, kako se je napredno pčelarstvo pridiglo u susjednoj Ugarskoj, ali tomu nisu toliko doprinjeli pojedinci, pa niti sama centralna uprava tamošnjega zemaljskoga pčelarskoga društva, koliko je tomu najviše pripomogla naklonost na najvišem mjestu, pak očinska briga samoga ministra za poljodjelstvo.

Pa i u drugim se zemljama poklanja pčelarstvu velika pozornost. Kako čitamo u njemačkom centralnom listu pčelarskom od god. 1896., daju njemačkom centralnom pčelarskom društvu u svrhu proširenja naprednoga pčelarenja stalnu subvenciju pojedine njemačke državice kako slijedi: Šlezvig-Holštajn 2100 maraka, kotar Gumbinnen 1000 maraka, Brandenburg 1200 maraka, Hannover 2400 maraka, Baltičke provincije 1200 maraka, Meklenburg 1200 maraka, Srednja Pomeranska 450 maraka, Saksonska 1300 maraka, Thüringen 660 maraka, Šleska 1200 maraka, zapadna Pruska 1750 maraka, Poznanjska 1150 maraka i Oldenburg 300 maraka, što ukupno iznosi 15.910 maraka.

U ovoj svoti nisu uračunane još i izvanredne subvencije za uzdržavanje 19 tečajeva, za pripređivanje izložaba i pčelarskih kongresa. Slušatelji pčelarskih tečajeva u Hanoveranskoj i Badenskoj dobiše novčanu odštetu za putne troškove i cijelu opskrbu, doklegod je tečaj trajao (30 dana u Hanoveranskoj, a 8 dana u Badenskoj). Sama mala državica Badenska žrtvovala je god. 1896. subvenciju od 6000 maraka, stranom kao potporu za centralno njemačko pčelarsko društvo, a stranom opet za uzdržavanje pčelarske škole u Eberbachu (gdje se svake godine održe 2—3 pčelarska tečaja, a od ovih jedan tečaj, po izričnoj želji vladarice, isključivo za gospode),

pa i ta je subvencija kašnje povišena. Badenska je vlada odaslala dapače i svoga povjerenika u pčelarski tečaj, da ovaj uzmogne, svršiv uspješno takav tečaj, kašnje kao predsjednik ispitnoga povjerenstva fungirati. Slično čine i sve druge vlade njemačkoga carstva, te i one šalju posebne strukovno naobražene povjerenike, da nadziru sav pčelarski rad u državi.

U Švicarskoj je pčelarstvo upravo ljubimče cijelog naroda. Ne samo centralna vlada, nego i sve kantonalne vlade, pa i gospodarska društva podupiru izdašno unapređivanje racionalnoga pčelarstva, jer dobro znaju da se unapređivanjem pčelarstva, znatno pomaže i poljodjelstvo, akoprem uvažuju i lijepu neposrednu korist, što ju crpe po pčelarstvu.

Željeti bi dakle bilo; da se i kod nas baš pčelarstvu, tomu velevažnomu ogranku ukupnoga gospodarstva posveti što više ozbiljna mara i kod same visoke vlade, pa da se unapređivanje racionalnoga pčelarenja ne ostavlja na volju općinskim poglavarstvima i pojedinim pčelarima.

Kod nas se za svaku drugu granu gospodarstva više skrbi, samo pčelarstvo nema pravoga niti ozbiljnoga skrbnika, ono ne nalazi iskrene ljubavi niti zasluženoga priznanja.

U krilu naše zemaljske vlade imamo stručnjake za poljodjelstvo i stočarstvo, za vinogradarstvo i voćarstvo, pa se te grane gospodarstva i lijepo unapređuju, a pčelarstvo brigom pojediraca u nas samo vegetira, pa dok vladaju takove okolnosti, nikada pčelarstvo neće postati narodnim dobrom, a još manje izvorom narodnoga blagostanja.

Da se dakle i u našoj domovini uzmogne provesti temeljita i uspješna organizacija kod pčelarstva neophodno je nužno, da se u krilu visoke naše vlade kreira također i nadzorničko mjesto za pčelarstvo, kojem bi se morale povjeriti i sve agende u prilog voćarstva. Voćarstvo, pa ma se za unapređivanje istoga koliko mu drago žrtvovalo, neće i ne može uspijevati, dok se ne provede temeljita organizacija kod pčelarstva. Dokazana je stvar, da se cvijet na voćki ne oplođuje uplivom zraka, nego samo pomoću zareznika, a među tima je najvažnijim faktorom upravo pčela medarica.

Centralna uprava »hrv.-slav. pčelarskoga društva«, koja je već u više prilika, na poziv visoke vlade, u interesu naprednoga pčelarstva svoje mnjenje izjavila, pouzdano se nuda, da će visoka kr. zem. vlada sve ovdje navedene činjenice uvažiti, te ne samo želji »hrv.-slav. pčelarskoga društva« udovoljiti, nego i u interesu same

stvari, u probit najme unapređenja racionalnoga pčelarstva učiniti ovo:

1. Izdati ponovno naredbu, kojom se i opet uspostavlja naredba zemaljske vlade od 5. prosinca 1895., br. 18.519., prema kojoj ima svaka upravna općina pretplatiti strukovni list »Hrv. Pčela« za svaku školsku knjižnicu svoga područja, ili da se godišnja subvencija »hrv.-slav. pčel. društvu« od 1200 kruna povisi primjereno, a isplaćuje u dvije polgodisnje rate unaprijed.

2. Da se domaće pčelarstvo i proizvodi istoga zaštite zakonom ili barem shodnim naredbama, pa da se odredi strogi nadzor nad patvorenjem meda i voska.

3. Da se pčelarstvo uvede kao obligatan predmet u gospodarskim i učiteljskim školama, za tim u ratarnicama, vinogradarskim i voćarskim školama, a od velike bi vrijednosti bilo, kada bi se to provesti dalo i u biskupskim sjeminištima. Osnova pak, po kojoj bi se imao taj predmet u pomenutim zavodima preduzimati, imala bi biti svestrano i temeljito, koli sa teoretičkoga, toli i sa praktičkoga gledišta obrađena.

4. Da se pri novom izdanju školskih čitanaka uvrste u iste po koja zanimiva i poučna štiva o naprednom pčelarenju.

5. Da se pri imenovanju učitelja u takovim mjestima, gdje postoji pčelarsko društvo, uzmu ponajviše u obzir oni kompetenti, koji su vješti naprednom pčelarenju.

6. Da se naredbenim putem provede zasađivanje voćaka uz državne i ine javne ceste, pa ako se nebi moglo namaknuti toliko voćaka, a ono da se uz te ceste zasade bagreni, lipe, pajaseni i ino medonosno drveće.

7. Da se u kriju vlade kreira za Hrvatsku i Slavoniju jedno samostalno mjesto zemaljskoga nadzornika za pčelarstvo, kojemu bi bila zadaća osnivati pčelarska udruženja, nadalje nastojati, da se u svakoj županiji od

vremena do vremena zavedu naučni pčelarski tečajevi, koje on ima nadzirati i izraditi naukovnu osnovu za iste. Jednom riječi, taj bi zemaljski pčelarski nadzornik imao sprovesti svu organizaciju u prilog pčelarstva tako, da se po njem uzmogne u cijeloj zemlji ispostaviti što veća korist.

8. Da se vremenom, prema okolnostima, a po obrazloženom predlogu zemaljskoga pčelarskoga nadzornika otvorí barem jedna pčelarska škola, a dozvole li novčana sredstva i nađu li se sposobni za to strukovnjaci i dvije škole. Naukovnu osnovu za takovu školu imao bi obraditi zemaljski nadzornik, komu pripada i nadziranje rada u takovim školama.

9. Da se tečajem vremena, već prema množini pčelinjih proizvoda, osnuje i u nas, poput onoga u Budimpešti, centralno medno tržište.

10. Napokon, ukaže li se potreba, da se i kod nas u život privede jedna tvornica za razne pčelarske proizvode, jer bi se tako pčelinji med i vosak ne samo sigurnije, nego i bolje unovčiti mogao. Za ovakovo poduzeće našlo bi se uvijek i privatnih novčara, ako se ne bi moglo izvesti o zemaljskom trošku.

Centralna uprava »hrv.-slav. pčelarskoga društva« smatra si najsvetijom dužnosti upozoriti visoku kr. zemaljsku vladu na sva ovdje navedena pomanjkanja na polju pčelarstva, te ujedno najsmjernije umoljava visoku kr. zemaljsku vladu, da bi ona u interesu narodnoga blagostanja blagoizvolila udovoljiti opravданoj želji ovoga društva, pa će si tako za sva buduća vremena postaviti trajan spomenik reda, rada i napretka.

Centralna uprava „Hrv. slav. pčelarskog društva.“

Dragutin pl. Bartholovich,
predsjednik.

Bogdan Penjić,
tajnik.

Pčelarski svaštičar.

Mislim da će i ovaj pčelarski pabirčluk biti ipak donjekle zanimiv, jer je izvornik, pa u ime toga evo ga na javnost. Ja živim u istočnom dijelu naše hrvatske domovine zvanom: kitnjasti ili ubavi srijem — pravi eldorado i delicije mundi, što no ga nazvaše tako već pradavni latini, ali mu ipak puno manjka da bude perivoj ili malo raj zemaljski. Prvo zato, što našega naroda sve većma ovdje ponestaje, a tuđin se šepiri na sve strane. Drugo, a to mi je glavni cilj pisanja, što su mnoga sela, premda prvobitno sla-

venska, nekako slabo marila za staroslovijensko sveto drvo lipu, kojoj je i korijen lip (lijep). O miomirisnom cvijeću da i ne divanim, ali za pčelarstvo je od neiznijerne vrijednote naša miomirisna lipa. Bagrema ili strmogledi nazvane: akacije imademo hvala Bogu dosta, da nam je samo polovicu od toga lipā, kamo naše sreće za pčelarstvo. Odkad pisac ovih redaka nuka i nagonjava općinu, da zasadi 1—2 drvoreda lipāma našim nasljednikom bar u korist — ali badava pjevaj gluvinu! Nehaj i nemar ovdje je skoro kažnjiv u svakom

pogledu. Narod bi rado veoma bezbrižno živjet, a to danas ne ide.

Po tom nemam za sad ni iz daleka dovoljno lipa, niti izgleda za što unosnije pčelarenje, jer nam od bagrene slaba hašna, pošto cvate u doba kiša i vjetrovâ proljetnih. Za ovo mojih 10 godina ovdje, ne znam, da li smo 1-2 put se šnjom okoristili. Čistac ili stračac (*Stachys recta*) zvan također ovdje divljî bosiljak — naša glavna jesenska paša — već nas izdaje, a kako to? Jednostavno s razloga, što mu ratari ne dadu više niti cvjetati, jer čim se skine hrana s polja, odmah s plugom po strništu, ili se pusti marva, da ga satare, dočim livada niti od želje više nemamo, pa otkud onda cvjeća poljskog za pčele?

Da bar do konca kolovoza ostane čistac na miru, dobro bi bilo, ali ovako ne preostaje nam drugo, već latit se lipâ, jer imamo ledinâ i utrina i preko mjere. Nemora baš sve bit dudovima zasađeno, preča nam je košulja od kaputa; preči nam je hranivi i ljekoviti med u kućanstvu, nego li tuđa skupa svila! Pa zar je med doista vrijedan takovog obzira? I te kako valja dobar vrcan med za kućanstvo, premda mu se još dosta malo paske i povjerenja poklanja. Skupi šećer ili slador dosta je neprobavljen a bome katkad i škodljiv. On se treba tekar što no vele invertovat (dotjerat) u želudcu, da bude hraniv, a to je med već gotovo i sasma već unapred. Uživaš li više šećera, evo ti nadma u crijevih, podrigavanja i gorčine ili ljutine iz želudca, na kom t. j. želudcu ako tko pati ne smije nipošto jesti šećera, a meda

može, dapače treba i odrasli i dijete i bolestni i oporavljени od ma koje bolesti; jer je med — taj božji darak — veoma zdrava i neizmjerno laka i probavljiva hrana, pojmenice sa dobrim prženim hlebom uziman; a pomješan sa mlijekom, vinom, vodom i sokom četrunovim, jako prudi i hasni bolestnikom. Proljevi, upale crijeva, difterija i angina (vratobol i zadavica, guša), pokosi nam do polovicu djece, a podavanje meda sve te bolesti jako sprečava. Ako smo uvjereni, da sve bolesti dolaze od oslabljena organizma tjelesnog i pokvarene krvi, to će nam biti jasno, da med sve to odstranjuje pa je po tom i puno manje bolesti. Med je dobar i probitačan koli za siromake, toli i za bogatije; dapače je za ove potonje mekušće još i preporučljivije, ter doista zaslužan, da sve kojekakve kompoté, konditoraje i kojekakve šećerlike i slatkiše jednom posvemašnje i korenito istiska. Konačno preporučujem i to, da dok nam egoistom manje više posadene lipe porastu, sijmo u vrtu, kraj ograda, međa itd. gdje neće i onako Bog zna šta uspjevat, medenosne biline, osobito preporučio bi sunčokret oko svih njivâ, i to ne samo ruski, koji jedanput ocvjeta, nego i naš domaći, granati, koji do jeseni pomalo iz pazuštice (pokrajnih grančica) cvate. A osim toga sijmo razne djeteline n. pr. lucernu, crvenu štajersku itd., koje dobro mrede (o čem moreš priupitat se kod glasovitijih sjemenjara) pak ćeš imati dvostrukе koristi: hrane za svoje blago, što će bit i pčelama draga.

Babo Srijemac.

Pčelarska pisma mladjemu drugu.

Pismo treće.

Dragi prijatelju!

Još u prvom listu obećao sam Ti udovoljiti velikoj želji, te reći nešto o prošlogodišnjoj pčelarskoj izložbi i kongresu pčelara u Vukovaru.

Oglas te izložbe u novinstvu začudio nas je mnoge, a i presenetio kraj običajnog mrtvila naših pčelara gledom na međusobni saobraćaj. Mnoge je navještaj izložbe i razveselio, jer je bilo u izgledu i poznanstvo pojedinih pčelara, a i sama — ma kakva izložba potkrijepila je onu: „Mičimo se, bit će bolje.“

Mnogim je bilo 'zazorno, što se prva hrvatska pčel. izložba stvara baš u Vukovaru kao na periferiji lijepe naše domovine. Bože moj — ideal: Kad bi se u Hrvatskoj porodila misao kao u sveslinoj i nadobudnoj

Rusiji, pa kad bi se mogla udesiti putujuća pčel. izložba na rjeci Moskvi i Oki, a onda — budi ustrpljiv — kad bi takva putujuća izložba dugačkim vodenim vozilom, snabdjevena svakovrsnim izlošci pošla Dravom, recimo od Osijeka, pa prešla u Dunav, a odavle na Savu, ovom opet uz vodu do Siska — aj! prijane, čuda li neviđena! Tada bi nam bio zaokružen čitavi naš hrvatski pčelarski Eldorado. I Bog zna, bili nam i to svim pravo bilo. A i Tebi je — kako pišeš — žao, što ispod Male Kapele nisi mogao i na kolih, i na deležancu i na željeznici do obale hladna Dunava. Znam ja, brate, da su naši učiteljski džepovi vrlo plitki, a bi reč, ni dulji dopust, a kamo li potpora za tu izložbu nije u prilog išla, nu tješi se, a valjda si već pregorio tu „želju ljutu“. Ja sve, dragi moj — okolišam, jer predmjevam, da Ti

ne trebam tumačiti, kako je i ova izložba bila neki skup u prilično zaokruženoj cjelini, makar i malo. Uz to znat ćeš, da je i тамо bilo pojedinosti, koje si mogao i na zdrave oči gledati, a i takovih, za koje bi naočale trebalo. Razumiješ li me? Ta bilo je takova šta, što i najoštiriji kritički mač, to očjelno pero pokuditi nije moglo, a koje čudo da je bilo i takovih, koje baš nisu ni malo izložbi dorasle.

Vele, da se je pokretom te izložbe uz idealnu, mnogo i na materijalnu stranu mislilo. A kako ne, kad bi srijemski pčelari morali upodobiti na se onu talijansku, pa reći: „Poznaš li onu zemlju gdje pčelarstvo cvate?“ (mjesto — „wo die Citronen blühen“.) Tamo se, prijatelju — ne kao kod Tebe — boćice, već baćvice pune medom. A gdje je tržiste kod nas za med? Tko ima kuraže, tko vlasti, tko moralne i materijalne moći, da što pokrene? Zar najčednji ljudi — pčelari i vođe racionalnog pčelarenja — učitelji? Oj, ta oni bi tim mogli obogatiti, kad im već svilarstvo i revizorstvo potonjem ne donesu zlatnih brda. U zemljii, gdje bi pčelarstvo imalo i bolje cvasti

uveđoše i kriomčareć prodavaju seoski kramarčići onaj zlosretni „cukerlin“, a slušah sred izložbene prostorije, kako siromaški učo nudi na izložbi srebrnom kolajnom nagrađeni vrcani med po kilogramu za 40 novč. Snebivaj se, al' i pogodi sada prijane — gdje smo?

Ohol kud ja odoh? Nu oprosti, jer gornja razmišljanja odbijaju me, da se ne puštam u potanju kritiku pojedinih izložaka, a to tim više, što će se valda naći koji odabrani ocjenitelj, pa u kojem strukovnom hrvatskom listu vještije ocijeniti izložbu. To bi bar pristojalo nakon jedne ma i manje izložbe, dok se o većim čitave knjige pišu. Za samo pak pčel, društvo Vukovarsko, te izložbeni odbor može se cijeniti dobra volja, a izložitelji, te posjetnici izložbe neće se kajati što su nešto vidili, a dosta razabrali i čuli.

Za ovu posljednju riječ odužiti će Ti se baš od srca i što moguće svestranije, a to će biti drugi put, kada Ti se razlagolišem o kongresu.

Dotle zdravstvuj!

Tvoj drug

—b—

Skrizaljka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane, mjeseca travnja, godine 1901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
1.	pohlob., hl., pč. poč. r., 8 s. top., c. d. pak. r. jut. obl., pohlad., pos. top., pč. r. $\frac{1}{4}$ 10 i r. c. d. jut. ved., izv. lijepo top., pč. r. c. d.	
2.	jut. ved., izvanr. lijepo top., pče r. do 4 s. onda hl., vj.	
3.	jut. obl., hl. vjet. c. d., pč. nisu r. jut. obl., hl. sip. kiša, c. d. obl., hl., pč. nisu r.	
4.	jut. poluobl., pohl. magla, u dol. malo mraz, pč. r. vrlo malo	
5.	jut. poluved. pohl., pos. lijep. top., 8 s. pč. r. do več. jut. poluved., pos. top., pč. r. c. d.	
6.	jut. poluved., 7 s. pč. r. c. d. popod. vj., nc. kiš, grm.	
7.	jut. vj., kiša hl., pč. poč. r. 9 s., top. do več., hranio pč.	
8.	jut. obl., ved., pč. r., 9 s. nos., pad. od tež., do 6 s jut. vj., kiš, vj. hl., c. d. kiš. hl., pč. nisu r.	
9.	jut. lijepo ved. top., pč. r. c. d., nose praš.	
10.	jut. lijepo ved. top., pč. r. c. d., nose praš.	
11.	jut. ved., top., sedio do pod. pč iz Odvoraca u Sibinji pč. r. do več.	
12.	c. noć vj., kiš, c. d. hl., pč. nisu r. c. noć vj., c. d. obl., vj. zima, pč. nisu r.	
13.	c. noć vj., poluobl., zima, pč. nisu r.	
14.	jut. vj., hl. c. d., pč. nisu r.	
15.	jut. kiš, vj., zima, pč. nisu r.	
16.	jut. poluobl., vj. hl., zima, pč. nisu r.	
17.	jut. poluobl., vj. hl., zima, pč. nisu r.	
18.	jut. obl., hl., pč. nisu r.	
19.	jut. obl., top., pč. poč. r. $\frac{1}{4}$ 9 s. do 3 s. pp. onda hl.	
20.	jut. obl., hl., $\frac{1}{4}$ 10 top., pt rade do 4 s. onda po malo.	
21.	jut. ved., pohl., pč. poč. r. 8 s. pak do u večer	
22.	jut. ved., top., pč. poč. r. 7 s. do podne, c. pp. kiša	
23.	jut. ved., pč. r. 7 s. do 9 s., onda obl., hl. i kiš.	
24.	jut. ved., pč. r. 7 s. i radile do u večer	
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		

Bilo je dakle: 15 c. d.
toplih; 3 topla pol dana
i 12 dana da pčele nisu
mogle ništa raditi.

Pojedini znakovi: jutro = jut., po podne = ppod., cijeli dan = c. d., cijelu noć = c. n., do pol noći = dpn. oblačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mir., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš., tuča = tuč., solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust.,mekano = mek., pčeles = pč., radile = r., nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žed., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvredno = izvanr., bolovale = bol., griža = griž., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Sibinj, mjeseca ožujka 1902.

VJ. Gr. pčelar.

O Preussovom načinu pčelarenja.

Predavao 13. listopada 1901. prigodom pčelarske izložbe u Vukovaru J. Miloš Ljubić, ravnatelj više djev. škole u Viškovcima.

Vrlo štovani slušatelji!

Prema priopćenom programu poznato Vam je, da sam si stavio zadaću upoznati Vas, vrlo štovani slušatelji, sa temeljima pčelarenja njemačkog glasovitog pčelara, računarskog nadsvjetnika u Potsdamu kod Berlina, Emila Preussa, koji pčelari već mnogo godina izvrstnim uspjehom bezrojenja.

Akopljem sam uvijeren, da sam ovđe pošao poljem jošter neoranim, i da mi je zadaća tijem teža, što je kod nas upravo obilno rojenje ponajglavnije veselje pčelarevo, a rijetko koj misli na to, da mu je pčelac, koj se roji, za obilno medenje izgubljen.

Mislim da će mi to najbolje poći za rukom, ako ovđe navedem radnje oko jednog pčelca tečajem cijele jedne godine, pak molim vrlo poštovane slušatelje, da mi u tu svrhu koj časak pozornosti žrtvovati izvole, a ja ću biti pri tom što kraći.

Najglavnije dakle radnje pri Preussovom načinu pčelarenja tečajem cijele godine sastoje u ovom:

1. Pritvor pčelca.
2. Napajanje pčelca.
3. Proširenje plodišta prije nastupa proljetne obilne paše.
4. Izjednačenje pčelaca.
5. Prevješenje pčelca.
6. Proširenje plodišta, odnosno pregledanje poslije prevješenja.
7. Pritvor matice.
8. Prvo vrcanje — „Voćkovac“.
9. Drugo vrcanje — „Bagrenovac“.
10. Treće vrcanje — „Lipovac“.
11. Ispuštanje matice.
12. Podražno (špekulativno) hranjenje pčela.
13. Prehrana pčela preko zime.

Izim toga ulaže Preuss veliku važnost uzgoju pričuvnih matica.

A sađa, da se samo u najkrupnijim crtama osvrnemo na ove pojedine radnje.

Prije svega spomenut mi je naročito, da Preuss pčelari u prijedjelu, gdje nema kasne ljetne, odnosno jesenske paše; a drugo, da pčelari u četvero-etažerima odnosno dvo-odjelnim košnicama sa plodištem i medištem Datheovog sustava i to sa cijelim okvirima (dvo-okvirima). Preuss je te košnice prema potrebi svoga načina pčelarenja preudesio. On sam priznaje, da u košnicama

druge vrsti nije pčelario, ali misli, da bi se i u njima dalo njegovim načinom sa malom preudezbom pčelarit i u prijedjelima sa jesenskom pašom.

I. Pritvor pčelca.

Glavna briga pčelareva bit će rano u proljeće da mu pčelcima, koji su nakon prezimljena imali recimo oko 10.000 pčela radilica, do glavne paše poraste pučanstvo što moguće više, recimo do 40, a i više tisuća radilica; jer su samo jaki pčelci kadri što valjana učiniti. A da se ovo postigne, treba dvoje, najme:

a) da pčelci zaledu mnogo mlade, i

b) da se ne samo stare prezimljene, nego i mlade izležene pčele do glavne paše uzdrže.

Prvo nije teško postići, jer se za to brine i sama valjana matica, ako je samo dovoljno potrebite hrane za uzgoj mlade pčele.

Druge je ali mnogo teže postići. Koliko puta čitamo, kako se pčelari tuže, da su im baš najjači pčelci u svibnju mnogo slabiji, nego li su u veljači i ožujku bili. Ne veli se stoga badava: Ako je prezimljene pčelaca umjetnost pčelareva, to je sačuvanje istih od mnogih proljetnih pogibelji upravo kruna te umjetnosti.

A u čem sastoje te pogibelji u proljeću?

Ponajprije su to izleti, što ih preduzimaju jako zaledeni pčelci radi vode potrebite za priređenje hrane za leglo; jer će pčele prije same poginuti, nego li pustiti da im leglo od gladi pogine.

Druge su to većinom izleti na pašu, na koje se pčele rano u proljeće i za nepogodnog vremena zavestu dadu. Često bo izmame sunčane zrake — kojih je topota na prisunu 12°, a u hladu jedva 2—3° R. — pčele na pašu, da sabiru pelud i nektar; ali se na povratku od zime ukoče i poginu.

Da se ovo ne događa, providio je Preuss svoju košnicu i to plodište pred letom nekakovim rek bi pridvorjem ili verandom, koja se željeznom pomicnom rešetkom, poput one na ređem situ, pritvoriti dade. Ova veranda, koja je 30 cm. široka, 36 cm. visoka i 15 cm. duboka, obuhvaća prostor od 15 litara, te brani pčelama izlijetati pri nepogodnom vremenu, a tako i onda, kada navaluju tuđice na otimačinu.

Predaleko bi me zavelo, da pobliže opisujem korist ove uredbe, kojom se tisućama i tisućama pčela život spasi i uzdrži. Kad god se dakle pokaže nužda, Preuss svoje pčele ovom rešetkom pritvara.

2. Napajanje pčela.

Da pčele trebaju pri priređivanju hrane za leglo dosta vode, svakomu je poznato; za nestašice te potrebite vode događa se dapače i to, da pčele leglo iz stanica izvlače i ispijaju. Preuss imade zato u svojim košnicama posebna napajala, pak mu je tako i bilo moguće ustanoviti da njegovi najjači pčelci trebaju mjeseca svibnja dnevno $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ litre vode. U proljeću godine 1893 potrošilo je njegovih 29 pčelaca od 3. travnja do 15. svibnja, dakle za 43 dana 302 litre vode; dapače su nekoji njegovi pčelci — osobiti pijanci — u tom razdoblju potrošili do 15 litara vode! Koliko li bi pčela moralu izlijetati i po nepogodnom vremenu, da unesu 302 litre vode?

3. Proširenje plodišta.

Preuss uzimljuje svoje pčelce obično sa 7 do 8 cijelih, odnosno dvookviraca i sa po prilici $7\frac{1}{2}$ —8 klgr. meda. Prostor od 7—8 okvira obično pčelcima dostaje do cvatnje trešanja, a onda proširuje plodište. Pri tom dijeli on svoje pčelce na 3 odjela: U 1. odio spadaju najjači pčelci, čijim zaleženim okvirima odnosno leglom imaju se pčelci 3. odjela — najslabiji — pojačati, dočim će se pčelci 2. odjela vlastitom snagom razvijati. I tek nedavno preminuli najveći njemački pčelar praktičar Gravenhorst je često naglašivao: Izjednačenje pčelaca prije nastupa rojenja i glavne paše je glavni uvjet uspešnog pčelarenja; zato ćemo i preći na

4. Izjednačenje pčelaca.

Krivo bi se shvatilo, kad bi se mislilo, da se pod izjednačenjem pčelaca razumijeva to, da se od polujakih pčelaca oduzme legla, pak da se isto pridoda slabiciima. Tim bi se mnogo više škodilo, nego koristilo. Preuss razumjeva pod izjednačenjem pčelaca, da se vrlo jаким pčelcima, koji su potpuno izgrađenih okvira opisjedaju i počinju na 12., tako zvanom okviru građevnjaku graditi, oduzme legla i ovo slabiciima dodaje. Pri tom se postupa ovako:

Izvade se u plodištu svi okviri, dok se ne dođe na prva 2 sa zaklopnjem leglom. Obično je to 5. i 6. okvir. Ovi se okviri izvade i metnu sa svom pčelom, naravno bez matice, u okvirnjaču, a na mjesto njihovo stave se dvije prazne izgradene sati. Oduzećem ovih dviju okvira oslabili smo pčelca znatno i matica imade opet dovoljno prostora za leženje jaja; a izim toga smo time i rojenje zapriječili. Tad se vade od najslabijeg pčelca svi okviri, dok se dođe do jajašaca. Do ovih se stave mirno i oprezno one dvije, jakom pčelcu oduzete sati, koje smo dotele čuvali u okvirnjači, sa svim

na njima se nalazećim pčelama, a uz njih se pomeću okviri, što smo ih malo prije izvadili.

U većem pčelinjaku mogu se na taj način izvaditi ponajprije svi zaleženi okviri od pčelaca, koje oslabiti kanimo, i staviti u veću otvorenu okvirnjaču, te ih tada pridati po potrebi slabiciima. Nu valja pamtiti, da se pri tom rabi što manje dima. Preuss je papače na jednoč na ovaj način pridodao slabim pčelcima i po 5 zaleženih okvira iz raznih jakih pčelacâ. Nekoji običavaju pri tom u slabim pčelcima maticu uhvatiti i u boculjak (Spičkafsig) pritvoriti; nu to nije nužno, jer mu se još nikada dogodilo nije, da bi pčele takovom prigodom maticu usmrtili.

Sa ovim izjednačenjem nastavlja se dotele, dok svi pčelci ne opisjedaju 12 okvira, ali ne dulje, nego li se je bagrenov cvijet na $2\frac{1}{2}$ cm. bez peteljke razvio.

5. Prevješenje pčelaca.

Napokon je nadošao čas, da ili svi pčelci opisjedaju 12 okvira, dakle više pčelaca za pojačanje ne imamo, ili nisu moguće svi pčelci ovako jaki, ali se je bagrenov cvijet na $2\frac{1}{2}$ cm. bez peteljke razvio.

Da se pčelci sada svomu naravnemu razvoju prepuste, to bi se oni bezuvjetno svi — rojili, i tim bi za medenje bili izgubljeni. A to valja zapriječiti; jer je pčelar u glavni zadatak, da od svojih pčelaca dobije što više meda, a ne rojeva.

Ako je dakle nadošlo vrijeme, da nemamo više pčelaca, koje bi pojačati valjalo, onda se izvade svi okviri iz plodišta, pri čem se gleda uhvatiti maticu, koju valja zatvoriti u kavešić od ljepenke. Samo onda, ako smo maticu već na stražnjoj kojoj sati našli, ne trebamo vaditi prva dva okvira tzv. uzletnik i napojnjak. Tad se matica pusti kroz prolaz drugog okvirca u tamno, a zatim se nuz taj drugi okvir naslažu 4 sa radiličkim sačem izgrađene prazne sati, k tomu se pridade, kao 7. okvir građevnjak — ali se istrgne trutovsko leglo iz njega, pak se plodište oknom zatvori.

Po tom se umetne medišna rešetka izmed plodišta i medišta. U medište se stavi do čelne daske ponajprije okvir sa praznom sati, kao zaštitna sat, a onda se naslaže ostalih 9 okvira sa svom pčelom onim istim redom, kako su u plodištu stajali. Zatim se medište oknom zatvori i pčelac toplo zamota. I leto u medištu ostaje predbjeko zatvoreno.

Dakako, da će mnogi reći, da je to težak posao. Ali valja znati, da to u istinu nije tako teško, ako se pčelari u valjanim košnicama.

Nešto teže je svakako hvatanje matice; nu i to ide lako od ruke, ako se pčelari — kako rekoh — u čestitim košnicama, gdje nema poluokvira; gdje nadalje nijesu okviri odasvuda sa stijenama košnice prigradeni, pak se moraju uz priporoč jakog dima izrezivati.

Dakako, da će u ovakovim košnicama biti teško maticu uloviti. Ona će uplašena drmanjem košnice i silnim dimom naravno pobjeći na čelnu stijenu, odakle će ju iz množine pčela biti doista teško naći; ali za to valja pčelariti, kako sam spomenuo, u valjanim košnicama. I meštar Gravenhorst je držao, da je hvatanje matice težak posao, što se dade lako protumačiti, ako pomislimo na njegove svodnjače, koje je pri hvatanju matice valjalo

okrenuti, pri čemu je svjetlo u cijelu košnicu udarilo i maticu, koja ne trpi svjetla, u vrh košnice otjeralo.

Imade doduše i drugih načina za hvatanje matice, ali bi nas odvelo predaleko, da ih ovdje pobliže tumačimo.

Kad smo pčelca prevjesili, nastoji dakako matice, kako bi kroz rešetku prošla u medište; nu kad se osvijedoči, da ne može, pokori se svojoj súdbini i počne naskóro na umetnutim praznim satima leći jaja.

Gore u medištu nastoje pčele po starom načinu oko legla, i ako nije odveć hladno, biva ovo nakon 9 dana posve zaklopljeno. Ovim prevješenjem će se pčelac, koji još zaleženih jaja imao nije, na dulje vremena od rojenja uzdržati.

(Svršit će se.)

Neprijatelj pčelarstva.

Humoreska. Pripovijeda Zvono Pužar.

Lmade ljudi na svijetu, koji na nešto mrze, a da za pravo ni sami ne znaju zašto. Takov je bio moj prijatelj Jerko. Čovjek inače u svém namjestu, samo jedne mane, i to, da je neizrecivo zazirao od pčelarstva. A zašto? Evo, što o tom sam pripovijeda:

U godinama, kada mi je tijelom strujila mlada krvca, kada mi je srce nad svakom malenkošću življe zakucalo, da, u ono blaženo vrijeme, kada još možemo žvjeti bezbrižno i nehajno, — stislo mi najednom nešto grudi, zaeglo me nešto na dnu srca, odnjelo mi sav prijašnji mir i pokoj, jest, u svem me promjenilo, a da u prvi mah nisam znao za pravi uzrok toga. — S vremenom upoznam potpuno tu promjenu; Bože moj, tomu su skrivila dva crna oka, ono rumeno lišće, pa onaj vitki stas, one punane grudi ... pa ... jest — cijela cijelcata — ona — Zorka, — koju je dobri Bog tako divnu, tako čarnu stvorio ...

Prve dojmova ove najranije ljubavi ne mogu ni najljepšim bojama ocrtati, jer to može samo onaj pojmiti, tko bašem jednom tako ljubi. — Razumijeva se, nastoja sam, kako bi što prije stekao Zorkinu naklonost, što mi baš ne bijaše teško, jer oboje bijasmo u dobi, kad se čovjek najlaglje zaljubljuje, najme njoj bijaše — petnaest, a meni — sedamnaest godina. — Nakon raznih bajoslovnih dopisivanja dogovorismo se, da ćemo

svakog četvrtka i nedjelju poslije podne imati sastanak u pčelinjaku u njezinog oca; mora se bo uvažiti, da nam to u druge dane ne bijaše moguće, jer smo morali polaziti škole, ona višu djevojačku, a ja gimnaziju.

I dođe prvi četvrtak, taj jedva očekivani dan. Što sam u oči tog prvog ljubovnog sastanka osjećao, to je neopisivo, a što li istom onda, kad se kradomice kroz susjedne šljivike došuljam do Zorkinog pčelinjaka, koji je prema dogovoru već bio otvoren. U toj maloj, dosta sgodno udešenoj kućici bijaše posve prijazno. Zuj marnih radilica, ugodno me je zabavljao, te mi donekle i vrijeme prikraćivao, dok je došla Zorka, na koju nisam predugo čekao. Čim otvoril vratašca, u tren nađemo se u zagrljaju i započinjemo bajoslovna očitovanja žarke i velike ljubavi.

— Ali Zorko, kako li sam sretan, što mogu gledati ove divne tvoje oči, pa ljubiti tvoj bijeli vrat, tvoju nježnu ručicu, pa ... pa ...

Ona si u to nešto poravna na glavi.

— A jao, jao! ... najednom zapomaga i brizne u plač, te se počne sva tresti.

Ne malo se preplašim, a koliko li istom razočaram, kada se za čas na vratima pčelinjaka pojavi Zorkin — otac.

— Ha, tako! Vi odrpani djače, moju jedinicu uz nemirujete. Čekaj lopovel — užviče se gromovito i dohvati batinu, pa udri po mojim ledima.

Sav preneražen odmaglim poput srne iz tog nesretnog pčelinjaka, proklev — i Zorku, i razjarenog oca, a ne poštem ni susjede, koji su kao naručeno nadošli u svoje bašće, te mojem nemiloim gostovanju prisustvovali.

Isprvice sam mislio, da je sve tako sama Zorka upriličila, pa ju za to više ne htjedoh ni pogledati, nu s vremenom, dok je modrica ne stalo, i dok se na to — po mom mišljenju — zaboravilo, počeh joj se opet pribljavati, te saznam za potankosti cijele nezgode.

Nesretna se pčela, taj maljušni gad, valjda nesmotrenošću zaplela u Zorkinu kosu, na kojoj bijaše namiještena kitica cvijeća, a kada ju ova htjede otjerati — nesreće jadne — ubode ju. To je tako nenadano došlo i ubod je bio tako žestok, da je Zorka na sve zaboravila i suprot svake volje morala zapomagati. Na nesreću moju, njezin se je otac upravo tog dana, nešto prije, prije nego li obično poslije podnevног odmaranja ustao i pošao u bašću. Začuv Žorkino zapomaganje i misleći, da joj se što neugodna dogodilo, tim više, jer prije nikad nije običavala sama se u pčelinjaku nalaziti, požuri se

tamo, i — ljudski me isprašio; mislio jadan, da sam vrebao na njegovu jedinicu i sada ju uznemirujem.

Kada mi to Zorka ispričala, počeо sam ju tješiti sbog ove neugodnosti, i već htjedoh opredijeliti drugo mjesto, gdje ćemo se moći sigurnije sastajati, kad li ona žalosno dokrajči:

— Našoj ljubavi mora biti kraj, jer ne samo što smo u pčelinjaku zlo prošli, već će nam i drugdje biti vrlo neugodno. Otac je najme našao sva tvoja pisma, te me nemilosrdno isprebjao, a tebe će prijaviti ravnateljstvu u školi ...

Dosta mi je bilo; ta prokleta pčela, ne samo da mi pribavila modrice po plećima, već i dvadeset-četiri sata »karcera« ...

S bog ove je nezgode prijatelj Jerko zazirao od pčelarstva. Reče najme:

— Zakleo sam se onog kobnog dana, da će vazda prezirati onaj dosadni maljušni stvor, koji mi je tako nemilo razorio — prvu, tu nikad nenadoknađenu ljubav ...

Zaista, smiješnog li uzroka!

Zapisnik

glavne skupštine »Hrv.-slavon. pčelarskoga društva« u Osijeku, obdržavane dne 23. ožujka 1902. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika, blagorodnoga gospodina Dragutinu pl. Bartholovića.

U prisutnosti propisanoga broja društvenih članova. »Slavonsko gospodarsko društvo« zastupa g. *Gjuro pl. Ilić*, a vukovarsko pčelarsko društvo g. *Eugen Kamenar*.

Na dnevnom su redu ovi predmeti:

I. Gospodin predsjednik otvara skupštinu i pozdravlja skupštinarice usrđnom dobrodošlicom.

II. Tajnik kao administrator društvenoga organa »Hrvatske pčele« izvješće, da se škole kao pretplatnici sve više i više umanjuju. Razlog je tomu u opozivu naredbe visoke kr. zemaljske vlade od 5. prosinca 1895. Podjedno pada i broj društvenih članova u Osijeku. Sa školama i članovima iznaša sada broj pretplatnika na 350, osim podružnica u Valpovu i Vinkovcima, čiji članovi dobivaju list besplatno.

Glede osjećkih članova tajnik mniye, da bi se njihov broj povećao, kad bi se držali sastanci pčelara i u tim se sastancima držala predavanja, kako je to bivalo u početku osnutka društva, na što skupština pristaje.

Što se tiče škola kao pretplatnika, misli g. predsjednik pl. Bartholović, da se umoli kr. veliki župan, presvjetli gosp. Leviu pl. Chavrak Letovanički, da prepri-

ruči u županiji virovitičkoj da škole pristupe u društvo ovo. U toj će stvari g. predsjednik govoriti s kr. velikim županom, što skupština odobrava, nadajući se povoljnju rezultatu.

III. Blagajnik podnosi iskaz računa društvene uprave, koje je revizionalni odbor pregledao i u redu pronašao. Prihod je društveni bio g. 1901. K 3909'06, a rashod K 3288'52, pa po tom ostaje K 620'54.

IV. Po prijedlogu predsjednikovu bira skupština u revizionalni odbor za narednu godinu gg. Aleksandra Rottenbüchera, Mirka Nendvicha i Antuna Streitenbergera.

V. Tajnik podnosi društveni proračun za g. 1902. Prihod je premiliran na K 2550, a isto tako i rashod na K 2550, što skupština prihvata.

VI. Tajnik izvješće, da je, po zaključku lanjske glavne skupštine, poslan memorandum na visoku kr. zemaljsku vladu u interesu proširenja racionalnoga pčelarenja. G. Ilić stavlja na vrlo poštovano predsjedničtvu pitanje: Što je s memorandumom? Gospodin predsjednik uzvraća, da još nije od visoke vlade odgovor stigao. G. Ilić predlaže, da se ponovno podnese pred-

stavka na visoku kr. zem. vladu, i da se lijepo umoli za blagohotno rješenje. Skupština prihvata prijedlog, a podjedno zaključuje, da se memorandum objelodani u društvenom organu „Hrvatskoj pčeli“.

VII. Tajnik izvješće glede proslave 25-godišnjice društvenoga opstanka. On pita skupštinu, da se izvoli izjaviti, kako da se proslavi. Što se njega tiče, misli tajnik, da se proslava spoji s pčelarskom izložbom. Gospodin je Ilić toga mnijenja, da se 25-godišnjica proslavi svečano, pa da se izabere uži odbor, koji će to sve udesiti. Gospodin je predsjednik za proslavu, pa da se ta proslava zaključi, da se ovdje izabere odbor i da se tomu odboru dade direktiva. Podjedno neka se danas zaključi: hoće li se proslaviti svečano ili sukromno. Gospodin je profesor Biljan za to, da se proslavi svečano i spoji s izložbom. Skupština je za taj prijedlog. Gospodin predsjednik po tom mnije, da se odmah odabere odbor. Gospodin se ravnatelj Rabar s tim slaže; ali za sada da se samo izabere uži odbor, koji će donijeti plan, a kasnije će se taj odbor proširiti. Gospodin tajnik Penjić

predlaže u taj odbor gosp. predsjednika, te gg. Ilića i Fichtnera, a gospodin predsjednik i g. Penjića, što skupština sa „živjeli“ prima.

VIII. Tajnik predlaže, da se izabere odbor, koji će se pokloniti presv. g. velikom županu Levinu pl. Chavraku Letovaničkomu prigodom njegova ustoličenja dne 3 travnja 1902. Zaključuje se, da se imade pokloniti čitav upravljući odbor s gospodinom predsjednikom na čelu.

IX. Gospodin se ravnatelj Ivan Rabar zahvaljuje u ime skupštine vrlomu gospodinu predsjedniku na ljbavi i dobroti, što ih ulaže u interesu ovoga društva kao i na maru i radu njegovu i čitavoga odbora, što skupština sa „živio predsjednik“ prima i popraćuje. Gospodin se predsjednik zahvaljuje na izjavama naklnosti i poštovanja, a tako i odboru i svima članovima na pripomoći, ter zaključuje skupštinu.

U Osijeku, dne 23. Ožujka 1902.

Dragutin pl. Bartholović,
predsjednik.

Franjo Sudarević,
perovoda.

Razne vijesti.

(**Svečana inštalacija.**) Kako smo u prvom broju našega lista javili, imenovan je I. podpredsjednik „hrv.-slav. pčelarskoga društva“ presvjetli gospodin Levin pl. Chavrak - Letovanički i velikim županom županije virovitičke i grada Osijeka. Dana 3. travnja obavljeno je ustoličenje velikoga župana, a povodom toga ustoličenja upriličilo je građanstvo grada Osijeka rijetku svečanost. Već dan prije bio je cijeli grad okičen trobojnicama, a u predvečerje samoga ustoličenja upriličena je sjajna serenada, pri kojoj je sudjelovalo preko 500 bakljonoša. Sva tri osječka pjevačka društva otpjevaše zajednički prekrasno tri pjesme, a pozdravni govor dra Neubauera, kao i odgovor velikoga župana kosnuo se je upravo nepreglednoga mnoštva ljudi tako, da se je sve orilo od oduševljenoga klicanja: „Živio!“ Poslije te sjajne serenade bila je svečana večera kod župana u županijskom domu, pri kojoj je sudjelovalo preko 400 osoba. Na dan ustoličenja velikoga župana bila je županijska zgrada nakrcana mnoštvo korporacija, pa tom zgodom je presvjetli gospodin vrlo ljubezno primio i poklonstvo našega pčelarskoga društva, komu je obrekao ne samo svoju moćnu zaštitu, nego i revno sudjelovanje u probit domaćega pčelarstva. Svevišnji ga uzdržao mnogo godinā na čast i sreću domovine, na uhar grada Osijeka i županije virovitičke, a na korist i napredak domaćega pčelarstva.

(**Svečana proslava 25godišnjice.**) „Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo“ osnovano je godine 1879.

pa će godine 1904. navršiti 25. godinu svoga blagovnoga djelovanja. U glavnoj skupštini od 23. ožujka t. g. zaključeno je jednoglasno, da se 25godišnjica društvenoga opstanka proslavi što dostojnije. U savezu ovom proslavom usvojila je skupština i obrazloženi predlog društvenoga tajnika, da se najme u isto vrijeme priredi u Osijeku i velika opća pčelarska izložba, a na uspomenu toga pčelarskoga slavlja izdati će društvena uprava „spomen-spis“, koji će nam predočiti život i rad „hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva“ tečajem 25 godina. Na ovu rijetku slavu i njom spojenu opću pčelarsku izložbu upozorujemo već sada sve pčelare i prijatelje naprednoga pčelarstva, pa se pouzdano nadamo, da će se svi hrvatski pčelari naći na okupu i dokazati cijelomu pčelarskomu svijetu, da su kao pčelari vrijedni stati uz bok ostalih naprednijih narodâ.

(**Proljetna revizija pčela.**) Dne 1. ožujka o. g. pregledao sam na brzu ruku svoje pčele uz toplotu od 16° R. Pri tom sam opazio, da su mi svih 18 pčelaca uzimljenih ne samo živi, nego da i jako dobro stoje i da u većini imade već zatvoreno leglo. Još sam opazio i to, da su svi pčelci dosta jaki i da su imali jako malo mrtvih pčela, te da su pčele ove blage zime izvanredno malo meda potrošile. I pljesnivog sača nijesam našao, a to su pomogle slamljate ploče, koje su bile straga iza sača i koje su navlačile vlagu u košnici. Neke su od tih ploča bile posve mokre od vlage, te sam ih isti dan

na suncu prošušio i opet natrag stavio u košnicu. Dadne li Bog sreće, nadamo se i dalnjem dobrom prezimljenju pčela a prema tomu i dobrom uspjehu od pčelarstva u ovoj godini; što od srca želimo svim pčelarima.

M. V.

(**Dobro vrcalo.**) Bez vrcala se ne može ni pogoditi uspješno pčelarenje sa pokretnim saćem, pa s toga treba da je glavna briga svakog pčelara, da se opskribi sa dobrim vrcalom. Ne treba pri tom paziti, da se predviđa koja kruna i nabavi makar kako vrcalo, jer se ono ne nabavlja za godinu, dvije dana. Dobro vrcalo može služiti 20 i više godina, pa prema tomu neka se kod nabave na to i misli. U Hrtkovcima imade jedan pčelar imenom Vilim Hajdu, koji izrađuje vrlo dobra, praktična i solidna vrcala. On je na pčelarskoj izložbi u Vukovaru odlikovan »počasnom diplomom« za svoje vrcalo i inače je vrijedan i napredan pčelar. Ocjenbeni odbor je privorio njegovom vrcalu što se okreće na kajš (remen), pa za to je on sada popravio svoje vrcalo tako, da se odsele neće tjerati kajšem, nego li jednostavnom ručkom (kurbel), te će se bez štropota moći kao i dosele okretati po volji naprijed i natrag. Vrcalo stoji na čvrstom drvenom stalku, a kanta, u koju ispada med, načinjena je od lima, koji ne hrđa. Na dolnjem kraju nalikuje tā kanta lijevku, te se med cijedi kroz sitance u podmetnutu posudu. Vrcalo je izvana lijepo obojadisano, a udešeno je za četiri okvirca te mu je cijena vrlo umjetrena, naime 25 K. Tko dakle od pčelara želi ove godine naručiti dobro vrcalo, neka se obrati na spomenutog pčelara i neka mu naznači mjeru svojih okviraca, da prema tomu može vrcalo napraviti. Sa narudžbom treba pozuriti, jer poslije Petra ide isti pčelar sa strojevima vršiti žito, te onda više ne može izvršivati narudžbe za vrcala.

M. V.

(**Posebni vlakovi za pčele.**) Koliko su njemačke željeznice susretljive prama tamošnjim pčelarima, dokazom je i ova objava, kojom se obznanjuje vozni red zasebnih noćnih brzovlakova za pčelare, koji traže za svoje pčelce bolju pašu (Wanderbienenzucht). Ovi posebni vlakovi općili su prošloga ljeta na prugama Nennendorf—Soltava noću između 2. i 3. srpnja, između Hannovera—Uelzena i Hannovera—Riethagena noću od 3. na 4. srpanj a između Schönhausena—Stendala—Uelzen—Soltave također noću od 3. na 4. srpanj te još noću od 23. na 24. srpanj. Ovim vlakovima otpremali su se pčelci u glasovitu »Lüneburšku dolinu« na pašu, odakle potiče najbolji znameniti njemački lüneburški med, cvate ponajviše biljka vries (Erica vulgaris, Heidekraut). — Kada ćemo mi doživiti, da se šta slična na našim željeznicama uvede?

Pozor!

Tko si želi nabaviti rojeva, neka se tečajem mjeseca travnja prijavi uredničtvu »Hrvatske pčele«, koje će počam od mjeseca svibnja rasa-

siljati rojeve. Žedan roj prvenac stojati će ovdje 7—8 kruna, ne računajući ovamo posebni sandučić, u kom se roj šalje. Naše su pčele veoma marljive i ustrajne, a pri tome miroljubive, jer je to hrvatska pčela krišana sa talijanskim pčelom. Narudžbe će se efektuirati onim istim redom, kako budu stivale.

Gornjo-kranjska pčelarska trgovina i tvornica umjetnoga saća tvrtke

Egydius Jeglić

mjesto: **Selo,**Pošta: **Scheraunitz**; Zeljez. postaja **Leess-Veldes.**

Gornja Kranjska,

razaslijte na sve strane: *Gornjo-kranjske alpinske pčele i umjetno saće us najpovoljniju cijenu.*

Žedan pčelac u originalnom kranjskom ulu, sa gradnjom, leglom i medom, koji mora dati na proljeće 2—3 roja, stoji 10—13 kruna.

Džirsonke (ležaci) sa bečkom, badenskom i njemačkom normalnom mjerom.

Starice (prisadi) prema želji u svakoj mjeri okviraca.

Ranjevi, naravni i umjetni, pa i matice uz garantiju, da će sve zdravo i živo prisjeti.

Umjetno saće od čistoga i pri vlastitom pčelinjaku dobivenoga pčelinjega voska.

Cijenici se šalju na zahtjev badava i franko.

Molim, da se moja pčelarska trgovina pri narudžbi pčelaca **čiste kranjske vrsti** ne zamjeni možda kojom drugom istoimenom trgovinom, jer je **alpinska kranjska pčela** vrlo ustrajna i marljiva.

Sve pčelare, koji si nabaviti žele lijepoga i nepatorenoga umjetnoga saća, upozorujemo na slijedeću solidnu tvrtku:

Die erste k. und k. österr.-ungar. priv.

Kunstwaben-Fabrik, Wachsbleiche mit Dampfbetrieb

nebst

Bienenwirtschaft

von

Anton Joh. Wagner, Wien XII.4.

(Hetzendorf, Altmannsdorferstrasse Nr. 43.)

(Utemeljena 1872.)

Uz žuto umjetno saće, prodaje ista tvrtka i vrlo lijepoga bijelog umjetnoga saća, a razlika u cijeni nije velika.

Tko hoće, može dobiti cijenik i uzorak umjetnoga saća besplatno na ogled. Svaki naručitelj neka u svojoj narudžbi navede, da je preplatnik »Hrvatske pčele«, odnosno član »Hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku«.

Ovomu je društvu pokroviteljem Presvjetli gospodin dr. TEODOR grof PEJAČEVIĆ vlastelin i narodni zastupnik Našički.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo. Osijek doljni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 5.

U OSIJEKU, za mjesec svibanj 1902.

Tečaj XXII.

Proste košnice i seljaci.

Piše Mato Vohalski.

Kad se je slavni Dzierzon pojavio sa svojim košnicama s pokretnim saćem, brzo se je upoznala prednost takovih košnica; ali se je odmah opazilo, da mnogi neće biti u stanju pribaviti si k tomu nužno znanje i vještine i da mnogi neće imati vremena i sredstva, da pčelare sa pokretnim saćem. To je baš i glavni uzrok, da se pčelarenje sa pokretnim saćem tako sporo širi među seljacima i da slabo uspijeva i napreduje.

U prostim košnicama je pčela gospodar, te izvada gradnju po svom instinktu, za to se takva gradnja zove slobodna; dočim je ona u okvirima prisiljena gradnja, jer pčela mora graditi prema volji i oznaci pčelarevoj. Ako je pčelar s pokretnim saćem upućen dobro u teoriju i praksi, može u povoljnim godinama pomoći vrata i umjetnog saća polučiti sjajne uspjehe, kako na se pčelar prostokošničar ne može nikada

pohvaliti. Pa ipak se seljacima, koji mogu svom pčelarstvu samo malo vremena žrtvovati, preporučuje pčelarenje sa prostim košnicama.

Proste košnice spletene od slame kao stan pčelama imadu ove prednosti: 1. One su lagane i lako ih je napraviti. 2. Slama je loš vodič topote. 3. Vlaga i studen imadu manje upliva na slamu, nego li na drvo. 4. Pčelci u slaminatim košnicama ojačaju u proljeću brže i za to se ranije roje. 5. Slamine košnice zapremaju manje prostora. 6. Lako ih je prenosašati na bolju pašu. 7. Pčelarenje s ovim košnicama iziskuje manje vremena, truda i vještine od džirzonaka. 8. Napokon se slamine košnice mogu zgodnim podmetanjem spojiti sa košnicom s pokretnim saćem.

Čovjek od naravi teži za nečim višim i boljim, pa i seljaci trebaju da se već jednom okane svojih zastarjelih predsuda i nazora o pčelarstvu, te da i oni kroče sa duhom vremena napred. Porez i drugi izdatci bivaju svaki dan veći, zadruge se razdjeliše, te se sada moraju

skupo plaćati sluge i nadničari, a k tomu slijede još drugi izdatci i troškovi, koji dosiju često velike svote, što prije nije bio slučaj. Prihodi seljakovi ne stoje više u nikakvom razmjeru sa rashodom. Mjesto da si štogod prištedi, on mora dometnuti; mjesto da izide na kraj, mora višeput uzajmiti, da manjak pokrije. Uz ovake okolnosti mora svaki iole brižan seljak nastojati, da svoje dohotke poveća i da od svog zemljišta i posjeda što veći prihod poluči. Za to je i pčelarstvo jedan vrlo važan faktor.

Uređenje skromnog pčelinjaka ne iziskuje i ne stoji mnogo; uzdržavanje istog nije također znatno, a stol za mile pčelice svadje je prostir. I najveći siromak može biti u stanju urediti si pčelinjak, pa s toga potpuno pravo imade neki pjesnik, kad nazivlje pčeles: »Blago siromaka.«

Posjednik pčelinjaka ne smije biti prosti nadri-pčelar, koji samo dvaput u godini zalazi k svojim pčelicama, naime kod rojenja i gušenja pčelaca; nego on mora biti pravi pčelar, te nastojati, da se upozna s pčelinjom naravi i da se uputi u racionalno baratanje sa pčelama. Često se događaju kojekakve neimaštine na pčelinjaku, kojima su ponavljene sami pčelari krivi, jer da su pravilno sa pčelama postupali, mogli bi zlo ili posve otkloniti ili ga bar umanjiti. Treba se dakle kaniti kojekakvih zastarjelih nazora i predsuda o pčelama, te odlučno prionuti uz ono što je naprednije i bolje.

Pčeles su već više puta podmirile svomu gospodaru porez i još druge potrebe, pa kada bi se snjima racionalnije postupalo, još bi nam one veću korist pružale.

U Srijemu pčelare seljaci sa košnicama pletarama, koje su spletene od šiba i omazane izvana blatom. Malo brižniji pčelari ne puste da im se pčeles suviše izroje, nego u vrijeme dobre paše podmeću pod svoje pletere nastavke od slame u obliku prstenova, da pčeles mogu nastaviti gradnju saće i puniti ga medom. Drugi opet pčelari običavaju pod košnicu iskopati oduboku okruglu rupu, da pčeles nastavljaju gradnju. U jeseni podrežu i jedni i drugi to saće, koje obično

bude krcato medom i tako dobiju veći prihod od svog pčelarstva. Kad bi se naši pčelari-košničari mogli uputiti, da pod svoje košnice podmeću nastavke, koji su provideni sa okvircima, onda bi im se za stalno dobit od pčelarstva podvostručila.

Učitelj Kanitz u Pruskoj uredio je vrlo praktičnu košnicu za seljake. On je uzeo prostu slamanu zvonaru, pa je pod nju namjestio zgodan podmetak sa okvircima. Ta je košnica među seljacima u Njemačkoj jako raširena, te čini prelaz između pčelarenja sa nepokretnim i pokretnim sačem. Isto bi se to dalo polučiti i s našim prostim košnicama. One bi bile plodište, a u vrijeme dobre paše podmetnuo bi se pod njih podmetak sa okvircima, pa bi to tad bilo medište. Iz tog medišta bi se med pomoću vrcala oduzimao, a prazni okvirci stavljali bi se natrag, da ih pčeles ponovno medom napune, ako paša još traje. Srijemske pletere ne bi bile baš zgodne, da se pod njih podmeće ovakov podmetak, jer su svojim oblikom dosta nespretnе. One su naime odviše visoke a uske, pa bi se lako prevrnule, ako se nebi vezale. S toga bi trebalo, da su košnice zvonastog oblika, sa sadržinom od najmanje 35 litara, i da su pletene od slame sa prilično debelim stijenama. Ovake bi košnice štitile pčeles od prevelike studeni i vrućine, a dalo bi se lakše i sigurnije pod njih podmetnuti podmetak sa okvircima.

Posjetitelji pčelarske izložbe u Vukovaru, imali su prilike viditi vrlo praktičnu košnicu za seljake, koju je uredio naš revni i napredni pčelar učitelj Mijo pl. Kos. On je zorno pokazao uređenje svoje košnice, sa pokretnim sačem i baratanje s njom; ali je ujedno pokazao i kako se ta njegova košnica može zgodno podmetnuti pod običnu slamanu zvonaru. Način se je osobito zbog toga svidila njegova košnica, pa bi ovaj način pčelarenja našim seljacima osobito stavili na srce. Kad bi na taj način naši seljaci pčelarili, onda bi im za stalno pčelarstvo nosilo mnogo više koristi, te bi im se onaj malo veći trud i trošak obilno naplatio.

Špekulativno prihranjivanje pčelaca.

(Piše: August Katar, povjerenik zagreb. pčelarskoga društva.)

Spekulativno ili prihranjivanje na osobitu probit nije baš neophodno nužno, nu svakako probitačno, ako se razumno postupa, te u pravo vrijeme započne.

Špekulativno hrane se inače dobri pčelci, koji pače meda u zalihi imadu. Neiskusni će pčelar možda reći: »Pa zašto ga onda hraniti?« Evo zašto: špekulativnim hranjenjem podražuje se matica na obilnije leženje jaja, time se postizava veća djelatnost pčela — a posljedice su toga, da će takav pčelac ranije i jače rojeve dati. Ako je određen za medovnjaka, to će postati društvo jači, te će i pašu bolje moći iscrpsti. Pošto se pako neopreznim špekulativnim hranjenjem može više škoditi, nego li koristiti, to nastaje pitanje:

Kada se ima početi špekulativno hraniti.

Tko bi svoje pčele počeo špekulativno hraniti već u veljači ili početkom ožujka, taj bi podražio pčele na veliku radinost; matica bi obilno počela leći jaja; leglo bi se razpostranilo kao da je u istinu nastupila paša u potpunom smislu. Pčele bi bile prisiljene izlijetati po vodu i pelud (cvjetni prašak), jer ih na to sili skrb za mlado leglo. Da će pako u to promjenljivo doba (rano proljeće) mnogo pčela propasti, ne treba istom spominjati. Često se događa, da poslije nekoliko topnih dana mjeseca veljače i ožujka nastupi zima (makar i kratkotrajna), uslijed česa se leženje prekine, pčele se tjesnije skupe, što svakako povoljno ne može djelovati na dočično društvo. Cijeli je rad poremećen; matica se slabiti u svojoj plodovitosti prije reda; društvo se doduše pomnožalo donekle mlađim leglom, al je za to tim više izgubilo starih pčela, rādinih sila. Za ravnanje neka nam služi: da ne počmemmo špekulativnim hranjenjem prije polovice travnja, dakle kada počme cvjetati ogrozd.

Nastupi li i tada još nepovoljno vrijeme, ima se prestati hraniti. Nastaviti se može hranjenje 2—3 tjedna,

od prilike dok glavna paša nastane, a pčelac nam kipi pčelama. Ovako postupajući možemo biti bez ikakve bojazni, a uspjeh i trud će nas zaista iznenaditi.

Čim da se špekulativno hrani?

Vrcani čisti med jest najbolja i najzdravija hrana. Muljani med (kakav prostokosničari produciraju) u obče je nezdrav za svakoga, pa tako i za same pčele. U muljanom medu imade smuljanih pčela, legla itd.; takav med vrije i prelazi u trulež, to bi njim i naškodili pčelama.

Zato će razuman pčelar za svaki slučaj potrebe sačuvati neku zalihu svoga vrcanoga meda, za koji je sjeguran, da je čist. Ako je već prinužen posegnuti za inom hranom, to je najbolji šećer bijeli ili kandis žuti; ostalih surogata neka se okani.

Kako da se hranjenje priudeši?

Ovdje ću navesti svoj postupak. Za špekulativno hranjenje uzimam polovicu meda, a polovicu vode. Takav razređen med je židak, te ga mlakoga podajem pčelama tik legla. To mi je tim laglje, jer imadem na svom pčelinjaku košnice uređene poput »uzor džirzonke«. Te košnice imadu u medištu otvor, a na taj otvor stavim staklenku napunjenu medom, a povezanu krpom platnenom, kroz koju pčele polagano med sišu. Pošto imam i amerikanke, to isto špekulativno hranim tako, ba im umetnem sat sa medom, koji sam držao u toploj vodi (da židak postane u stanicama); k tomu sat još satnim ježem podrlijam. Ovako radim već više godina, pak sam sa uspjehom bio vazda zadovoljan.

Ovoliko glede špekulativnoga hranjenja. Pčelar dođe u prilike, gdje mora hraniti i od nužde, nu o tom drugom zgodom, ako mi slavno uredničtvu ustupi mesta u svom vrlom listu.*)

*) Veoma rado. Ur.

Pčelarstvo u ogulinskem kotaru.

(Izvadak iz izvješća povjerenika za pčelarska predavanja g. A. Plešeta, učitelja u Ogulinu.)

U proljetnoj skupštini gospodarske podružnice u Ogulinu g. 1901. držao je g. Pleša praktično predavanje o pčelarenju i predložio, da bi gospodarska podružnica prekupila od posjednika pčela sav koliki med u kotaru ogulinskem. Razlozi, koji ga ponukaše na taj korak, jesu: Tamošnji seljak prodaje med upravo u bescjenu, a uz to varaju

ga prekupci pri vagi na sve moguće načine. Upravo ta okolnost, da mu pčele malo koristi donašaju, jedan je od glavnih uzroka, da se u ogulinskem kotaru drži narod tako malo pčela.

I sam konzument ne može bolje plaćati onakov med. Zašto? Zato, jer med od seljaka kupljen nije onakav, kakav bi trebao da bude: praznovjerje do skrajnosti

uči ga, da ne prodaje trgovcu med sa živim pčelama, jer da bi mu kupac odnio sreću. Pčele duši, ali to nebi za živu glavu povjerio kupcu, već to obavlja sam. Pa još kako! Pčelac, koji se ima udušiti, drži se nad ognjištem tako dugo, dok pčele i vatrom i dimom omamljene ne poispadaju u vatu. Seljak je tim doduše prišedio 10 filira na sumporu, a ne računa da je tridesetput toliko izgubio, mora med posve jettino dati, pošto zaudara po dimu.

U cijelom ogulinskom kotaru samo je jedan valjan pčelinjak, a to je podružnički, u kojem drži g. Pleše svoje pčele. Ono malo pčelaca, što ih gdjekoji seljak drži, stisnuto je na policu nad prozor, tik uz sobu, jer da ih dalje od kuće smjesti, mogao bi mu u jesen tko pčele ukrasti. Nad košnicama bijeli se, kao avet kakova, konjska lubanja, buljeći praznim očištima u posjetnika.

Goripomenuti predlog usvojila je skupština jedno-glasno. U Ogulinu dobije seljak za med obično 20—22 novčića za kilogram (!). Podružnica plaćala je na licu mjesta kilogram za 5 novčića skuplje. Premda je dakle za med od podružnice više dobio nego li prije od trgovca, i premda nije trebao nositi med čak u Ogulin, ipak je g. Pleše u Žegaru, Boštu, Kučinić selu, Otoku, Oštarijama, Josipdolu, Cerovniku, Brozović selu, Salopeku i Tounju u svem našao jedva trojicu pčelara, (nota bene uz obvezu, da će im nadoknaditi štetu, bude li pčelarstvo nazadovalo) koji su prodali med podružnici. U sveim je kupljeno 13 pčelaca. Pčelari su bili zadovoljni prodajom, pa je nade, da će se ove godine naći više njih, koji će se povesti za primjerom one trojice.

Hrv. pčel. društvo u Zagrebu.

Pčelarska pisma mladjemu drugu.

Pismo četvrtu.

Dragi moj prijatelju!

Danas idem pred Tebe sa svim onim pčelarima matadorima, koji se okupiše, da u sazvanom pčelarskom kongresu pokažu što koji može. Izložitelji, prijane, pokupiše svoje diplome i kolajne, a predavačima na kongresu, od kojih je i većina izložbena odlikovanja dobila, posvećujem ja — Tebi za volju — evo nešto mrtvih slova iz mog slabog nakovala, pa ako Ti ne bude dostatno, zadovolji se mojom voljom i tvrdim osvjedočenjem, da bi Ti rad pravu istinu reći: „ni po babu, ni po stricevima“.

Pčelarski kongres je svakako dobro pristajao nuz spomenutu izložbu, te odboru velja zato hvala prostire se sve od mora do Dunavskog žala.

Ponajprije moraš znati, da je na kongresu bilo poznatih pčelara i po imenu i po glasu i po praksi. Mene, kako poznaš, uvjek sam rađe među vojnici, nego li među vođami. Tako je bilo i ovdje, jer ni za manjeg vojskovođu nisam još dorastao, pa sam između vojske nastojao uperiti duševni i tjelesni pogled među napred stupajuće generale, koji bijahu spremni sloviti i na bojnom (kongresnom) polju i pri . . . ah, opet oko — „na mala vrata“. Na stvar!

Baš mi je žao što sam u početku bitke, — valjda ne imajuć kuraže — zaostao, te nisam dospio čuti predavanje gg. Ljubića i Maštrevića. Pohvalno se je izjavila publika o praktičnom predavanju neumornog i uvaženog pčelara M. pl. Kosa. Ovaj nije žalio ni truda ni troška iz gornje Podravine od svojih više, na raznim mjestima

postavljenih pčelinjaka dobaviti jednoga sa njekoliko košnica pred izložbenu zgradu. On je, spojiv ugodno s korisnim, zorno predočivao svoj postupak s novim svojim košnicama, koje su dosta jednostavne, a ipak dosta naprednog sistema. Koje čudo da je na izložbi uz zlatnu kolajnu stekao i dostoju i poštenu reklamu na svoj izum.

Ne malo nas je začudilo, kad smo čuli za predstavku u stvari „zaštićivanja pčelarstva proti oporezovanju“. Ta je bila vrlo umjestna točka kongresa, koju je svestrano razložio radini tajnik (Ti znaš, da to mora biti učitelj kao kod svakog društva, gdje je dosta raditi i to bezplatno) vukovarskog društva g. Štigelmajer. Kongres je predstavku s odobravanjem popratio.

Koje čudo, prijane, kada bi Ti morao još platiti porez što njeguješ one životinjice, koje su živim primjerom radnosti i sloge, koje dapače bez Tvojih riječi — činom svojim — upućuju na skladan život sileći i nas ljude da ih naslijedujemo. Zar nisu baš nam učiteljem te pčele upravo kod uzgoja silno pomagalo, gdje zornim načinom na pčelinjem poslovanju i životu možemo razvijati naj-uzvišenije ideale, na kojima počiva opstanak bijednoga ljudstva? — Pa još kruna svemu je snebivanje što poreza na kupovanje pčelarskih proizvoda ne plaćaju upravo oni, koji su pravi trgovci tih proizvoda. Nagrade, nagrade, a ne poreza valjanim pčelarima, pa će nam zemlja drugo lice dobiti. Eno svilarstva, koje očepuša sve dudove ljeti, a neukog našeg seljaka zavede „za krajcarom“, dok mu motika kraj neokopana kukuruza i vinograda hrđa

a da ni ne spominjem toliko osakaćenih, dapače mrtvih, koji se veraju za dudovim listom, da bude više svile a manje kudjelje. Da, to svilarstvo, koje je obećavalo siromašnom seljaku našem zlatne kule, privuklo je toliki obzir na sebe, a jedno pčelarstvo? To ćemo, druže, po-dignuti mi najnemoćnija činovnička kasta — pučki nastavnici, a nitko drugi — što no vele — »ni vrnjkeš! Oh, prijatelju, ostavljam pero, idem zasladići medom gorka moja usta, da Ti slađe drugi put dalje crtnem o kongresu.

Ustrpi se dotele i primi u duhu medeni moj poljubac.

Tvoj iskreni drug

—b—

Pismo peto.

D r a g i p r i j a t e l j u l

Na onaj moj posljedni papreni list, kog sam pri zaključku medom zasladio, injam Ti danas nastaviti s lije-pim predavanjem profesora gosp. E. Kamenara. Njegovo predavanje na kongresu bio je pravi medeni melem na papreni porez, koji hoće da ogorči naš poletni pčelarski duh. Kao pravi strukovnjak za prirodoznanstvo dokazao je g. E. K. vrlo popularnim razlaganjem i istim kratkovidnim nepčelarom, bolje laikom, od kolike je koristi pčela ne baš samo radi meda i voska, već glavno: radi oplodnje bilja. Slušatelji su mu svi bili za pomnu njegovu radnju vrlo zahvalni, što su i na koncu predavanja oduševljenim povlađivanjem dokazali, jer je to predavanje bilo teški malj, koji je udario usred čela onu gordu neman, koju okrštio »porez na pčelarstvo.«

E, ja i opet zalazim, a da ne pređem, kao u posljednjem listu na jeremijade, hvatam se opet omiljene kolotećine o drugim predavačima na kongresu.

Zaboravio sam Ti još prije napomenuti, što me se ipak nije dojmilo — u glavnom — na kongresu.

Je li, zar ne bi bilo umjestno, kad bi na kongresu

bilo više praktičnih predavanja? Ta rekoh već, da je na sastanak došlo ne samo pčelara po imenu i pčelara »od oka«, već i pčelara velikoga glasa. Bio Ti je tuj i gosp. J. Živanović. Zar ne bi bilo lijepo kad bi n. pr. g. Ž. kao prokušani pčelar uzeo poput g. Kosa recimo sa svojom usavršenom amerikankom više toga praktično pokazati, mjesto što je poput mlađih predavača razvio teoriju: O načinu njegovog pčelarenja, gdje je, inače lijepo predavajući, preporučio u neku ruku tušenje pčela, a povlađivača se našlo, ne znam, da li u duši osvje-dočenih, koji s njim rekoše, da kada vola ubijemo radi mesa, zašto nebi pčelu u stanovitom slučaju. Smješna aplikacija i ponešto čudna prisopoda! Što Ti na to? Ja mislim, da si se i Ti već, makar novi i mlađi pčelar, toga otresao. Ja borme odavna, jer ne pojmem, kako bi umno pčelarenje moglo dopustiti tušenje neboge radilice. Evo zašto:

Nije zmanjan još Vergil pjeva o razboritosti pčele, a mi smo također još danas maleni, da bi taj razbor i s najvećim našim i svjetskim pjesnicima dopjevati mogli, dok znamo, da će ti »dona celestia« u svojoj razboritosti sve dotele među sobom trpit i staro svoje družinče, dok ono bude sposobno za rad ili u polju ili u kući. Tek će one samo članove svojeg uzorno uređenog kućanstva (zdravi inače pčelac) i to sam izložiti na goru Tajget, koji se ili kržljavi rode ili potpuno u poslu iznemognu. Racionalni pčelari, mislim, ne bi trebali od svoje strane ni jednoj radilici potpisati smrtnu osudu, pa makar se ona i u najmodernijoj amerikanki krvničtvom izvadala. Drugčije čast g. Ž. o načinu njegovog pčelarenja. — Kako vidiš, ja sam se i opet zaveo na pojedinosti, a Ti već možda željno isčekuješ (ako ne možda i tko drugi — pogodi jih!) kraj tomu kongresu. Zato će drugi put u kraće, a dotele

srdaćno pčelarsko pozdravlje od Tvoj

vijernog druga

—b—

O Preussovom načinu pčelarenja.

Predavao 13. listopada 1901. prigodom pčelarske izložbe u Vukovaru J. Miloš Ljubić, ravnatelj više djev. škole u Vinkovcima.
(Nastavak.)

6. Proširenje plodišta, odnosno pregledba nakon prevješenja.

Ako je iole pogodno vrijeme, to će pčele za kratko već vrijeme početi graditi na građevnjaku trutovsko saće, a to je znak, da je u pčelcu sve u redu, da naime matica leže jaja. Ne gradi li pčelac nakon 8 dana na građevnjaku, valja ga pregledati, nije li bezmatak. Osam dana poslije prevješenja pridružu se svim pčelcima, koji

su bar polovicu praznog dijela građevnjaka izgradili, daljnje 3 prazne sati.

7. Pritvor maticе.

15., 18. ili 21. dan nakon premještenja pčelaca, uhvati i pritvor Preuss maticu plodišnom razdeljkom (Brutraumschied) u stražnji dio plodišta na dvije izgrađene prazne radiličke sati, a to biva tako po prilici od 23. svibnja do 3., a najkasnije do 6. lipnja. Čini to pak

Preuss za to, da matica s jedne strane ne leže više u plodištu jaja, pošto u to vrijeme izležene pčele ne bi i onako mogle sudjelovati na glavnoj paši, što ju pruža lipov cvijet, nego bi se za njihov uzgoj samo med uzalud trošio, a svršetkom lipine cvatnje prestaje u njegovu prijedjelu svaka obilnija paša, a s druge strane pritvara maticu i za to, što pčele u to vrijeme dobivaju rado volju za rojenjem. Na zatvorenim dvjema praznim satima ima po prilici 10.000 radiličkih stanica, pak će se matica moći zabaviti leženjem jaja kojih 9—10 dana.

Pri pritvaranju matice poslažu se okviri u plodištu ovim redom: ponajprije dolazi uzletnica (okvir do čelne stijene); do nje napojnjak, onda prazno sače, zatim zatvoreno leglo, nadalje sati sa jajačima i napokon neposredno uz razdjeljku 2—3 sati sa crvićima; a za razdjeljku se stave dvije prazne sati iz plodišta sa svom na njima se nalazećom pčelom i tad se prolazom među nje spusti matica straga. Sati sa crvićima meću se za to neposredno uz razdjeljku, jer otvoreno leglo pčele hraniti moraju, pak se matica iza razdjeljke ne osjeća tako osamljenom.

Ovim pritvorom mātice stegnuto je sada plodište na samo dva okvira, te će pčele uslijed ovako tijesnog plodišta napustiti bezuvjetno svaku volju za rojenjem.

Na ovaj način postigao je Preuss svrhu za kojom je išao, naime, da za vrijeme glavne paše imade pčelce proste od misli za rojenjem, koji sada zapremaju 23 cijela okvira, te su u stanju glavnu pašu podpuno izrabiti i pčelaru veliku korist donijeti.

8. Prvo vrcanje — voćkovac.

Prvo se vrcanje preduzimlje prije cvatnje bagrena ponajviše za to, da se očiste sve sati i time priprave, kako bi se mogao dobiti čist i svjetao bagrenovac; jer se vrcanje poradi samog voćkovca većinom ne bi ni isplatio, pošto taj med trebaju pčele za uzgoj legla. Valja bo pamtitи: čim je med čišći i svjetlij, tim mu je i prođa bolja. Nu svakako treba i kod vrcanja voćkovca imati na umu, da se pčelcima mora ostaviti bar $1 - 1\frac{1}{2}$ klgr. meda za slučaj, da nastupi nepogodno vrijeme.

(Nastavak i konac slijedi.)

Skrižalika

vremenokaza u Sibinju, za sve dane, mjeseca svibnja, godine 1901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi te koristi crpiti.

Mjesec	S v i b a n j	Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
	jut. lijepo ved., pohlad, pos. top, i vjetarčić, c. d. pč. r.	1.	
	jut. top, vj, kis, sip. c. d.	2.	
	jut. obi., pos. poluvred., top. sa vj, 11 s. do pod jaka kisa i c. popod.	3.	
	jut. poluvred., top., c. d. pč. r.	4.	
	izvarn. lijep dan, pč. r. c. d.	5.	
	izvarn. lijep dan, pč. r. c. d.	6.	
	jut. poluvred., top., pč. r. c. d.	7.	
	jako krasan dan, pč. r. c. d.	8.	
	jako krasan dan, pč. r. c. d.	9.	
	jut. poluvred, top., poslje jaki vjet, pč. r. po malo	10.	
	jut. obi., jako top, vj. c. d., pč. po malo r.	11.	
	jut. obi., jako top, vj. c. d., pč. po malo r.	12.	
	jut. obi., jako top, vj. c. d., pč. po malo r.	13.	
	jut. obi., jako top, vj. c. d., pč. po malo r.	14.	
	jut. obi., kisa c. d.	15.	
	jako krasan dan, pč. r. c. d.	16.	
	jako krasan dan, pč. r. c. d.	17.	
	jako krasan dan, pč. r. c. d.	18.	
	jut. obi., top. vjet., kisa je c. d. sipala, pč. su silom radile	19.	
	kisa sa, sitnom tuč, poslje vj. kis.	20.	
	c. d. kisa	21.	
	jako krasan dan, pčele rade veoma marljivo cijeli dan	22.	
	jako krasan dan, pč. r. v. marlj. c. d.	23.	
	jako krasan dan, pč. r. v. marlj. c. d.	24.	
	jako krasan dan, pč. r. v. marlj. c. d.	25.	
	jut. obi., top. vj., kisa c. d. ljeva	26.	
	jut. obi., top. vj., kisa c. d. ljeva	27.	
	kisa malo sipila	28.	
	kisa malo sipila	29.	
	jut. magla, poslje jaka kisa c. d.	30.	
	jut. magla, poslje jaka kisa c. d.	31.	

Pojedini znakovи: jutro = jut., po podne = ppod., cijeli dan = c. d., cijelu noć = c. n., do pol noći = dpn. oblačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mr., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš., tuča = tuč., solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust., mekano = mek., pčele = pč., radile = r., nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žđ., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvanredno = izvanr., bolovale = bol., griža = griž., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Sibinj, mjeseca travnja 1,902.

VI. Gr. pčelar.

Razne vijesti.

(Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.) U želji, da kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji svojoj zamašnoj zadaći što bolje udovolji, časti se podpisani kongresni odbor Vaše p. n. gospodstvo najučitivije umoliti, da mu dobrostivo izvolite priopćiti savremena pitanja iz racionalnoga pčelarstva, o kojima bi valjalo, da raspravlja drugi kongres naših naprednih pčelara, koji će ove godine zasijedati u gradu Zemunu, dakle na pragu susjedne nam kraljevine Srbije, odakle će nedvojbeno pohrlići također znatan broj tamošnjih odličnih pčelara, pa nam se je s toga starati, da kongresni program bude što obilniji i biraniji. U veliko ćete kongresni ovaj odbor zadužiti, ako mu budete u pomoći savjetom i bogatim svojim iskustvom. Pri izboru raspravnih pitanja izvolite u obzir uzeti § 3. kongresnih pravila.

Vrijeme kongresnoga zasijedanja priopćiti će se svojedobno.

Još jednom Vaše p. n. gospodstvo učtivo umoljamo, da odnosna shodna raspravna pitanja izvolite kongresnom ovomu odboru priopćiti najduže do konca mjeseca svibnja t. g. na ruke njegova tajnika, a tom prigodom da izvolite ujedno očitovati, da li ste voljni raspravu kojega pitanja preuzeti.

Za dobrotu Vašu unapred Vam lhalimo.

Kongresni odbor hrvatskih i srpskih pčelara:

U Vukovaru, 3. travnja 1902.

Predsjednik: Aleks. pl. Krajković. Tajnik: Franjo Stigelmajer.

(Velika internationalna pčelarska izložba.) Centralno pčelarsko društvo za Austriju prirediti će o uskrsu 1903. veliku internationalnu pčelarsku izložbu u Beču. Uprava istoga društva, odnosno posebni izložbeni odbor pozivlje već sada sve pčelare u Europi i izvan Europe na što življe sudjelovanje. Izložba će biti podijeljena u šest velikih grupa i to: 1. žive pčele; 2. stanovi za pčele; 3. pčelarsko oruđe; 4. proizvodi pčela; 5. pčelarska učila; 6. pčelarska literatura.

Posve nepristrani porotnici biti će iz raznih zemalja, a raspologati će lijepim novčanim nagradama i mnoštvom kolajnâ.

Ako bi koja korporacija htjela imati pri toj izložbi svoj vlastiti pavilon, mora to prijaviti do konca kolovoza t. g., da se prostor prema tomu podijeliti uzmogne. Društvena uprava obećaje izložiteljima razne pogodnosti, kao oprost od svake carinare, znatan popust kod posiljanja izložaka, najveću pozornost i korektnost kod preuzimanja i otpremanja izložaka itd. Potanje obavijesti slijediti će kašnje, a tko želi sudjelovati neka se obrati a upravu pčelarskoga društva, odnosno na izložbeni odbor u Beč, I. (Schauflergasse 6.)

(Tečaj za gojenje pčela.) C. kr. namjesničto dalmatinsko, namjerom da nastavi raširenje korisnih i praktičnih poznавanja o gojenju pčela, a po tom da podupre razvitak ove gospodarske grane, koja bi mogla postati vrelom skromnog ali prekorisnog probitka, osobito za malog posjednika, odlučilo je da i ove godine bude držan jedan teoretičko praktični tečaj za gojenje pčela.

Takov tečaj, koji će trajati osam dana, držati će se i ove godine na Glavici blizu Knina (Dalmacija), a to od 31. svibnja do uključivo 7. lipnja. Teoretično će se poučavanje, koje će biti popularno, izmjenjivati sa praktičnim, tako da će si i najjednostavniji težak moći prisvojiti potrebita poznавanja, da se pak korisno uzmognе baviti pčelarenjem sa pokretnim saćem, rabeći sav onaj alat, što je za to potrebit.

Poučavanje teoretično obuhvaćati će:

1. Kratka poznавanja o življenu pčela i o njihovom rojenju.

2. Bolesti i neprijatelji pčela, te sredstva kojima se predusretaju i svladaju.

3. Razlika između pčelarenja pokretnim i nepokretnim saćem.

4. Proizvađanje voska i meda.

5. Pregodištenje pčela.

6. Medonosne biline.

7. Tumačenje raznih sprava, potrebitih za razumno pčelarenje i njihove uporabe.

8. Praktične vježbe u raznim radnjama uporabom dotočnih sprava.

9. Radnje oko ulišta u razno godišnje doba.

10. Držanje redovitog pčelarskog dnevnika.

Da se pohađanje toga tečaja olahkoti i manje imućnim osobama, odredilo je namjesništvo 15 potpora, svaku od 15 do 30 kruna, a pri podjeljivanju potpora uzeti će se u prvom redu u obzir težaci, koji mogu dokazati, da se bave pčelarstvom.

(Oporezovanje pčelarskih proizvoda.) Kongres hrvatskih i srpskih pčelara podnio je putem vis. kr. zem. vlade obrazloženu predstavku na vis. ug. ministarstvo za posredovanje, da se pčelarenje oprosti od oporezovanja. Na odnosni visokovladni dopis od 19. prosinca 1901. br. 30.810 odgovorio je preuzvišeni gospodin kr. ug. ministar financija dopisom od 9. veljače t. g. broj 105.489 ex 1901., da ovu molbu kongresa pčelara, da se dohodak od pčelarenja kao samostalnog privrednog zanimanja oprosti od oporezovanja, nije mogao ispuniti obzirom na načelno njegovo stanovište, da se u smislu zak. čl. XXIX. : 1875. ima svaka zasluga ili dohodak, koji se stiče ručnom radnjom, tjeranjem obrta ili trgovine, duševnim ili koji mu drago koristonosnim poslovanjem itd. oporezovati tecivarinom, izjavljujući podjedno da pčelarstvo u koliko se isto kao samostalno zanimanje obrtnice tjera, sačinjava takovo koristeno poslovanje, koje spada pod tecivarinu III. razreda.

Napokon je g. ug. ministar financija dodao, da je u predstavci spomenuti c. k. patent od g. 1776., uslijed općeg pravnog načela, da kasniji zakon derogira prijašnjem*, a osobito uslijed oživotvorenja zak. čl. XXVI. 1868. o dohodarini, odnosno zak. čl. XXIX. 1875. o tecivarini, krije post svoju izgubio.

(**Zbog čega ginu pčele preko zime.**) Neki pčelari tvrde, da pčele zbog starosti ginu preko zime, nu ova prošla zima dokazala je sasvim protivno, jer ni u jednoj košnici ne bijaše, ama baš ni jedne mrtve pčele. Po navedenoj tvrdnji ne bi ni jedna zima mogla proći a da ne bude ma koliko mrtvih pčela, jer matori pčela ima svake zime. Ove je zime toplojer neprestano iznad nule stajao, dakle od studeni ni traga, pa su za to i mlade i stare pčelice, sve do jedne žive i zdrave prezimili. Ja sam od uvjek mislio, da pčele ginu preko zime od nesnosljive studeni, pa bile one matore ili mlade, i evo ova me je zima o tome uvjerila i osvjeđila. Ovo sam pronašao o prvoj ovoproljetnoj reviziji, koju sam obavio na dan prvoga marta. Rezultat mi je svakako veoma povoljan, jer su mi ne samo radilice, nego i matice sve žive i zdrave. Društva su veoma jaka, a i meda i legla imaju također dovoljno. I. Novaković.

(**Pčelarstvo u travnju.**) [Izvještaj iz Hrtkovaca.] U Hrtkovcima bilo je mjeseca travnja dosta povoljno za pčelarstvo, jer je voće obilno cvjetalo, pa su pčele imale prilično paše. One su ove godine u mjesecu travnju stajale bolje, nego li je to bilo prijašnjih pet godina u istom mjesecu, nu ipak nijesu prilike za pčelarstvo bile takove, kao što u nekim drugim krajevima. Tako nam javlja brat Nikola iz Sirkrevaca, da je od 16.—26. travnja iz 4 amerikanke vrcao 4 puta i navrcao 25 klgr. meda, dočim je u istom mjestu još 15. travnja bilo već i rojeva. Isto tako piše baća Vale iz Privlake, da je i on već 20. travnja vrcao med, a prijan Karlo iz Podgorača javlja, da je 20. travnja očekivao roj iz jedne košnice. U onim krajevima sije narod mnogo repice, pa je ona bila u prilog pčelarstvu, dočim je kod nas ne ima ni za lijek. Osim toga u našoj okolici duvali su češće vjetrovi, istočnjaci, koji su kod nas dosta hladni, pa za to nijesu mogle naše pčele napredovati kao drugdje. Naše su pčele dobro prezimile i lijepo se razvijale mjeseca travnja, nu ipak ne tako, da bismo mogli vrcati, ili da bi se nadali rojevima. Mi se uzdamo u bagren, pa ako on bude ove godine medio, nadamo se izdašnoj paši, jer su nam pčelci dosta jaki, te će moći iscrpiti tu pašu, a u to vrijeme pada kod nas obično i rojenje pčela t. j. poslije 15. svibnja. M. V.

*) Na dan 8. travnja 1775. obradova sve pčelare slijedeća previšnja odredba: Mi Marija Terezija, po božjoj milosti rimska carica, kraljica Ugarske, Česke, Dalmacije, Hrvatske, Slavonije, Galicije, Lodomerije itd. itd. Velika korist pčelarstva svratila je našu pozornost na taj lijepi i plemeniti ogrank gospodarstva ... te ćemo svom svojom moći i stečenom u narodu ljubavlju nastojati, da se razumno pčelarstvo rasprostrani po svim našim pokrajinama. 7. točka te previšnje odredbe glasi doslovce ovako: Da se pčelarstvo što skorije u narod naš uživi, **opraćeta se na sva vremena svakoga poreza III daće.** itd. (Op. ured.)

Na ubavijest!

Članovi hrv.-slav. pčelarskog društva mogu dobiti vrlo lijepoga čistoga vrcanoga meda i to voćnoga i repičnoga. Ovaj se potonji osobito preporuča kao lijek proti kašlu, promuklosti i katarhalnim bolestima. Repičin je med kristalizovan, dakle nije tekući, nego čvrst, kao stinuta mast. Isti je med u posebnim staklenkama, a jedna staklenka toga meda stoji za članove 70, a za nečlanove 80 filira. Ima ga i u limenim posudama, u kojima se poštom razaslije. Jedna limena posuda sa medom (sadržaj 4 klgr.) stoji K 6:40. Sve džirzonke, što ih je društvo imalo u zalihu, raspačane su; tko je dakle kašnje koju džirzonku zatražio, ne može je dobiti.

Društvena uprava.

Sve pčelare, koji si nabaviti žele lijepoga i nepavorenoga umjetnoga sača, upozorujemo na sljedeću solidnu tvrtku:

Die erste k. und k. österr.-ungar. priv.
Kunstwaben-Fabrik, Wachsbleiche mit Dampfbetrieb
nebst
Bienenwirthschaft
von

Anton Joh. Wagner, Wien XII.4.

(Hetzendorf, Altmannsdorferstrasse Nr. 43.)
(Utemeljena 1872.)

Uz žuto umjetno sače, prodaje ista tvrtka i vrlo lijepoga bijelog umjetnoga sača, a razlika u cijeni nije velika.

Tko hoće, može dobiti cijenik i uzorak umjetnoga sača besplatno na ogled. Svaki naručitelj neka u svojoj narudžbi navede, da je pretplatnik »Hrvatske pčele«, odnosno član »Hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku«.

Gornjo-kranjska pčelarska trgovina i tvornica
umjetnoga sača tvrtke

Egydius Jeglić

mjesto: **Selo,**

Pošta: Scheraunita. Željez. postaja Leess-Veldes.
Gornja Kranjska,

razašlje na sve strane: **Gornjo-kranjske alpinske pčele i umjetno sače u najpovoljniju cijenu.**

Žedan pčelac u originalnom kranjskom ulu, sa gradnjom, leglom i medom, koji mora dati na proljeće 2—3 roja, stoji 10—13 kruna.

Džirsonke (ležaci) sa bečkom, badenskom i njemačkom normalnom mjerom.

Starice (prisadi) prema želji u svakoj mjeri okviraca.

Rojevi, naravni i umjetni, pa i matice uz garantiju, da će sve zdravo i živo prisjeti.

Umjetno sače od čistoga i pri vlastitom pčelinjaku dobivenoga pčelinjega voska.

Cijenici se salju na zahtjev badava i franko.

Molim, da se moja pčelarska trgovina pri narudžbi pčelaca **čiste kranjske vrsti** ne zamjeni možda kojom drugom istoimenom trgovinom, jer je **alpinska kranjska pčela** vrlo ustrajna i marljiva.

Ovomu je društvu pokroviteljem Presvjetil gospodin dr. TEODOR grof PEJAČEVIĆ, vlastelin i narodni zastupnik Našički.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinsa.

Br. 9. i 10.

U OSIJEKU, za mjesec rujan i listopad 1902.

Tečaj XXII.

Kako bi se prepriječilo patvorenje meda i voska te kako bi se isti što bolje unovčili?

(za pčelarski kongres priredio M. Vohalski.)

Vrlo je zgodna pripovijetka o muhi i njezinim mladima. Stara je naime muha svjetovala svoju djecu prije nego će odletjeti u svijet ovako: Djeco pazite, gdje ćete se nahranići i napojiti, jer danas je patvorena sva hrana, pa se bojim za vaše zdravlje! Mlade muhe odletjele u svijet, pa djeca ko djeca zaboravila na majčin savjet. Prva mlada muha sjela u nekoj trgovini na sir te se najela i poginula. Druga došla u trgovinu vina, popila kapljicu, pa također poginula. Treća se namjerila u jednoj trgovini na med, pa i ona platiла glavom. Ostala samo rastužena mati, pa kako joj bez djece nije bilo radosti u svijetu, pode u trgovinu, gdje se je prodavao otrov za muhe, pa ga se sista napije. Čekala ona smrt i čekala, al smrti

ne ima. A zašto? Za to, jer je i taj otrov bio patvoren.

Mi živimo u vijeku patvornina. Što se sve u današnje vrijeme ne patvori? Taj zao duh uvukao se je gotovo u sve grane ljudskih proizvoda tako, da se pridjev »čist« može protegnuti na rijetko koju stvar u trgovini. Ne trebamo se onda čuditi, ako se i med, taj skupocijeni pčelinji proizvod, također u trgovini patvori. Ove su patvorne često tako vješto načinjene, da se ne mogu lako raspoznati, nego se pod raznim imenima još rado kupuju i s nasladom uživaju.

Kada se med iz sača izvrca, on je tekuć, čist i proziran, ali obično za kratko vrijeme izgubi ovo svojstvo te se ukruti ili ušećeri. Upravo ovo kristalizovanje meda najbolji i najsigurniji je dokaz njegove čistoće i dobrote, jer se patvreni med ne će nikada kristalizovati. Ušećereni

med obično je žute ili bijele boje, pa za to mnogi kupci, osobito neuki svijet, misle, da je u njem pomiješano brašno. Naprotiv patvoren i med obično židak i svjetao, pa ga za to lajici rađe kupuju, jer ne poznaju pravo svojstvo naravnog meda.

Kao što kod vina, tako isto i kod meda, unatoč toliko razgranjene znanosti, nije moguće uvijek siguran sud o njegovoj čistoći izreći. Stoga je za lajike vrlo teška stvar razlučiti naravni od patvorenog meda. Višeput i naravni med ostane dulje vremena židak, a naročito ako se koji put do vrijenja ugrije, onda izgubi svojstvo za kristalizovanje te ostane po više mjeseci tekuć. On se ipak po vremenu kristalizuje, ali tad u nepravilnim zrncima. Za pčelare je puno lakša stvar raspoznavati med, jer su oni upućeni u narav pravoga meda. Kad god je dovoljno samo kušati i pomirisati med, pa će već pravi pčelar raspoznavati pravi od patvorenog meda. Ne dostaje li to, tad će uzeti nešto meda i rastopiti ga u špiritu, pa ako je ta rastopina svjetla i čista, onda je pravi med, dočim od patvorenog ostane gotovo uvijek mutan talog pri dnu boćice. Imademo li pri ruci leda, onda je dovoljno metnuti nešto meda na led, pa ako je pravi, on će se odmah ušećeriti, dočim patvoren ne će.

Med se patvori ponajviše sa odpatcima raznih vrsti šećera te sladorne sirutke i primjesom eteričkog ulja. Cijela ovaka smjesa sastoji se obično iz mnogo sirupa, a malo pravog meda, a višeput je tako zavarljiva, da ju lajici čak pravom medu predpostavljuju. Ove su smjese čovječjem zdravlju vrlo škodljive, jer se sirup prieđuje pomoću sumporne kiseline, koja se kasnije ne može lako odstraniti. Za to bi sa zdravstvenog gledišta trebalo prodaju ovakih patvorina zabraniti, a da ne ističemo veliku štetu, koja se tim pčelarstvu nanaša. Patvoren se med naime prodaje obično uz nižu cijenu, pa su tadi i pčelari prinuždeni prodavati pravi med uz istu cijenu, a ta ih ozlovoljuje.

Kod nas se troši najviše meda o Božiću, jer ga tad mora imati i najsromotnija kuća. To je dobro poznato našim trgovcima i medičarima, pa za to se već unaprijed opskrbe dovoljnom zalihom meda. Oni ga kupe nešto od seljaka i drugih pčelara, a onda si sami pomognu, da si

zalihu na jeftin način povećaju. U to se vrijeme potroši i mnogo sladorne sirutke, koja je vrlo jeftina (40—45 fil. po klgr.), te nju mijesaju u polovicu, a i trećinu s pravim medom i tako si zalihu podvostruče ili potrostruče. Dakako, da će oni takovu smjesu moći onda jeftinije prodavati i tim prouzrokuju štetu pčelarima, koji nijesu u stanju naravni med uz istu cijenu prodavati.

Pošto je patvoren med zdravlju škodljiv, pitanje je, kako će se trošači meda najsigurnije očuvati, da ne kupuju patvoren med? Odgovor je vrlo lagan. Svatko neka kupuje med samo ondje, gdje je siguran, da će dobiti pravi med; dakle kod samih pčelara.

U naprednjim zemljama osnovaše pčelari po većim gradovima t. zv. skladišta meda. U ovakim skladištima prodaje se med pod nadzorom pčelara, te se za njegovu naravnost jamči. Isto tako si i mnoga pčelarska društva osnovaše takova skladišta, te od svojih članova primaju med i pod nadzorom društvenim prodaju na malo i veliko. Ovo je vrlo dobra uredba, jer ne samo što je općinstvo sigurno, da će dobiti za svoj novac čisti i naravni med, nego su i pčelari osigurani, da će imati gdje svoj med unovčiti. Takova bi skladišta meda trebalo i kod nas osnovati, a tu bi brigu imala preuzeti u prvom redu pčelarska društva. Ovakva uredba doprinijela bi mnogo k unapređenju racionalnog pčelarenja, jer bi pčelari imali uvijek gdje unovčiti med. To je baš i glavni razlog, da se racionalno pčelarstvo kod nas slabo širi, jer su pčelari često u neprilici, što će sa svojim medom. Oni ga obično prodaju bližnjem trgovcu uz vrlo nisku cijenu, ili ga u opće ne mogu ni prodati, jer ne ima kupaca. Naša pčelarska društva ne pružaju svojim članovima gotovo nikakvih pogodnosti, pa za to ona i kubure s pomanjkanja članova. U tom su gospodarske podružnice kud i kamo naprednije, jer svojim članovima pružaju puno kojekakvih olakšica. Osobito naši seljaci ne rado daju svoj novac onamo, odakle ne misle imati nikakove koristi. Pčelarenje sa prostim košnicama zadržalo se je još prilično u narodu ponajviše za to, što su pčelari sigurni, da će svoj med moći unovčiti. Pčelari košničari ne staraju se mnogo za svoje pčele, ali kad dođe jesen, evo ti trgovaca k njima na noge, da prekupe od

njih med i vosak. Oni doduše prodaju taj med višeput uz bescijenu, nu oni ne mare za to, jer nijesu ni mnogo truda imali sa svojim pčelama, a glavna im je briga unovčenje svojih proizvoda. Njima nije do čekanja bolje cijene, jer imadu naročito u jeseni da podmire mnogo svojih potreba.

I zemlja bi trebala da ide više na ruku širenju racionalnog pčelarenja, kao što se to radi u susjednoj nam kraljevini Ugarskoj. Trebalо bi i kod nas osnovati bar jedan zemaljski zavod za pčelarstvo i pri istom urediti i skladište meda, gdje bi pčelari mogli svoj med sigurno unovčiti. Iz tog skladišta bili bi dužni u prvom redu svи trgovci naručivati med, da ga na malo prodaju. Kad imademo danas zemaljsku uzornu pivnicu, cijepilnjak, loznjak, za što ne bi mogli imati i zemaljski pčelinjak sa skladištem meda? Unatoč tolikih silnih patvorina, koje dolaze u današnje vrijeme u trgovini, ipak se od strane općinstva slabo mari za to, da im se izbjegne bar ondje, gdje je to lako moguće. Danas se kupuje samo što je jeftinije, a da se i ne brine za kakvoču dotične robe. Tako isto biva i sa medom. Naš seljak kupuje med obično ondje, gdje je on jeftiniji, a da i ne pomišlja na to, da li je on naravan ili patvoren. S toga bi trebalo na seljake poučavajućim načinom djelovati, te držati u tom smislu poučna predavanja, pisati poučne knjige i rasprave i širiti ih među narod, a i u čitanke za pučke škole trebalo bi uvrstiti više zgodnih članaka o svojstvima, ljekovitosti i uporabi meda. Tim bi se načinom upozrilo općinstvo, da ne kupuje zdravlju škodljivi patvoren med, nego naravni, pa makar ga i malo skuplje plaćalo.

Napokon bi trebalo ustanoviti osjetljive kazne za prodavaoce patvorenog meda, onako isto, kao što se kazne i patvorine drugog zdravlju škodljivog živeža.

Spomenuli smo, kako se u današnje vrijeme patvori med sa raznim surogatima, pa to isto biva i sa najčudnovatijim pčelinjim proizvodom, sa voskom. Loj, stearin, biljevni i zemni vosak i još druge manje vrijedne stvari mijesaju se sa pravim voskom te se u trgovini razašilju. I te su patvorine često tako dobro načinjene, da ih je vrlo teško raspoznati. Osobito se u današnje vrijeme tjeru veliki „švindl“ sa umjetnim saćem

i crkvenim svijećama. Svaki je pčelar za stalno bio već makar kad nasamaren s umjetnim saćem. Na prvi pogled mislili bismo, da je ono od najčišćeg voska, ali kad smo ga dali pčelama na izgrađenje, onda smo istom opazili kako smo nasjeli. Pčele ne će da znadu bilo za kakve patvorine, pa za to ne rado izgrađuju takovo umjetno saće. Ako ga u skrajnjoj nuždi pčele donekle i izgrade, onda se ono obično istegne i iznakazi, pa ga opet ne će matica da zaleže. Često se takovo saće i izgrbavi, a i otkine, pa tako nastane u košnici cijela zabuna, te pčelaru prouzroči jada i kubure. Umjetno saće je dosta skupo, a rijetko je kad od pravog voska, pa za to treba osobito pčelare početnike odvraćati od kupovanja takog saća od nepoznatih špekulantata, koje bi trebalo i u pčelarskim listovima oglašivati, da ih se može svatko čuvati. Stariji pak pčelari morali bi pomoći svojim mlađim drugovima te im ići na ruku pri nabavi umjetnog saća. Malo koji stariji pčelar, da ne ima spravu za pravljenje umjetnog saća i da ne bi mogao po koji kilogram umjetnog saća odstupiti svom mlađem kolegi. Naročito bi bila dužnost pčelarskih društava, da za svoje članove proizvadaju umjetno saće od pravog voska uz primjerenu cijenu. Ovdje nam je s pohvalom istaknuti rumsko pčelarsko društvo, koje proizvodi za svoje članove umjetno saće uz cijenu od 4 K po klgr., a to je vrlo umjerena cijena. U ovaj lijepi primjer trebala bi se ugledati i druga pčelarska društva, pa bi tim načinom privukli i više članova u društvo.

Osim umjetnog saća troši se mnogo voska i za pravljenje crkvenih svjeća; nu na žalost, da te svijeće imadu ime voštanih svjeća, a u istinu u njima ne ima ili posve ništa pravoga voska ili je od njega samo vanjska tanka kora. U današnje vrijeme upravo nemoguće doći do prave voštanice, izim ako si ju je tkogod sam napravio, kao što je to gdjegdje još u narodu običaj prigodom nekih svetkovina kao na pr. o Božiću i Sviećnici. Nekad su se u crkvi palile samo voštanice, a i velikaške dvorane se osvjetljivale takovim svjetлом, pa za to je onda i vosak imao veliku vrijednost. To je bio i glavni razlog, da se je pčelarstvu u prijašnja vremena u narodu i više pažnje posvećivalo. U današnje vrijeme ušlo je u praksu, da se u crkvama pale mjesto voštanica kojekakve

svjeće, a samo pri nekim svečanostima i obredima propisuju se voštanice, ali su i te od patvorenog voska. S toga da se prepriječi pravljenje svijeća za crkvenu porabu od patvorenog voska, trebalo bi kod kojeg pčelarskog društva ili u kojem samostanu osnovati lijevaonicu svijeća, odakle bi se nabavljale prave voštanice za crkvenu porabu. Ove lijevaonice svijeća bile bi ujedno i mjesto, gdje bi pčelari mogli uvijek svoj vosak uz priličnu cijenu unovčiti, a ne bi ga morali Židovima budušto prodaxati. Dakako, da bi se i od strane crkvenih oblasti moralo ići u tom pogledu pčelarstvu na ruku, te nastojati, da se po starom običaju što više voštanih svijeća u crkvama pali

i da se one iz dotičnih lijevaonica nabavljaju. — Napokon bi trebalo i patvorine voska što osjetljivije kazniti, pa bi se i tim, ako ne posve, a ono bar donekle prepriječilo patvorenje voska.

Kada bi se dakle prepriječilo patvorenje meda i voska, onda bi se i pčelinji proizvodi mogli bolje unovčiti, pa bi se i pčelarstvo u narodu podiglo i unaprijedilo. Samo onda, kada bi pčelari bili sigurni, da mogu pčelinje proizvode uvijek uz primjerenu cijenu unovčiti, prionuli bi oni još više uz pčelarenje, a za njima bi se i drugi povađali. Ovomu bi se osobito veselili svi racionalni pčelari, a i svi prijatelji narodnjeg blagostanja.

Pčelinja uš.

Jedan od umjetnih rojeva, napravljen mjeseca svibnja, počeo je početkom srpnja zaostajati u svom razvoju, prema dote vrlo dobro napredovao. Matica mu bila od prošle godine — dakle u drugoj godini — a dobroj snazi. Mislio sam svakojako, koji bi to bio uzrok. Kod jedne pomnije revizije — samo što sam izvadio prvi okvirac i stavio u otvorenu okvirnjaču — upozori me moj sin: „Gledaj tata, šta je na ovoj pčelici?“ Gledam bolje, a to se uš zaplijila na gornjoj strani poprsja. Odmah mi je bilo jasno, zašto taj pčelac ne napreduje kao prije; nagađao sam, da će biti uzrok ušljiva matica. Što sam nagađao, o tom sam se osvjedočio. Potražim maticu, a na njoj više eksemplara. Riješimo ju tih nametnika, stavim sve okvirce na prvobitno mjesto, pustim i maticu u košnicu, al sada briga kako da otjeram uš iz te košnice.

Citao sam više sredstava, koja se upotrebljavaju protiv ovim parazitima. Ja sam radio ovako: Stavio sam na pod košnice čisti papir, a na ovaj pod okvirce dva štapića olijena terpentinovim uljem. Drugo jutro, kad sam papir izvukao, nađem na papiru prilično mnogo uginulih uši. Još sam to jednoč opetovao. Marljivo sam čistio pod košnice i hvala Bogu, moj se pčelac od onda oporavio.

Gledao sam pčelinju uš na povećalo, pak evo joj opisa:

To je uš bez krila, velika poput makovoga zrnca, boje je rđaste, tijela ovalnoga i obrasla dlačicama, na

glavi ima ticala, a na poprsju tri para nožice. Živi jedino na pčeli — ponajviše na matici — na kojoj ih se može naći i veći broj. Upilji se na gornjoj strani poprsja pače tako čvrsto, da ne ispadne ni sa leteće pčele.

Pčelinje uši nisu dodušte tako štetne, da bi uništile pčelca — no ipak djeluju štetno na njegov razvoj, osobito, ako je starija matica. Mlada im matica laglje odoljeva. Nu ni to nije sjegurno — jer sam se evo osvjedočio — da ušljivi pčelac — pa imao on i mladu maticu — ne može napredovati.

Za obranu uši preporučaju iskusni pčelari ova sredstva: terpentinovo ulje i naftalin — što se stavi na pod košnice; neki pače tvrde, da je dovoljno natrti košnicu iz nutra bijelim lukom (češnjakom), jer da i to pomaže. Nada sve treba marljivo čistiti pod košnice, time ćemo predusresti zametak uši. Istrom zgodoći, kad sam našao uš na pčelama, opazio sam na jednoj pčelici ličinku 2 mm. dugu, rđaste boje, sa vrlo mnogo nožicama — spodobnu na našu stonogu. Po jednom opisu nagađam, da će to biti ličinka od t. zv. pčelinje muhe (Bienenbuckelfliege), koja svoja jaja leže u nepoklopjene još pčelinje crviće. U istom opisu čitam, da bi ta muha, leženje svojih jaja — mogla prouzročiti trulež legla.

Bilo bi poželjno, kad bi koji od iskusnih pčelara o tom pisao.

A. Katar,

povjer. pčel. zagreb. društva.

Izbor prisada za prezimljenje.

Pčelar, koji želi, da mu pčele dobro prezime, mora u pravo vrijeme odabrati sve prisade, koje prezimiti mogu. U ovom se pogledu na žalost još mnogo grijesi. Većina pčelara i danas ne pravi u tom nikakve razlike, ništa ne bira, već uzimljuje i ostavlja za prisade sve narode s reda i ne vodeći brige o tome, kakvi su ti pčelci i jesu li dobri za prisad. Takova se bezbržnost pri uzimljivanju pčelaca kasnije ljuto osveti.

U stočarstvu u opće neće ni jedan gospodar ni pomisliti da zapati stoku, a da pri tom ne bira. Odabira se i ostavlja što je najbolje, što je najproizvodnije, što je najviše prilagođeno mjestnim, prirodnim i privrednim okolnostima, sa uvjerenjem, da će od takvog zapata i pripata (potomstvo) biti još bolji, još proizvodniji, još prilagodniji mjestnim okolnostima, da još bolje odgovara zapatničkom računu.

U svakom radu mora biti račun mjerilom za ocjenu uspjeha.

Za što se i u pčelarstvu ne pazi na račun? Za što se i pri ostavljanju prisada za prezimljenje ne vodi računa o ovom prvom zapatničkom stočarskom pravilu?

Po svršetku jesenje paše valja dakle odmah pristupiti odbiranju prisada, odbiranju košnica, koje će se ostaviti za dalji zapat.

Slabe narode ne valja nikad ostavljati za prisade. I ako ne uginu preko zime, a ono će u proljeće za cijelo; pa i uza sve naše staranje i prihranjivanje s proljeća slabice ostaju slabice i ništa više. Vježito će se s njima kuburiti, moraju se pojačavati i tko zna šta će kako će s njima biti do rojidebe i do glavne paše. Za to sad je vrijeme za buduće pojačavanje naroda, sad je vrijeme za njihovo izjednačavanje, za njihovo povećanje: jesenje zdrživanje je osnovica za dogodišnju berbu.

Svakiput je bolje ostaviti manje, ali jakih prisada, nego li ih uzimati mnogo ali slabih naroda. Dokle slabi narodi izlaze iz zime još više oslabljeni i mahom ne donose nam nikakve ili vrlo male koristi, jaki narodi izimljuju dobro, razmnožavaju se i razvijaju još bolje i donose lijepu hasnu.

Narod, koji valja za prisad, mora biti jako mnogobrojan i imati maticu mladu i u svakom pogledu dobru. Svaki prisad mora biti svestrano ispitana kako stoji sa maticom.

O tome će se pčelar najbolje uvjeriti prema stanju legla. Ako je ono sklopljeno t. j. stanica do stanice

leglom zaležena, tada je matica dobra. Opaziš li pak, da je leglo porazbacano, pa u pojedinim stanicama još više jajačaca zaleženih, ili pak nađeš grbastoga legla (kada su zaklopci kod legla izbočeni), to je sve siguran znak, da je ili rđava matica, ili da je bezmatak t. j. da nema matice, a takav se pčelac ne smije ostaviti za prisad.

Ako za revizije ne nađeš nikakvoga legla, poznati ćeš ipak ima li matice po tome, što pčele, kad se košnica — obična pletara — okrene, sve sjede skupljene u grozdu među satom. Kada je toplo i lijepo vrijeme, lete pčele mirno i redovito, pa nose i pelud (cvjetni prašak). Najglavnije je to, što zdrav pčelac, t. j. pčelac, koji ima dobru maticu, ne pušta pčele tuđice u košnicu, dočim u košnicu, u kojoj je pčelac bezmatak, ulaze tuđice po volji. Dobar pčelac sa zdravom maticom, čim prestane paša, tjera trutove i ne trpi ih više u kućanstvu, dočim naprotiv pčelac bezmatak ne proganja trutove. Ovakova pojava u pčelcu siguran je znak, da je taj pčelac bezmatak. Pčelci dakle, koji nemaju matice, pa i oni, koji imadu rđavu maticu, moraju se spojiti sa kojim drugim jakim i zdravim pčelcem.

Za prisade ostavljaj samo takove jakce i dobre pčelce, koji su se prošloga ljeta iskazali marljivošću i blagošću. Narođe, koji nisu odgovarali ovim vrlinama, valja isključiti od dalnjega zapata i sasvim ih kasirati, t. j. omamiti, maticu uništiti, a pčele spojiti sa drugim kojim pčelcem.

Svaki prisad treba da ima dovoljno gradiva i gotovine za zimovanje, t. j. dovoljno saća, meda i cvjetnoga praška. Prisad s nedograđenim i okratkim saćem obično zlo prezimi. Mnogo je bolje takvog pčelca pretjerati u košnicu s potpuno dograđenim saćem, nego li ga uzmiti u neizgrađenoj košnici. Isto tako ne vrijede mnogo za uzimljivanje ni takovi pčelci, koji nisu pravilno izgradili saće, ili koji imaju mnogo trutovskih stanica. Najbolji su za prisad rojevi drugenci, ako imadu dosta meda i ako su košnicu do podnječe izgradili, pak nemaju mnogo trutovskoga saća. Ako je sat izgrađen do same podnječe, može se rano s proljeća na dva prsta podrezati. Nadalje biraj za prisade samo one pčelce, koji nemaju staroga saća, jer što je starije saće, iz njega se je toliko više puta izlegla pčela, a stanice su sve uže, tako da s jedne strane ne daju dovoljno prostora za novo leglo, a s druge strane ne mogu se ni pčele za stroge zime zavlačiti i udobno smještati u svoje koljevke.

Cvjetnoga praška (peludi) biti će u košnici dovoljno, samo ako je bilo iole jesenje paše.

Ma da pčele za vrijeme zime miruju i odmaraju se obustavljaju u glavnom svoju djelatnost, za to ipak one za življenje potrebuju dovoljno hrane. Najbolja hrana za pčele jest i ostaje samo med. Ali ni sve vrsti meda ne valjaju podjednako za ziminu. Med lošije kavkoće, kao onaj od medljike i lisnih ušenaca nije za ziminu dobar; ovakav med je često uzrokom proljevu i griži kod pčela. Isto tako nije dobar ni med, koji se brzo ušećeri, kao od repice i od divlje slađice, jer mu je posljedicom žđa. Za ziminu je najbolji med lipovac, bagrenovac, med sa mješovitoga cvijeća i sa heljde. Nije istina, da pčele od heljdinog meda dobivaju proljev.

Za prisad ne valjaju ni preteške košnice, t. j. takove, koje su prepune medom, jer pčelac u takovoj košnici ima prehladno zimište, pa ni matica nema dosta prostora za leženje. Takovi nam pčelci daju kasnije i slabe rojeve. Ali za to ne smije u košnici, koja se za prisad ostavlja, biti ni premalo meda, jer bi preko zime mogle pčele umrijeti od gladi. Samo valja znati, da osim punih satova medom mora biti u košnici i praznih ili donekle punih medom za zimište.

Najbolje su za prisad one obične košnice, koje su teške 18—20 kgr. Stari prisadi teže znatno više no mladi, ili rojevi, jer je u njima i sače mnogo teže i što u njima ima običnō mnogo cvjetnoga praška. Ako za prisad izabrani pčelac ima jošte i mnogo poklopiljenog legla, onda i to valja uzeti u pričinu ocjenu i u račun.

Odarbani prisad, koji ne pokaže tu težinu, mora mu se blagovremeno dopuniti nedostatak u medu, ili sa satom zajedno, ili sa hranjilkom i to u veću u većim obrocima, od 1—2 kgr. na jednom. U tu je svrhu najbolji med, ali u nedostatku meda ukuhan šećerni rastvor (1 litra vode na 1 kgr. šećera i malo kiseline!) Dokle se kuha, mora se češće opjeniti i do gustoće sirupske ukuhati. Dobromu prezimljenju ne malo doprinaša i dobra košnica. Stare, već oštećene košnice ne valjaju više za prezimljenje. Ne ostavlja dobar prisad u takovoj košnici; bolje je pretjerati ga u čistu dobru košnicu i onda mu dodati sve ostalo, što mu treba.

Prvo je pravilo pčelarsko: Prihrani tvoje pčelce u jesen, to jest, snabdi ih ne samo sa dovoljno zimnice, no i sa toliko hrane, da ih ne moraš prihranjivati ni na proljeće sve do novoga cvijeta.

Često pčelci ulijepi i omažu uokolo obod košnice za podnjaču, da se spriječi gubitak topline i da se sačuvaju od glodavaca, ali mnogo je bolje omotati košnice na sastavu oboda i podnjače mekanim konopljenim povjesmom, koje se po volji i prema potrebi ukloniti može kad se čisti, posmatra, ili kad otoplji.

Napokon još jedno važno pravilo: Otkloni sve u napred, što bi moglo poremetiti mir pčelaca preko zime. Udesi i namjesti sve što, ranije, da ne moraš zimi vrndati po pčelinjaku..

»Pčelar.«

Anatomija pčele medarice.

(Predočena na tri tablice od Eduarda pl. Lachera.)

(Izdanie i naklada centralnoga pčelarskoga društva za Austriju. Beč, I., Schausflergasse 6.)

 Vo prekrasno u slikama izvedeno djelo doživjelo je oko sedamdesetih godina prošloga stoljeća dvije naklade, te je steklo najveće priznanje ne samo kod raznih zavoda, nego i kod visokih vlada. Eduard pl. Lacher bio je po zvanju akademski slikar, koji se je osobitom ljubavlju i voljom bavio proučavanjem pčele medarice. Pa tako se je u njemu probudila idea, da stvari što vjernije slike za zornu obuku u prirodopisu pčele medarice. On je zaista tu postavljenu si zadaću i uzorno riješio. Ne samo u tuzemstvu nego i u inozemstvu izazvalo je to njegovo slikovno remek-djelo najljepše priznanje, pa su već u osamdesetih godina prošloga stoljeća dvije naklade posve raspaćane. Među tim je taj daroviti umjetnik oslijepio,

a po tom i osiromašio, te nije mogao izdati više treće naklade, nego je g. 1890. umro. Od zakonite naslijednice, umjetnikove udove, prekupilo je pčelarsko društvo u Beču autorsko pravo i zaključilo izdati to remek-djelo u popravljenom izdanju. Slike su predane stručnom učitelju Ljudevitu Arnhardtu, koji se je mnoga godina bavio u opće anatomijom zareznika, da ih on točno prouči, pa slučajne nedostatke, prema najnovijem iskustvu, odstrani i popuni.

Umetničko izvedenje slika i tisk izradio je litografički zavod Steinmann i Heitza u Beču, a same slike izveo je vrlo lijepo i točno Dragutin Steinmann. U oblicima slika, kao i u razmjeru veličina nije ništa promjenjeno, jer je mnogodišnje iskustvo vrsnoču istih potvrdilo.

Anatomische su slike podijeljene na tri velike table, ovako:

Tabla I. »Razvitak legla počam od jajeta, pa do savršene pčele.«

Tabla II. »Vanjski oblik truta, matice i radilice.« (Vidi sliku.)

Tabla III. »Nutrnji organi truta, matice i radilice.«

Te su table 115 cm. široke i 155 cm. visoke, pa su zato posve spretne za obuku u školama, kao i za predavanja u pčelarskim skupštinama. U najvećim dvorana reprezentiraju se te slike vrlo lijepo, pa i iz neposredne blizine prikazuju se vrlo interesantnima, jer su tako točno i čisto izvedene, da se i pojedine dlačice na pčelama raspoznaaju.

Kod slika, koje preduju nutrnje organe pčela (tabla III.), nastao je umjetnik, da budu što jasnije, pa zato pojedini organi manjkaju, jer bi isti u savezu sa naslikanim organima mogli samo krive nazore izazvati. Razjašnjenje k ovim tablama nalazi se u posebnoj knjižici, što ju je također izdalo bečko pčelarsko društvo, a dobiti se može kod istoga društva za 80 filira.

Pomoću ovih za zornu obuku tako lijepo i točno izvedenih slika može se znanje o pčeli, njenom razvoju i funkciranju njenih nutrnjih organa vrlo lako učvrstiti u učećoj se mlađezi. U nijednoj dakle školi, počam od srednjih, pa do najviših ne bi smjelo manjkati ovakovo vrsno učilo.

Tajnoviti život zareznika može se baš pomoći pčele medarice lijepo razjasnit, pa zato, kada je u škola na govor o zareznicima, može se uzeti pčela kao representantica istih, jer je ona i onako najpoznatija i vrlo interesantna životinja. U prastaro već doba poznavali su ljudi marnu pčelicu radi njenog meda i voska, a može li biti za čovjeka većega poticaja na složni rad, uzornu čistoću, neumornu marljivost, odanost i vjernost, nego ako ga upoznamo sa lijepim vrlinama ovoga maljušnoga stvorka božjega.

Pčelarstvo nije samo poezija gospodarstva, nego je ono danas već priznato, kao veoma važan i unosan ogrank gospodarstva. Uz sve to se pčelarstvo još uvijek nije dovinulo do one zaslужene visine, kako bi mi to željeli, a mnogo je tomu krivo također i nepoznavanje prirodopisa pčele medarice. Tko si pčelu želi učiniti koristnom životinjom, mora se prije svega dobro upoznati razvojem, životom i radom pčela. Najglavnija je dakle svrha ovih slikovnih tablica, da pojedinac što laglje i bolje prouči zornim načinom prirodopis pčele medarice. Za to ne bi smjeli iste table manjkati ne samo kod pčelarskih, nego niti kod gospodarskih društava. Na tabli III. se nalaze i spolni organi pčela, koji ne spadaju do duše u pučke i građanske škole, ali zato su ti organi tako grupirani na najdonjoj strani table, da se lahko odstraniti mogu, a da to ne bude na štetu same table.

Papir, na kom su slike izvedene također je vrlo dobar i tako čvrst, da ga nije potrebno lijepiti na bez; dovoljno je, da se samo na donjem i gornjem kraju prilijepi s prsta širok bez, a na nj pričvrsti štapići.

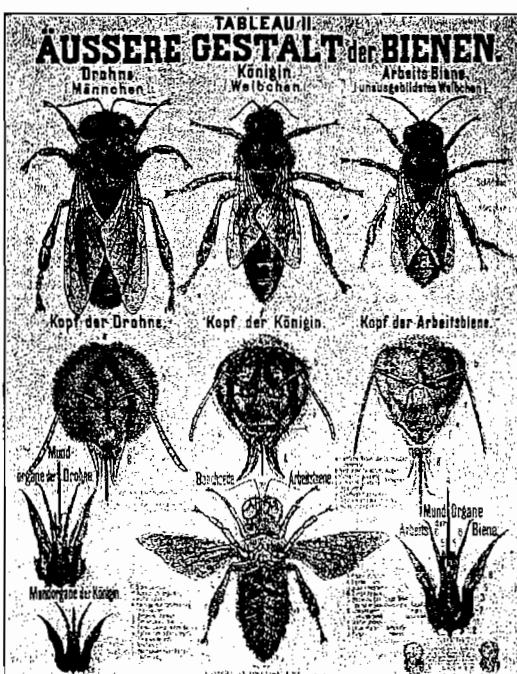
Sve tri table zajedno stoje 24 K., a svaka tabla napose 10 K. Prema želji mogu se table i na bez prilijepiti, što povisuje cijenu samo za i K. po tabli. Pri većoj narudžbi mogao bi se i znatan popust polučiti; oko 25—30%.

Kako se na slici vidi nadpisi i oznake su izvedene na njemačkom jeziku, ali kada bi se barem 50 serija tih slika naručilo, bio bi nakladnik pripravan izvesti nadpise i oznake i na hrvatskom jeziku.

Kako već napravo spomenusmo, izdalo je bečko pčelarsko društvo uz ove table i posebnu knjižicu, u kojoj je vrlo poučno protumačena svaka pojedina slika. Ista je knjižica veoma nužna za učitelje i predavače, a dobiti se može, uračunajući amo i poštarinu za 90 filira.

Mi ove table i knjižicu uz to najtoplje preporučamo svim ravnateljstvima naših škola, a osobito pčelarskim i gospodarskim društvima.

Uredništvo.

Pčelarski pabirci.*)

Sabralo: Šime Vudy umirovljeni ravn. učitelj.

(**Praktični nared na košnici**) s pokretnim saćem, naročito na onakovoj, koja je sva iz dasaka načinjena — i stoga vrlo teško u nje i iz nju zrak ulazi i izlazi — jest taj, ako se na tjemenu te košnice na zadnjoj polovici (ozgor) izreže otvor od 7—10 cm. veličine. (To se može i vrtanjem luknjica u već napućenim košnicama.) Taj otvor ili te luknjice, kada se onda zatvore zakuju s gustom rešetkom n. pr. poput rijetkoga sita. Da pako neposredni propuh time ne nastane, ili svjetlo k pčelama ne dopire, pokriju se te rešetke suknjom ili vunenom krpicom, koja isparivanje iz košnice upija. Ta se krpica u zimskim mjesecima njekoliko puta promjeni. Tom uredbom postići ćemo to, da će se vlaga, koja u zimi u košnici nahrupi, kroz ovaj otvor izparivati i time zapriječiti pljesan saća, kojega je mogao mnogi već pčelar opaziti u svom pčelarstvu.

(**Jednostavno sredstvo i obrana saća protiv voščanoga moljca**.) Mnogi su pčelari toga nazora, da se saće — nakon izvrcanoga meda prije uzimljenja — najbolje spremi i sačuva u medišnom prostoru, pa ga tako onamo i spremaju. No to je ali velika pogreška, jer baš u to vrijeme se razna gamad u najvećoj množini nalazi, i najlakše nađe put u to spremište, koje mu stoji bez obrane na razpoloženje. Mnogo pravilnije ćemo postupati, ako saće nakon izvrcanog meda samo još jedan dan i jednu noć najviše objesimo na njihovo mjesto, zatim ga izvadimo, i u papir od novina dobro umotamo, jer tim smo ga osjegurali protiva moljcu. U hladnu sobu ili suhu komoru, gdje se preko zime ne grijje, složi se to saće tako zamotano jedno na drugo na kupove i tako do budućega proljeća spremi. Tim postupkom biti će saće mnogo sigurnije od moljaca nego li sumporenjem.

(**Boja raznoga meda**.) Prigodom sabiranja meda nose pčele i razne druge stvari među kojima je najvažnija pelud. Stanoviti dio tih tvari izmješa se s medom, u njem se rastvori i daje mu posebnu boju. Tako bijela djeteljina daje svjetlobijeli poput vode bezbojni med. Onaj od Esparsete je žut poput zlata. Grahorica daje smeđi, a heljda posve tamnobojni med. Razne boje meda i njegov ukus — miris — omogućuje poznavalcu naznačiti cvijet, s kojega je isti med sabran.

(**Pri poslu s pčelama, da te ne bodu**.) Velika je neprilika s pokretnim saćem raditi nemirnomu pčelaru, koji zato mora rukavice oblačiti da ga pčele ne izbodu.

Toj neprilici da izbjegne, neka si opere ruke u slabom vinskom octu, prije nego li će poći na posao i neće ga pčele ujesti. Pokus će ga veoma veseliti. Međutim valja primjetiti, da se moramo čuvati, da ne dođe ocat u dodir s medom, jer bi mogao uslijed toga sav med skisnuti.

(**Pazi na mlade pčelinje ličinke**.) Kod proljetne revizije (prigledbe) valja pčelaru obazirati se i paziti i na postojeće leglo. Ako su ličinke lijepo bijele, tada je leglo i cijeli pčelac zdrav; akol' su ličinke žučkaste ili tamne, tada nješto nije u redu u tom pčelcu. Valja si zabilježiti toga pčelca i za njekoliko dana opet prigledati ga, ako je nastala ili zametnula se trulež, opaziti ćemo to po tom, što su se poklopčići od ležišta ulupili, — uleknnuli — a u sredini imadu malu škuljicu. U tom slučaju teško je pornoći, unatoč svim pomoćnim sredstvima za lječenje truleži. Najbolje jest uništiti cijelo to leglo i sače.

(**Prostor pred pčelinjakom**) neka je na širinu od jednog metra čist i bez trave. Najbolje je posuti sa debelim slojem šljunka ili kamenitim pločnikom ili daskama popoditi.

(**Suncokret kao hrana pčelama**.) Radi njegove cvatnje u visokom ljetu i jeseni, kada već druge izdašnje paše ponestaje, zaslužuje suncokret pažnju svih pčelara. Sijanje u velikom nije moći svagdje s uspjehom provadati, ali zato se u malenom svim pčelarima najtoplje preporučuje. Pošto suncokret ne samo što je korisna, već je podjedno i ukrasna biljka, stoga nije tegotno pčelaru za njen rasplod se skrbiti, naime tako da sjeme na više posjednika vrtova podijeli. Dapače i u polju na praznim prostorima, uz razno povrtelje, uz ograde neka nastoji pčelar suncokret gojiti. Trud će mu se stostrukno naplatiti, jer će pčelama pribaviti obilate paše.

(**Pčelinjak ureši**.) Koji pčelar imade pčelinjak gdje u vrtu na otvorenom i prosto stojećem mjestu, taj neka ne propusti da si pčelinjak i u drugom pogledu ne izrabi. Neka uz njegove stijene zasadili lijepog voća kordunaša, koji će se po stijenama uspeti, ili lijepu vinovu lozu. Takovi nasadi s marom gojeni, ne samo što su ures pčelinjaku, već štite za velike ljetne vrućine produžanje velike topline u pčelinjak, i naplaćuju trud i nastojanje pčelara u jesen s obilnim plodom, koji urodi.

(**Ukroćenje opornih pčelaca**.) Višeputa se nalaze u nekim pčelara u pčelinjaku pčelac, koji je od

*.) Vidi u broju 12. g. 1901. »Hrvatske pčele«, ovim se nastavljuju.

naravi opor, divlji i uvjek spremjan na boj, t. j. navaljuje na pčelara i rado ujeda. Takovoj ratobornosti više puta su krive posebne okolnosti, kao n. pr. veoma obilna paša (osobito s heljde), velika vrućina, ili zamjenjivanje matice i t. d., pak tu opornost tim povećavaju, i zaista prava je nemogućnost, u tom slučaju pčelaru oko takovoga pčelca baratati. Hoće li pčelar, i mora li ipak, unatoč tomu oko takova pčelca kakav posao obavljati, tada je moguće takova pčelca umiriti samo time, ako leta (ulište) dobro i čvrsto začepi ter cijelu košnicu stavi na kakova kolica, i tako 2—5 časaka malo na šetnju proveze. Uspjeh će ga zaista iznenaditi, jer netom su pčele pitome kao janjad, a od ratobornosti ili ujedanja nema više ni traga. Probatum est.

(Da li košnice s jednim ili s dvostrukim stijenama?) To pitanje nametnuti će si svaki početnik pčelarstva, koji bude pčelario s pokretnim saćem. Jednostjene drvene košnice mnogo su naručnije, zgodnije i laglje je s njima baratati hoćemo li je prenašati, prevažati, rojeve u nje stresati i td., a uz to su i znatno jeftinije, ali zato je nutarnja toplina uplivom i promjenom vanjske temperature vrlo podvržena. Za prezimljenje pako, bez ikakove dalnje zaštite nisu prikladne. Košnice pako s dvostrukim stijenama nabavom su po prilici za četvrtinu cijene skuplje, zajamčuju jednaku nutarnju topliju, nu kod svih nužnih odprema ili rukovanja su nespretnе, nepogodne i teške. Naš savjet zato glasi ovako: Tko ima dobру volju i raspolaže s vremenom, da svoje pčelce u zimsko doba s dovoljnim zaštitnim omotima od zime obraniti može, taj neka si nabavi košnice s jednostavnim stijenama. Gdje pako ta okolnost manjka, taj neka si nabavi sa dvostrukim stijenama košnice.

(Pokriveno saće) iz prošle godine moći je lahko izvrcati (ako nije u njima ined od heljde) ako ga njekoliko dana pri vrlo dobroj paši u veoma dobro napučenu košnicu objesimo. Zatim kad ga izvadimo, dade se veoma lahko izvrcati, jer je med kroz toplinu pčelca dovoljni stupanj židkoće postigao. Dobra paša pako mora zato biti, jer bi inače pčele iz mnogih celica med ispraznile.

(Lagano i jednostavno sredstvo) mrtve pčele iz satnih celica izvaditi, bez da se saće šteti, jest slijedeće: Stavimo saće uz pčelinjak na od nevremena zaštićeno mjesto n. pr. u kakvu kolibu, sjenicu, ili na cvjetne ljehe uz kuću itd. na skoro će se pojaviti sjenice (ptice) i one će sve mrtve pčele iz stanica izvući a da neće celice oštetiti, jesu li jednu ploču saće očistile, zamijenimo ju s drugom itd.

(Napojište za pčele) nesmije kod ni jednoga pčelinjaka manjkati. Uzmimo plitki kameniti valovčić u koji namećimo opeka ili inog šuplikanog kamenja; također je dobro valov obložiti mahovinom ili komadima ledine, od vremena do vremena treba vodu nadolijevati.

(Prenašanje kupljenih pčelaca.) Početnik, koji se želi pčelarstvom baviti, neka ne propusti nabaviti si dobre i jake pčelce, pa sve ako su malo i skuplji. Kod prenašanja ili prevažanja kupljenih pčelaca neka se pobrine da zrak u košnicu ulaziti može. Neka u tu svrhu izvadi prozor iz košnice i na mjesto ovoga neka metne okvir s mrežom (rešetkom) od žica tako sitnom, da ne mogu pčele kroz nju prolaziti, a vrata neka posve ukloni za to vrijeme. Slamnate košnice pako valja okrenuti i na njima postaviti, a dolnji cijeli otvor s rijetkim ali jakim rubcem zavezati. To priređivanje valja tek po sunca zahodu preduzeti, isto tako i prevažanje ili prenašanje. Nakon svršetka zime možemo pčelce i od susjeda kupiti, dok još nisu izlijetale. Ako su pako već počele polaziti na pašu i počimlju nošiti, tada mora udaljenost kupljenih pčelaca biti najmanje 2 klm., jer mnoge se pčele radilice vraćaju opet u svoj stari pčelinjak i ondje moljakaju oko drugih pčelaca da ih puste u svoja ulišta.

(Koliko voska kod topanja ili iskušavanja) već staroga i ne uporabivoga saća propane, to je poznato svakom pčelaru. Po mom načinu i višegodišnjem postupanju to se ne događa, a osim toga je to udobnije. Upotrebljujem k tomu poslu staro rešeto (najbolje od lima cijedilo) u to stavim rastopiti se imajuće saće i slični koš, uzmem lonac, na koji pristaje to rešeto (cijedilo) ali niti smije biti manji niti veći, već da točno pristaje. Ulij u lonac do polovice vode i stavi oboje u naloženu peć kao za kruh, ili ako možeš u štednjak, gdje se peče pečenje ili kolači. Kod veće vrućine rastopiti će se vosak i kaplje u vodu, dočim ostaje sav smet i nečistoća u rešetu ili cijedilu, kada svršim izvadim iz peći i pustim ohladiti, te izvadim vosak čist iz vode.

(Kamo s pčelinjakom.) U interesu uspjeha i napretka pčelarstva, valja se kloniti postavljanja pčelinjaka na mjestima izvrženim vjetrovima, ili vlagi ili blizu visokih zgrada, ograda, zidova itd. U vlastitom pako interesu ne postavljaj pčelinjaka uz ceste ili puteve, kuda mnoga kola ili mnogo svijeta prolazi, ili da ga pravcem (licem) okreneš prema susjedovom vrtu. Sa visokim zidovima, ogradama ili inim zakloništima zasjenjuje se vrlo pčelinjak ter ne pruža prostog izgleda, što vrlo neprijatno djeluje na pčelu; dočim prama susjedu obrnjeni pčelinjaci

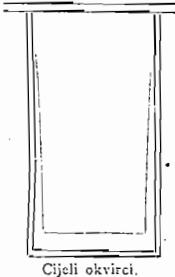
većim djelom smetaju ovomu, jer nije sjeguran od uboda pčela, a to prouzrokuje neugodnosti u susjedstvu.

(**Kako dugo živi radilica pčela?**) Obično se uzima, da pčela radilica u vrijeme paše samo po prilici 5—6 tjedana živi. Emil Bohm kod Potsdama, izdavatelj jednoga djela: »Umjetni uzgoj matice« tvrdi, da je on u prošloj godini sa stalnošću iskusio, da pčele radilice djelomično puno dulje živu. Dne 17. svibnja zabilježio je isti oko 300 pčela radilica sa crvenim uljenim lakom na poprsju svake. Od tih pčela većina ih je živjela još na koncu srpnja. Dakle 10 tjedana živjele su kao pčele radilice i cijeli posao svoj obavile.

(**Izlet pčela**) najbolje je obrnjen prama istoku, ako je sjeveroistočni vjetar od zgrada, drveća ili na koji drugi način otklonjen, na što pčelar osobito paziti ima. Pčele su u ljetu veoma rano na poslu, ter im ni ljetno ni zimsko sunce ništa ne škodi niti smeta.

(Pravilo kod umetanja umjetnog sača.)

1. Pravo prikrjanje sača za umetanje u okvirce. Za cijele okvirce valja sače za 15 mm, a kod poluokviraca za 7 mm kraće skrojiti, nego što je nutarnja šupljina okviraca, jer se inače kod izgradnje po pčelama izboći. I sa strane valja od sača nješto odrezati i to u klin prama dolje za 1 cm široko, a prema gore sve uže. (Vidi ove dvije slike.)

2. Prije no se ulijepi, valja sače malo ugrijati, i to ostavi se ležati više sati u toplo naloženoj sobi, jer ako se umjetno sače u okvirac ulijepi bez da se ugrije, ras tegnuti će se (pružiti) tim više, kada budu pčele iz građivale ga.

3. Okvirci se umjeste u košnicu ovako priređeni tek onda, kada je dobra paša, i to onda kada pčele počimlju graditi naravnoga sača.

4. Poluokvirci sa umjetnim sačem se uvjese u dolnji odjel, dočim se gornji dio ostavi da si ga pčele same izgrađuju, kod cijelih okviraca razdjeli se ova sa umetnućem jedne dašćice u polovicu, u dolju polovicu umetnimo umjetno sače a u gornju prilijepimo samo komadić, začetak.

5. Novo umetnuti okvirac sa umjetnim sačem valja uvjek staviti u ležište i uvjek među dva okvirca s leglom, a uvrstimo li ga u medište, onda među dva izgrađena već okvirca.

6. Zadnji okvirac koli u ležištu toli u medištu ne smije biti sa umjetnim sačem, već uvjek potpuno izgrađeni.

(**Kako ćemo načiniti umjetne matičnjake [stanice]?**) Uzmimo okrugao glatki, kratki štapić poput maloga prsta debljine, kojega je kraj zaokružen. Turimo taj štapić 3—4 cm duboko u hladnu vodu i odma, za tim u ne odiše vreli tekući vosak. Kada smo ga izvadili i onaj oko štapića prilijepljeni tulac ohladi, skinimo ga oprezno i eto nam gotova matičnjaka kakav treba da bude, i do potrebe ga možemo upotrebiti. Uz malu vježbu moći je za četvrt sata cijelu množinu tih umjetnih matičnjaka učiniti, tako da imamo zalihu za dulje vremena. Vosak ne smije biti niti prevruć, niti prehladan. U prvom slučaju bile bi celice prevelike, u potonjem slučaju predebele. Ako treba da svrsi odgovaraju moraju biti tanke poput papira i prozirne, a nikako iz umjetnog sača smotana celica. Za spremanje tih stanica preporučuje se limena škatulja, u koju treba metnuti malo samljevena »Thymiona«, koji zaštićuje proti sprahuću vosku, i daje mu ugodan miris, koga pčele veoma vole, što i k tomu mnogo doprinosi, da maticu pčele brže obljuje.

(**Obrezivanje sača u slaminatim košnicama sa nepomičnim sačem.**) Velika je pogreška pčelareva, kada u proljeću u nepomičnim košnicama izrezuje (prikrćuje) sače, pošto još u to doba pčele nisu u stanju graditi novo. Time nastaje pomanjkanje stanica za maticu, da može u nje nositi jaja i to baš u takovo doba kada treba da leglo zauzme što veći opseg. Leglo može kroz to, što mu fali jedan dio sača, lahko ohladiti, a pčelar tim pogoduje, da će pčele graditi trutovske stanice. Treba li u opće što izrezivati iz takovih košnica, to se ograničimo samo na odstranjivanje možebitnih trutovskih stanica i onoga dijela sača, što je vrlo ispljesnilo preko zime. I onda ako je iole moguće, da se oduzeti vosak — sače — odmah nadomjesti sačem od radilica.

(**Postavljanje košnice s vagom**) je svim onima, koji za iskustveno motrenje i proučavanje veliki interes imaju, najtoplijie preporučiti. Samo ona košnica na vagi daje najbolje razjašnjenje glede zalihe bilo hrane bilo pčelaca itd., koja se u košnici nalazi, ter pogoduje motrenje prirasta ili manjka nutarnjeg sadržaja košnice. Zatim pruža pouke o paši t. j. koje biljke daju više i

koje manje meda, te o težini roja koji je izašao, pak poučava također u dvojbenim prilikama, da li je još koji roj izletio ili ne. Za mladog pčelara, koji tek uči pčelariti, od velike je koristi takav pčelac na vagi. Kao vaga je najprikladnija decimalna vaga sa težinom do 50 kgr. Dapače mogu se dobiti i takove pčelarske vage s košnicom, koje su baš u tu svrhu već priređene. Takova košnica mora biti s dvostrukim stijenama, udešena, da se može proširiti prostor i da se može lako rukovati. Postaviti se mora na suhom i od nevremena zaklonjenom mjestu, da niti košnica niti vaga ne trpi od vlage. Vaganje biva ili dnevno ili svakog tjedna već prama potrebi. U zimi jedan ili dvaput mjesечно. O rukovanju s takovom košnicom slijediti će poseban članak.

(Kako dugo treba matica dok se razvije?) Od jajeta pak do svog oplođenja treba 18—20 dana, naime 15 dana dok iz stanice izade, 3—5 dana do svog prvog izleta. Razvoj trutova pako traje 35—40 dana, i to za 24—26 dana izlazi iz stanice a 10—14 dana dok bude sposoban letjeti i oplođivati. Trut, koji se je imao pariti s maticom 31. svibnja, morao je već 20. travnja ili dan posje biti, kao jaje izležen. Pošto pako u ranim leglima, dogodice u prijatnom proljeću i u pogodnim prilikama mnogo prije već mlađih matice biti može. Umni pčelar, koji ne samo porijeklo svoje matice pomno bira već i o tom nastoji da po mogućnosti i s dobrom se pasminom bude oplođila, i zato samo najbolje pčelce za odgoj trutova bira, nastojati će da što prije tim započme. Osobito bi bilo prekasno čekati dok trutovnjaci sami po sebi nove trutove stanice u ležištu nastave. Već se to više preporučuje što ranije proljeće, ako je moguće već kod prve temeljite proljetne revizije, jedan okvir sača sa što više trutovskih stanica u ležište umetnuti i tako pčelce prisiliti za što ranije izleženje trutova.

(Med iz 14. stoljeća.) Da se med na mnogo godina spremiti može, ako se u posudi nalazi, u koju vanjski zrak dopirati ne može, vidi se iz slijedećega slučaja. Kod kopanja temelja i podruma jedne nove građevine u Berlinu našlo se je na mnoštvo izgarina, t. j. izgorjelih stvari, te se je nakon izraživanja ispostavilo, da potjeću od velikoga požara iz godine 1384, u kojoj je godini skoro cijeli grad Berlin izgorio. U tim izgarinama našla se njekakva posuda s njekim ljepljivim sadržajem, koga nakon točnog istraživanja pronađoše, da je med. Dakle taj se je med u tim izgarinama preko 500 godina posve dobro uzdržao.

(O trutovima.) U pčelarskim krugovima rašireno je mnogo krivih nazora o trutovima. U opće je vladalo mnijenje da trutovi u svojoj razvojnoj dobi, u svojim stanicama, daleko veću množinu meda i peluda trebaju, nego li kašnje kad postanu pravi i potpuni zareznici, te da je zato njihovo leženje za pčelara od uštrba. Ali znanstvenim istraživanjem uvaženih i priznatih u svojoj struci pčelara ustanovljeno je, da hrana, koju trutovi dobivaju samo 1·17% sladorne sadržine ima, dočim hrana za maticu u sebi sadržaje 17·90%, i ona za pčele radilice skoro isto tako iznaša. Stoga nije hrana za trutove tako znatna, kao što se do sada mislilo a bjesnilo proti njima također je neosnovano. Naprema odnošajima i prilikama dapače su trutovi vrlo potrebni i korisni u košnici ne samo radi oplođivanja matica, već i zato što se radi njih povećava marljivost pčela radilica, stog jednog razloga, što one po svom nagonu već za pomnožanje trutovskih stanica skrbe. Posvemašnje za prečivanje trutovskog legla dakle vrlo je štetno, pa zato treba dozvoliti pčelama i njihovim zahtjevima osobito prije rojenja i posje paše njihovo umjereni prorijedivanje trutova.

(Najbolje i najlaglje pojačanje pčelaca) oslabljenih, budi rojenjem istrošenih, budi inače oslabljenih biva na slijedeći način: Uzmi iz raznih jakih pčelača 2—3 okvirca i smeti s peruškom sa njih pčele — ali bez matice u jednu košnicu bud slaminatu, bud ormarić, i to sad iz jednog pčelca okvirac sad iz drugog itd. Ove iz raznih košnica u hrupu smetene pčele su — jer bez matice, i jer se čute tuđe u tom novom stanu — strašljive i neprijateljske jedne k drugima, a i zato jer su pune meda i teške, zato se lakše dadu spojiti i združiti. Kada smo to učinili zavežimo košnicu dobro, da ne mogu van i postavimo ju na stran do večeri. Zatim stavimo onoga pčelca koga želimo pojačati na ovaj — s otvorom — i pustimo tada te pohvatane pčele neka idu u tu nastavljenu košnicu. Budućega dana, ako se starije pčele i povrate opet u svoju prvobitnu košnicu, to će ipak ostati mlada ovdje i pojačati će znatno tog pčelca.

(Jeli bolje pčelama ozgor ili sa strane privlažiti?) Svakako će svaki pčelar onako svoj posao obaviti u košnici, gdje to potrebno bude bilo, kako je obikao, kako mu je lakše i naručnije, sad bilo to prikladno, probitačno ili ne. Svakako oni pčelari, koji osudiše rukovanje sa pčelcem od ozgor, nisu to dostatno prokušali. To se mora svakako već unapred

viditi, da se u košnici brže i lakše progledati mogu potreboće i nedostatci, ovdje ili ondje se nalazeće, kada se samo njekoliko okviraca izvaditi mora i svaki okvirac po volji ogledati može, nego li želeći do okvirca doći sve zadnje viseće jedan po jedan izvaditi moramo. Dakle rukovanje ozgor je shodnije i brže.

(**Mjenjanje matice najlakše i sjegurno!**) biva jako uzmeš zrelu stanicu u kojoj se nalazi matica (matičnu stanicu) i koja kani za dva tri dana izaći. Ta se matična stanica metne u kavešić za matice i tako s tim kavešićem u onu košnicu u kojoj želimo novu maticu pro-

mjeniti. Mlada će matica, kad izađe iz svoje stанице, imati zatvorena ostati u tom kavešiću još kojih 6—7 dana. Nakon toga ulovi se o podnevnu stara matice, a pred večer se ispusti ona mlada iz svoga kavešića. Nju će pčele sjegurno primiti i slijedećega će ona dana za oplođenje svoje iz košnice izletiti. Na taj način nema nikakove zapreke u pčelcu niti bezmatične neprilike. No ne treba nato zaboraviti nješto meda u kavešić staviti, jer pčele u prvim danima zaprtoj matici ne će uvjek potrebne hrane da pružaju.

jedan dan u Vinodolu.

 ove godine sam se osvjedočio, da racionalno pčelarstvo ima vrlo lijepu budućnost u kršnom našem primorju. Poticajem daruvarskoga kotarskoga sudca pogl. gosp. Josipa Pobora, odvezao sam se 16. kolovoza iz Kraljevice u Tribalj, gdje je rođak gosp. sudca župnikom. Ta ekskurzija će mi ostati, dok sam živ, vrlo ugodnom uspomenom na divni Vinodol. U velečastnom gosp. župniku Andriji Poboru upoznao sam u svakom pogledu neumornog i naprednog gospodara, da i ne spominjem one prave hrvatske gostoljubivosti. Kad sam došao u Tribalj, našao sam u župnom dvoru, koli iz samoga Triblja, toli i iz okolišnih mjesta nadošle pčelare, koji su bili za taj dan sazvani k praktičnom predavanju. Od 9 sati prije podne pa do 1 sat popodne pratili su sakupljeni pčelari praktični rad najvećim zadovoljstvom, a osobito su mi se sviđali moji pomagači, učitelj iz Perušića Stjepan Pobor, župnikov rođak, i Stjepan Blašković, stolar iz Antova. Ovaj potonji je dapače i teže poslove posve vješto izvadao. Blašković si je, kako sam razabrao, stekao za cijeli Vinodol velikih zasluga u pogledu rasprostranivanja racionalnoga pčelarenja. On kao stolar pravi za sve okolišne pčelare džirzonke, pak ih također u pčelarenje upućuje. Njegovim marom i nastojanjem ima danas u općini Grižane—Belgrad 11 racionalnih pčelara sa 129 napučenih džirzonaka.* Poslije gospodskoga objeda, kojim nas je počastila hrvatska gostoljubivost župnika Pobora, moradoh obići još njekoje početnike pčelare. Oprostiv se vrlim domaćinom, odvezao sam se prema mjestu Antovo, da posjetim neumornog vinodolskog pčelara Blaškovića. Moram iskreno priznati, da mi je taj put

*) Imena pojedinih pčelara oglasiti ćemo u budućem broju.

Uredništvo.

bio dosta tegotan. Prijatelj Jure Turina, ravnajući učitelj iz Kraljevice, koji me je na cijelom putovanju po Vinodolu vijerno pratio, predloži da udarimo prijekim putem do kuće Blaškovića. Kola ostavismo na cesti, a mi hajde veri se po najvećoj žegi, s klisure na klisuru, dok ne prispjesmo nakon 15 do 20 časova k željenom cilju, a u uzorno uređeni dom stolara i pčelara Blaškovića. Domaćina nas je dočekao blaženim smješkom na licu, a cijelo mu je držanje odavalo neko osobito zadovoljstvo. Ma da sam bio u jednom znoju ne htjedoh se odmarati, nego odmah zamolim, da me odvedu do pčelinjaka, koji je bio u neposrednoj blizini. Tu sam našao zaista lijep i uzorno uređen pčelinjak sa 20 napučenih džirzonaka (stublikâ). Iznenadilo me je malo, što su te džirzonke bile udešene po našoj uzor džirzonci i zapitao sam Blaškovića otkle mu uzorak, po kojem si je te svoje džirzonke udesio, a on mi odvrati, da nije imao nikakvoga uzorka, nego je sve napravio po opisu, što ga je čitao u „Hrvatskoj Pčeli“. A otkle Vam taj list „Hrvatska Pčela“ zapitam nadalje, jer sam znao, da Blašković nije članom našega društva, niti preplatnikom lista. Na to mi Blašković odgovori, da dobiva taj list od učitelja Šepića, jer je škola u Belgradu preplatnikom, pa mi još potvrdi, da ga je samo „Hrvatska Pčela“ uputila u racionalno pčelarenje i sve što zna, ima samo zahvaliti „Hrvatskoj Pčeli“, koju vrlo rádo čita. O istinitosti njegovih izjava sam se u brzo osvjedočio, jer stupiv u gospodski uređenu gostinjsku sobu, našao sam na ukusnom ormariću više godišta „Hrvatske Pčele“ i sve najnovije brojeve. Svaki će lako pojmiti, da me se je preugodno dojmila koli prostodušna izjava Blaškovićeva, toli i taj slučaj, da sam našao na pečinama vinodolskim, a u domu tako vrijednog vinodolskog obrtnika svoje mezimče „Hrvatsku Pčelu“ u tolikom poštovanju.

vanju. Samo da me zadrži što dulje u svom domu, ponudi nas Blašković izvršnom domaćom kapljicom, pa sazvav sve članove svoje brojne obitelji, reče od prilike ovo: „Dragi i mili mojil danas je za mene presretan dan, jer mogu pod svojim krovom pozdraviti onoga muža, koji je po svojoj „Hrvatskoj Pčeli“ mnogim nama, koji živimo na ovoj goleti, otvorio put do lijepi i unosne privrede, pa ne moramo više tražiti zarade u dalekom svijetu, jer smo sada stekli bezbroj malenih ali neumornih radnika u našim sićusnim pčelicama, koje će svaki i najmanji naš trud stostruko naplatiti. Za to uskljiknite samnom svi, da nam dragi Bog još mnoge godine poživi dobrotvora našeg, a premilog urednika „Hrvatske Pčele“!“ Razumije se, da sam se domaćini na ovom oduševljenom i upravo zanosnom pozdravu najsređnije zahvalio. Pa dao Bog, te se racionalno pčelarstvo u kršnom nam Primorju što skorije udomilo i što više rasprostranilo, a neumorni i pošteni onaj narod našao u pčelarstvu toliko privrede, da ne mora glavom u torbi tumarati po dalekom svijetu i tražiti kukavne zarade kod bezdušnih špekulantata. Hrvatsko je primorje istinabog bogato golin kamenom, ali i na tom kršu, osobito u zelenom Vinodolu obilno je prostir stol za našu pčelu medaricu. Da nema ništa drugoga, nego samo kuša (*Salvia officinalis*) i majčine dušice (*Thymus vulgaris*), — a toga ima izobilja — već su to dvije glavne paše za pčelu, kojima se svaki racionalni pčelar znatno okoristiti može. Međutim, da se ne udaljim od stvari, moram dovršiti svoje putovanje po Vinodolu. U domu Blaškovićevom prošao mi je sat kao časak; moradoh se oprostiti i put nastaviti, jer sam još isti dan morao doći u sjedište moga boravka u bijelu Kraljevicu. Prijekim putem, po istoj strmini, kojom sam se uspeo, vratim se svojom pratiptom do ceste, gdje su na nas čekala kola i odvezosmo se do sela Pećca. Tu mi rekoše, da živi novajlja u racionalnom pčelarstvu Ivan Brnčić, a tako se je upravo zvao i moj djed po materi. I tu sam našao 24 napučene džirzonke u zgodnom pčelinjaku i sve u najljepšem redu. Upustiv se malo u razgovor, doznam, da je i to više, manje djelo Blaškovićeva. Najvećim zadovoljstvom ostavih seljački, ali lijepo uređeni doni Ivana Brnčića, koga doduše nije bilo kod kuće, ali opaziv mu sina, momčića od kojih 15—16 godina, pricini mi se, da gledam svog pokojnog ujaka Iliju Brnčića, s kojim sam zajedno odrasao, pa sam to domaćici i svojoj pratiptom saopšio. Takve sličnosti nisam nikada vidio, a biti će, da su Brnčići u Vinodolu (tamo ih više ima) iste krvni,

kao i moj djed, koji je došao u Slavoniju iz Dalmacije i tu bio više godina nadšumarom kod vlastelinstva đakovačkog. Čuđnim nekim dojnjom oprostih se domaćicom i njenim momčićem, staviv osobito potonjem na srce što veći mar oko lijepo uređenoga pčelinjaka. Sad se je već sunce primicalo vrhuncima zapadnih planina, a ja moradoh po želji starine župnika i konsistorijalca Stanka Cara zaći ma na čas i u njegovu župu u selo Plišići, gdje živi dobar i uzoran gazda Gjuro Brnčić, koji je također pčelar. Navrativ se samo još na čas u Tribalj i to u dom moga gostoljubnog domaćine župnika Pobora, — jer me je tamo čekala moja mila pratipta iz Kraljevice — posjedasmo svi u kola, pa hajd u Plišiće (župa Drivenička). Tu nas je kod gazde Gjure dočekalo veliko društvo, a da nisam znao, da je Gjuro Brnčić seljak, pomislio bi, da sam u kakvom vlastelinskom dvorcu, tako je tamo sve lijepo i gospodski uređeno. Već se je mračak hvatao, ali još sam mogao letimice pregledati veliki pčelinjak neutrudivoga radiše Brnčića. Izbrojio sam 120 punih košnica, ali ne od slame pletenih, već sve od dasaka slupanih i obojadisanih. Na prvi bi pogled rekao, da su same džirzonke, tako ih je gazda lijepo i ukusno poredao, a ipak su sve posve jednostavne i primitivne košnice. Ove je godine otpočeo i Gjuro Brnčić sa džirzonkama, pa već ima 3 komada, dva ležaka i jednu stubliku, a na to ga je uputio naš poznati Blašković. Bog bi dao, da se i taj ugledni gazda naprednim pčelarenjem što više okoristi, a drugi se za njim poveli. — Da imamo takovih seljaka na hiljadu, sretne li tada mile nam domovine Hrvatske! I gazda me je Gjuro pred mnogobrojnim svojim gostima oslovio baš kličeno i juhački, a kad sam na pozdravu uzvratio, potekle su suze radostnice niz pošteno i umilno lice prisutnoga starine župnika Stanka Cara*). Da nas nije već i noć prikrila, još se rastali ne bi, ali znajući da imam još dobar komad puta do Kraljevice, oprostim se vrijednim domaćinom i ostalim gostima, a i ne sluteći prvi i zadnji put se svojski izrukovah nezaboravnim starinom Stankom, pa hajde kući pjevajući.

Završujući ovim preugodnim uspomenama na svoj boravak među vinodolskim pčelarima, kličem: Do vidova braćo pčelari, ako Bog da, i do godine!

Bogdan Penjić,
urednik „Hrvatske Pčele“.

*) Vrijedni taj i ljubezni starina, pred dva mjeseca još krije pak i poletan, sada već počiva u hrvatskom kamenitom tlu, koje je toli žarko ljubio. Kako javiše novine, umro je Stanko Car 4. listopada. Slava milomu pokojniku, a Bog mu se duši smilovao!

Skrizaljka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane mjeseca lipnja, godine 1901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	Lipanj			Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
	1.	2.	3.		
	jutro vedro, ugodno toplo, pčele radile svojski c. d.			1.	
	jut. ved. top. vjetar, pčele radile c. d.			2.	
	jut. ved. po pod straš. vj. i kiša $\frac{1}{2}$ s da je bilo bujice i štete			3.	
	c. d. obl a i kiša sipila			4.	
	jut. obl, u pod. jaka kiša, od pod mjes.			5.	
	jut. obl, u pod. jaka kiša			6.	
	jut. mješ., c. d. obl. i ved., pč. r.			7.	
	jut. ved. pohl c. d. prilič., pč. r.			8.	
	jut. ved. pohl, obl., sip. malo kiš., pč. r.			9.	
	jut. obl, pohl, jaka kiša, pč. r.			10.	
	jut. poluobl., kiša, sumor. c. d., pč. r.			11.	
	jut. pohl., obl., $\frac{1}{4}$ s jaka kiša, pč. r.			12.	
	jut. magla, pohl. kiša i to jaka do $\frac{1}{6}$ več.			13.	
	jut. ved., c. d. j. lijepo, pč. r. dobro			14.	
	jut. ved., pohl., $\frac{1}{2}$ s jaka kiša			15.	
	jut. poluobl. pohl, c. d. promjen. i muino			16.	
	jut. obl., do pod. top., poslijepi lepo, pč. r.			17.	
	jut. ved., hl., poslijepi jaka top. 30° C., pč. r.			18.	
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.			19.	
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.			20.	
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.			21.	
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.			22.	
	jut. poluobl., top 30° C., sporno, 7 s. v. burai im kiše			23.	
	jut. obl., j. gustu, magla i top. 30° C.			24.	
	jut. obl., c. d. sporno			25.	
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.			26.	
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.			27.	
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.			28.	
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.			29.	
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.			30.	
				31.	

Brod n. S., mjeseca lipnja 1902.

Vj. Gr., pčelar.

Opazka

Bilo je dakle: lijepih topnih i ugodnih dana 15, kisovitih sa vjetrom 8, maglovitih 5, oblačnih i mutnih 2. — Pčele se okorisile dobro od lipe.

Mjesec	Srpanj			Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
	1.	2.	3.		
	jut. j. lijepo ugod. top., pč. r valjano \				
	jut. j. lijepo ugod. top., pč. r valjano				
	jut. ved. sporno, po pod straš. vj. i kiša $\frac{1}{2}$ s da je bilo bujice i štete				
	c. d. obl a i kiša sipila				
	jut. obl, u pod. jaka kiša, od pod mjes.				
	jut. obl, u pod. jaka kiša				
	jut. mješ., c. d. obl. i ved., pč. r.				
	jut. ved. pohl c. d. prilič., pč. r.				
	jut. ved. pohl, obl., sip. malo kiš., pč. r.				
	jut. obl, pohl, jaka kiša, pč. r.				
	jut. poluobl., kiša, sumor. c. d., pč. r.				
	jut. pohl., obl., $\frac{1}{4}$ s jaka kiša, pč. r.				
	jut. magla, pohl. kiša i to jaka do $\frac{1}{6}$ več.				
	jut. ved., c. d. j. lijepo, pč. r. dobro				
	jut. ved., pohl., $\frac{1}{2}$ s jaka kiša				
	jut. poluobl. pohl, c. d. promjen. i muino				
	jut. obl., do pod. top., poslijepi lepo, pč. r.				
	jut. ved., hl., poslijepi jaka top. 30° C., pč. r.				
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.				
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.				
	jut. j. hl., ved., onda j. top. 30° C., pč. r.				
	jut. poluobl., top 30° C., sporno, 7 s. v. burai im kiše				
	jut. obl., j. gustu, magla i top. 30° C.				
	jut. obl., c. d. sporno				
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.				
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.				
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.				
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.				
	jut. ved., jaka vruć. 30° C.				

Pčele neimale mjesto
u košnici, stajale vani
od vrućine kao grozd

Bilo je dakle: lijepih topnih i ugodnih dana 15, kisovitih sa vjetrom 8, maglovitih 5, oblačnih i mutnih 2. — Pčele se okorisile dobro od lipe.

Pojedini znakovi: jutro = jut., po podne = ppod., cijeli dan = c. d., cijelu noć = c. n., do pol noći = dpn., oblačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mr., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš., tuča = tuč., solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust., mekano = mek., pčele = pč., radile = r., nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žed., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvredno = izvanr., bolovale = bol., griža = griž., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Brod n. S., mjeseca srpnja 1901.

Vj. Gr., pčelar.

Skrizaljka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane mjeseca kolovoza 1.901., po kojem pčelari suditi može, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	K o l o v o z	Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
1.	jut ved, pohl, vj. c. d.	jut ved, jvr, vj. do $\frac{1}{2}$ 3, obl. 5 s. sip. kiša	1.
2.	jut, obl, pohl, vj, kiša 9 s. vet.	jut poluobl, vruć, vj, 4 s. sipila malo kiša	2.
3.	jut, obl, pohl, i c. d.	jut, obl, hl, c. d.	3.
4.	jut, obl, pohl, vj c. d., 9 s. ved. kiša i c. noć jaka kiša i c. d. kiša	jut, obl, hl, c. d.	4.
5.	jut, obl, kiša, hl, ppod, top	jut, hl, poslije ved., top.	5.
6.	jut, obl, hl, poslije top, ved.	jut, obl, pohl, od 2 do 3 sipila kiša	6.
7.	jut, ved, hl, poslije top.	jut, obl, dosta top, od 1 do 5 s. top. vj.	7.
8.	jut, ved, hl, 10 s. top	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	8.
9.	jut, ved, hl, 11 s. top., onda hl. vj.	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	9.
10.	jut, obl, pohl, 9 s. top. do $\frac{1}{4}$ 6, onda lj. kišai c ncé	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	10.
11.	jut, obl, pohl, poslije top. i vjetrić	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	11.
12.	jut, kiša rosi, top. vjetrić, u noći kiša	jut, ved, pohl, $\frac{1}{4}$ 1 s. do več. vruć. vj.	12.
13.	jut, obl, top, 7 s. kiša do 9 s., onda lijevo	jut, ved, pohl, mal kiše	13.
14.	jut, obl, top, c. d.	jut, obl, pohl, poslije lijevo, top.	14.
15.	jut, obl, hl, od 1 s do 3 sipila kiša	jut, ved, obl, 4 s. lijeva bogata kiš do 9 s več	15.
16.	jut, ved, jhl.. p sl. top.	jut, 3 s. kiša, c. d. onda top. vjetrić	16.
17.	jut, ved, jhl, posl. top	jut, poluobl, hl, onda top.	17.
18.	jut, ved, jhl, posl. top	jut, poluobl, i magla do 7 s. jut, poslije lijevo	18.
19.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, rano dob. kiša, c. d. top.	19.
20.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, poluobl, i c. d., ali top.	20.
21.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, jhl, ved, poslije top.	21.
22.	jut, ved, jhl, 1 osi top	jut, jhl, ved, poslije top.	22.
23.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, jhl, ved, poslije top.	23.
24.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, jhl, ved, poslije top.	24.
25.	jut, ved, obl, sipila malo kiša	jut, rano dob. kiša, c. d. top.	25.
26.	jut, poluved, vj, 6 s malo kiša	jut, jhl, ved, poslije top, pred več. m. kiš.	26.
27.	jut poluved, c. d. hl. vj	jut, malo kiše i 12 s. ppod malo kiše	27.
28.	jut, obl, c. d. hl.	ved, dosta top, c. d.	28.
29.	jut, obl, c. d. hl.	jut, obl, kiš, hl. vjetrić do več.	29.
30.	jut, obl, c. d. hl. vjetrić	jut, hl, top, pred več hl.	30.
		jut jhl, poslije top, od pod hl. vj.	31.

Brod n. S., mjeseca kolovoza 1.902.

Vj. Gr., pčelar.

Skrizaljka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane mjeseca rujna 1.901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	R u j a n	Dani, preko cijelog mjeseca	Opazka
1.	jut ved, pohl, vj. c. d.	jut ved, jvr, vj. do $\frac{1}{2}$ 3, obl. 5 s. sip. kiša	1.
2.	jut, obl, pohl, vj, kiša 9 s. vet.	jut poluobl, vruć, vj, 4 s. sipila malo kiša	2.
3.	jut, obl, pohl, i c. d.	jut, obl, hl, c. d.	3.
4.	jut, obl, pohl, vj c. d., 9 s. ved. kiša i c. noć jaka kiša i c. d. kiša	jut, obl, hl, c. d.	4.
5.	jut, obl, kiša, hl, ppod, top	jut, hl, poslije ved., top.	5.
6.	jut, obl, hl, poslije top, ved.	jut, obl, pohl, od 2 do 3 sipila kiša	6.
7.	jut, ved, hl, poslije top.	jut, obl, dosta top, od 1 do 5 s. top. vj.	7.
8.	jut, ved, hl, 10 s. top	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	8.
9.	jut, ved, hl, 11 s. top., onda hl. vj.	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	9.
10.	jut, obl, pohl, 9 s. top. do $\frac{1}{4}$ 6, onda lj. kišai c ncé	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	10.
11.	jut, obl, pohl, poslije top. i vjetrić	jut, ved, pohl, poslije lijevo i jako top.	11.
12.	jut, kiša rosi, top. vjetrić, u noći kiša	jut, ved, obl, $\frac{1}{4}$ 1 s. do več. vruć. vj.	12.
13.	jut, obl, top, 7 s. kiša do 9 s., onda lijevo	jut, ved, pohl, mal kiše	13.
14.	jut, obl, top, c. d.	jut, obl, pohl, poslije lijevo, top.	14.
15.	jut, obl, hl, od 1 s do 3 sipila kiša	jut, ved, obl, 4 s. lijeva bogata kiš do 9 s več	15.
16.	jut, ved, jhl.. p sl. top.	jut, 3 s. kiša, c. d. onda top. vjetrić	16.
17.	jut, ved, jhl, posl. top	jut, poluobl, hl, onda top.	17.
18.	jut, ved, jhl, posl. top	jut, poluobl, i magla do 7 s. jut, poslije lijevo	18.
19.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, rano dob. kiša, c. d. top.	19.
20.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, poluobl, i c. d., ali top.	20.
21.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, jhl, ved, poslije top.	21.
22.	jut, ved, jhl, 1 osi top	jut, jhl, ved, poslije top.	22.
23.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, jhl, ved, poslije top.	23.
24.	jut, ved, jhl, posl. top.	jut, jhl, ved, poslije top.	24.
25.	jut, ved, obl, sipila malo kiša	jut, rano dob. kiša, c. d. top.	25.
26.	jut, poluved, vj, 6 s malo kiša	jut, jhl, ved, poslije top, pred več. m. kiš.	26.
27.	jut poluved, c. d. hl. vj	jut, malo kiše i 12 s. ppod malo kiše	27.
28.	jut, obl, c. d. hl.	ved, dosta top, c. d.	28.
29.	jut, obl, c. d. hl.	jut, obl, kiš, hl. vjetrić do več.	29.
30.	jut, obl, c. d. hl. vjetrić	jut, hl, top, pred več hl.	30.
		jut jhl, poslije top, od pod hl. vj.	31.

Pojedini znakovi: jutro = jut., po podne = ppod., cijeli dan = c. d., cijelu noć = c. n., do pol noći = dpn., oblačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mr., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš, tuča = tuč, solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust., mekano = mek., pčele = pč., radile = r., nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žed., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvanredno = izvanr., bolovale = bol., griža = griž., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Brod n. S., mjeseca rujna 1.902.

Vj. Gr., pčelar.

Opazka

Razne vijesti.

(Novi neprijatelj pčela.) Ovih dana nađem na cvjetu suncokreta pčelu, a uz nju vidim šarenoga martina (Die geschmückte Baumwanze — pentatoma ornata). Vidim, da se pčela miče, a čini se kao da ne može s mesta, a hoće da ide. Pogledam točnije, pak vidim, kako je martin zabo rilce između dva zadnja kolobarića u zatku pčele. U tom položaju sam obadvoje uzeo i pritisnuo martina, našto je izvukao rilce iz tijela pčele. No ona je poslije njekoliko časova prestala živjeti.

Philip Kendel, učitelj.

(Internacionalna pčelarska izložba u Beču god. 1903.) Predradnje za ovu veliku pčelarsku izložbu napreduju. Cijeli program je već konačno dovršen. Izložba će trajati od 4. do 26. travnja 1903., pa će se tako u nedjelju 4. travnja 1903., svečano otvoriti, a opet u nedjelju 26. travnja zaključiti. Kako smo to već prije javili biti će sva izložba smještena u cvjetnim dvoranama c. kr. vrtlarskoga društva u Beču, I., (Parkring 12), pa će se za žive pčelice i razne sisteme košnica upotrebiti i prostrani vrt uz istu zgradu.

Za trajanje izložbe imati će posjetiocima zgode priključiti se trim lijevim ekskurzijama i to: prvoga tjedna pregledati će se znamenite javne zgrade u Beču; drugoga tjedna će se prolaziti kroz carsku menažeriju u Schönbrunu, a treći je tjedan opredijeljen za vožnju na Kahlenberg. Pojedini dani za te ekskurzije biti će za vremena oglašeni u »Hrvatskoj pčeli«. Svi izložitelji imadu svoje izloške prijaviti najkasnije do 1. veljače 1903., za to tko što želi izložiti, neka već sada zrelo promisli, što će moći izložiti, pa to neka što prije prijavi izložbenom odboru u Beč (Schaufflergasse 6).

(Poslovi u pčelinjaku mjeseca listopada.) Svi poslovi uzimljivanja pčelaca već bi morali biti dovršeni još u prošlom mjesecu. Hrana tekuća ima prestati, jer pčele ne mogu više pri hladnom vremenu saće odnosno stanice pokrivati, a nepokriveni med previše hladni u košnici i smrzava se. Nađemo li još kojega pčelca slaba i hrane potrebna, tomu možemo pomoći samo tako, ako mu dodademo pune okvirce meda. Sve prozore iz košnice valja ukloniti, sva ležišta treba slamom ili jastucima iz mahovine zatrpati i suziti (sijena ne valja uzeti radi velike duhe). Bezpotrebnog prtljanja oko pčelaca valja se kloniti. Mir osobito prija uzimljivanju pčelaca. Ulišta se imaju suzivati. Najlakše se prezimljuju pčelci u slammastim zvonastim košnicama, kada dosta hrane imadu. Na niševe valja sada osobito paziti. Pri hladnom i mutnom vremenu možemo one u ljevu nakupljene voštane ostanke itd. stopiti. Kod lijepog vremena bio bi takav posao previše opasan, jer bi previše pčela se uzbunilo kroz miris rastopljenog voska. Prazno saće se

lahko posumpori ili postupa za spremu, kako smo to već naveli u posebnom članku.

(Med kao uspavajuće sredstvo.) U jednom njemačkom pčelarskom listu pripovijeda neki ugledni trgovac slijedeće: U pooodmakloj dobi kraj svojih svagađnjih briga bio sam često i suviše nervozan. Najneznatnija radost, a i najmanja tuga mogla me je katkad na toliko uzrujati, da mi ili nije nikako prije pol noći mogao san na oči, ili ako sam i zaspao, opet se naskoro probudim, a poslije nisam bio više kadar usnuti. Nekako slučajno dođe mi jedne noći u ruke lonac sa medom, što je bio spremjen za kućnu porabu. Uzeh od meda dvije kavskе žlice, k tomu zalogaj krūha, što je na mene tako djelovalo, da sam kasnije opet usnuo i mirno do jutra spavao. Ovo mi je gotovo svaki put pomoglo, a uz to sam se jutrom čutio kao osvježen i neobično krepak. Od tog doba ne manjka med nikad u mojoj kući —

Književnost.

«Pčelarstvo.» Naš zemljak Ivan Sitarić, upravitelj osnovne škole i urednik »Težaka« u Sarajevu, izdao je u vlastitoj nakladi knjigu o pčelarstvu. U predgovoru navada sam pisac, da je to svoje djelo osnovao na vlastitom iskustvu, ali saставljajući ga, poslužio se je stručnim časopisima i raznim njemačkim djelima, između kojih mu je najviše poslužilo djelo njemačkoga pčelara i piscu Skarytko „Das Bienenzahr“. Bosansko-hercegovačka vlada preporučila je tu knjigu na osnovu povoljne stručnjачke kritike. Knjigu je pisac baš zgodno podijelio u četiri dijela, pa je za to i za početnike vrlo pogledna i poučna. U prvom je dijelu knjige sadržan prirodopis pčele, za tim pouka o postupku sa pčelama, o pčelinjaku, raznim stanovima pčela (praktičniji sistemi džirzonakâ), o pčelarskom oruđu, o umjetnom saču, o pčelarenju u općem itd. U drugom se dijelu pobliže opisuju razne pčelarske radnje osobitim obzirom na racionalno pčelarenje (sa pokretnim sačem). Treći dio govori o bolestima pčela i njihovim neprijateljima, kao i o ustuku proti jednom i drugom. Vrlo je zanimiv četvrti dio, koji govori o medu i vosku, kao i o raznovrstnim mednim proizvodima i ljekovitosti meda. Ovaj dio osobito preporučamo našim brižnim domaćicima i majkama, koje zaista požaliti ne će budu li to pomno pročitale i što šta u korist svoga doma upotrebile. Djelo je svoje završio pisac kratkim pčelarskim koledarom, a ukrasio ga je sa 67 slika. Prema izabranom upravo sadržaju dosta je umjerena cijena od 2 krune, što ju je pisac knjizi stavio, za to ju hrvatskim pčelarima, pa i nepčelarima najtoplje preporučamo.

Uredničtvvo.

Na znanje.

Tko ima čistoga pčelinjega voska na prodaju, neka pošalje uredničtvu »Hrvatske Pčele« komadić toga voska, i ujedno neka osnači, koliko ga može prodati, pak će se uš povoljnju cijenu sa gotov novac, ako je saista čisti pčelinji vosak, sav preusjeti.

Uredničtvvo.

Ovomu je društvu pokroviteljem Presvjetli gospodin dr. TEODOR grof PEJAČEVIĆ, vlastelin i narodni zastupnik Našički.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredničtvo Osijek donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 11. i 12.

U OSIJEKU, za mjesece studeni i prosinac 1902.

Tečaj XXII.

Med kao lijek.

„Što je od Boga
slade je od meda.“

Tako se naš narod tješi u raznim nevoljama i pravo ima što tako radi. Kinin i ini ljekovi su gorki, pa ih ipak rado uzimljemo, nadajući se po njima lijepom zdravlju. Pokora i trapljenje tijela teške su stvarî, ali donašaju nadu vječnoga života. Znamo i za poslovicu: «na ustima med, al u srcu jed». No nisam htjeo raspravljati o medenim rečenicama, nego o medu kao ljekovitu dodatku u raznim čajevima. Taj predmet sam odavno u drugom obliku raspleo, a sada ću da pabirčim, pa će i pabirkovanje gdjekome bratu početniku dobro doći. Za oslabne osobe i za one, koji se od teže bolesti oporavljaju, nema bolje hrane od meda uz maslac, rovita jaja i prženi kruh. Šećeš li se malo po vjetru, ili se znojan gdje rashladiš zabolit će te u grlu, ili početi trgati; a ti prije svega uteci se k' medu; pak se ne ćeš pokojati.

Zaplaču li ti djeca, a ti im šukni medom preko usta, pak da vidiš kako će se odmah umiriti. Počnu li poboljevati, valjati će im ta medena ljekarija. Siromah si, a ti mjesto kave uteci se žiru, a mjesto šećera upotrebi med, pak će ti biti i oko novčarke i oko srca toplige. Bocka li te gdjegod, namaži se medom izvana (na dotičnom mjestu) i iz nutra, t. j. pojedi koju žličicu. Kad god što piješ kao čaj, dodaj meda, pak će ti biti i slastnije i zdravije. Na razne rane meći meda, s maslacem i zetinom, pak će odlanut. Proti grlobolji kuhaj žalfije i taj uvarak s medom pij i proći će. Med je sok najljepših i najmirisnijih ljekovitih cvijetaka, pa što bi ga se bojao, kad ima inongostručno ljekovito svojstvo. Zamijetiš li vodenu bolest, otek ili bol bubrega, kuhaj abde ili poljske bazge cvijet, pa omedljani uvarak od toga pij. Čutiš li slabost želudca, prisiju ili pluća, napajaj se omedljanim čajem od slatkoga januša. Kad sam bio u Sotu, još sam bio slab pčelar, ali kraj svega toga zanimala me osobito borovica,

što na ondješnjim brežuljicima raste, i pelin u okolo tamošnje kule. Sâm sam borovicu brao i nakon 10 godina evo tako je dobro sačuvana, kao da je jesen as brana. Od nje i još nekih dodataka pravim gorku rakiju, koju uzimam kad nemam teka, proti slabom želudcu i u opće proti grozničavosti i slabosti. Dodam u rakiju, osobito komovicu pelina, gorkoga trolista, gorkoga drveta, nešto lipova, bazgova i titričnoga cvijeta, kitice ili trave grozničarke, zelenih oraha, kore od limuna, malo cimeta (koričnjaka) i karanfića; ako slučajno imam idirota (kalmusa) i košnjaka, (gentiana), pak i pijem i dajem piti nemoćnim osobito za priljepčive bolesti, gdje se to još i borovicom kadi, te tako rabi kao raskužilo. Radi osobite gorčine i teka doda se tomu meda i nitko se na taj lijek do danas nije potužio, jer ako nije pomoglo, nije doista odmoglo.

Dogodi li se, da počneš kašljucat, nareži sitno ili naribaj rena i posoli ga da pusti sok, a taj pomješaj medom i to preko dana po malo pij, pa ti ne će biti žao — pogotovo ako prije nego legneš nakvasiš noge u toploj kupelji, u koju si primješao malo pepela i soli.

Sjetni i zamišljeni, dapače nervozni ljudi, a takovi nisu dan danas rijetki, zatim oni koji na jetrima i plućima poboljevaju, koji naginju na žućenicu i zadušljivi su, treba da piju čaj od kunice i stolistka (*Achillea mill.* — *Schaafgarbe*) razumije se sa medom. Kašalj hripavac, pojmenice kod djece, lijeći se omedljanim čajem od ljubičica; — dakle ne samo radi mirisa, nego i radi lijeka beri ljubičino cvijeće, pak te grlo zaboliti ne će! Metvica pčelinja (*melissa*) uz dodatak cvijeća od divljega bosiljka ili čistaca (*Stachys recta*) dobra

je s medom kao uvarak ili čaj proti trbušnim slabostima, želudačnoj боли, glavobolji, zubobolji i bolesnim ustima; u ova dva zadnja slučaja ispiraju se bolna mjesta, a onda uho zetinom i kanforom nakapa i vatom začepi.

Gorušica ili muštarda zgnječena sa sirčetom (octom) i medom, a ako treba nešto s raženim brašnom u tijesto umješana služi proti probadanju ili sandžijama. Rotkvu jedeš možda rado, a i ne misliš, da je ona ujedno i ljekovita. Ustuk je zastarijelom kašlu, sluzavosti grla, prsiju i pluća, samo je treba sitno izrezati ili naribati i posoliti da pusti sok, a taj se medom pomješa i po malo preko dana pije. Ja imam u dvorištu dosta sporiša (*Eisenkraut*) i mećem ga katkad među ukiseljene krastavce, da budu čvršći, ali nebi škodio ni kao lijek proti raznim ranama i oteklinama, ispirajući najme uvarkom od njega i medom rane, kraste i ine nezgode. Zadušljivost ili sipljivost, kao i hripavac kašalj liječe također da piju omedljani čaj od sporiša. Mnogi čovjek, idući poljem, možda će pomisliti: Čemu su trnule (crni trn ili kukinje), a kad tamo nije ni to Bog badava stvorio. Kao čaj služi proti raznim želudačnim bolima, a vanjskim pranjem rastjerivaju se razne pjegje i osipi. Isto taj čaj sa rumom i medom krijepi bubrege i mjeđur, a od ploda pod kasnu jesen ispeci rakiju korisnu za želudac kao borovičku.

U opće govoreći, med djeluje izvršno ne samo kao najzdravija hrana, nego i kao ustuk proti raznim bolestima. Uzimaj ga svaki dan u kavi ili još bolje u čistom skuhanom mljeku, pa će te obraniti od raznih tjelesnih nepogoda. Toliko za sada, a tko zna bolje rodilo mu polje.

M. B.

O prošloj pčelarskoj godini.

Kao što se sa mnogih strana čuju rđavi glasovi o prošloj pčelarskoj godini, tako isto i mi iz ravnog Srijema, sa obale hladne Save ne možemo ništa ugodnijeg javiti. Dok smo se u proljeću poradovali, kako ćemo morati izvrati staru med, što je preostao od zime, iznenadio nas je svibanj svojim hladnim, vjetrovitim i kišovitim vremenom u topiko, da smo morali još hraniti naše pčele. Pravo imadu naši Primorci, što vele: »Maj je, ljuti zmaj!«; a i mi mu ne bi mogli dati ljepšeg imena obzirom na pčelarstvo,

jer je on to potpunoma i zasluzio. Gotovo svake godine prisiljeni smo naše pčele u svibnju hraniti, želimo li ih uzdržati u snazi, pa tako i ove godine. Tko nije svoje pčele u svibnju hranio, tomu su one ili posve propale ili su kukavno dočekale mjesec lipanj, kada se je popravila pčelinja paša. Od bagrema imademo rijetko kada koristi za pčele, jer one cvatu obično onda, kad je vrijeme još hladno i kišovito, dočim su od lipe imale pčele ove godine obilnu pašu, pa je samo šteta, što imademo lako malo lipa. U našem mjestu imade ih jedva 30, a i

one nijesu bog zna kako granate, jer ih zbog brzjavnih žica svake godine nemilosrdno kljštire. Već nekoliko godina uvjerismo se, da pčele imadu uvijek obilnu pašu od lipe, pa je grdna šteta za pčelarstvo, što se ona u današnje vrijeme slabo sadi, prem bi svojom ljepotom mirisom i korišću više pažnje zasluzila. Naše općine čine obično samo ono, što im se s više strane nalaže, a rijetkost je, da bi one od vlastite pobude štogod dobra učinile. Koliko puta su naši učitelji govorili u općini, da bi trebalo mladih lipa saditi ispred kuća, ali sve uzalud. Uvijek se samo obećaje, ali nikad ne izvršuje; dočim od dudova ne možemo već prolaziti selom. Osobito ako je tko malo viši, taj se mora sve sagibati, hoće li da mu šešir ne zapne za grane. A istom nečistoće, kada dudovi sazriju! Onda se pod njima nalaze svinje i guske te milijuni muha, da se slade zrelim dudovima. Osim toga nije ugodno za prolaznike, kad u vrijeme branja dudovog lišća, moraju gledati nepristojne beračice i slušati njihove neslane riječi. Ovo bi bio dovoljan razlog, da se dudovi sade izvan mjesta po ledinama, dočim mjesto njih u selu, da se sade: bagremi, lipe i razne voćke, jer bi one za stalno bolje pristajale, nego li dudovi. Pčelarska društva trebala bi da složno učine shodne korake kod oblasti, kako bi se već jednom otpočelo sa sadnjom po pčelarstvo korisnog drveća. Badava sve teorije i sve praktične vještine pčelare, ako ne ima dobre paše za pčele, onda se ne može nadati ni dobrom uspjehu od pčelarstva. Kad bi se kroz nekoliko godina zasadilo u svakom mjestu po 50 komada lipa, koliko bi to u svoje vrijeme koristilo pčelarstvu!

Unatoč malom broju lipa ipak su naše pčele u drugoj polovici lipnja sabrale prilično meda, tako, da smo mogli i vrcati. Taj se je med brzo ušećerio i naličuje krumpirovom šećeru, samo što su mu krupnija ušećerena žrnca. — Rojenje je otpočelo kod nas istom u drugoj polovici lipnja, ali je bilo jako siromašno. Više od dva roja nije pustila ni jedna košnica, a većina njih nije pustila u opće ni jedan roj. Ovi su rojevi slabo napredovali, pa su mnogi od njih propali, neki su se kukavno održali.

Mjeseca srpnja bivala je kod nas uvijek loša paša, nu za čudo, ove je godine bila dosta dobra, te smo mogli višeput i vrcati. Ovaj je med izgledao nekako mutan i taman, kao zamazan, a to je bio med od medne rose, koja je višeput pala po drveću i drugom bilju. Kasnije je taj med postao dosta čist i proziran, a zgusnuo se je onako od prilike, kao što se stine hladetina (pače, lučenje, pitije, Sulz), te se je mogao lako kašikom

grabiti. Taj sam med upotrebio prigodom berbe u moštu, jer je bio jako neugledan. Zadnji put sam vrcao 31. srpnja u nadi, da ovaj med od medljike izvrcam, pa da kasnije dobijem čistog meda od čistaca. Ali nas na žalost nuda prevarila, jer je kod nas vlađala silna suša, kakove nisu ni najstariji ljudi upamtili. Cijeli srpanj i kolovoz nije palo ni kapi kiše, pa onda nije čudo, što je čistac slabo ponikao i što nije medio. I tako mjesto običajnoga obilnog vrcanja u mjesecu kolovozu, morađosmo se zadovoljiti tim, da su pčele sabrale bar toliko meda, koliko im treba za zimovanje. Čuli smo dapace, da su pčelari u Rumi mjesto vrcanja morali hraniti svoje pčele u kolovozu, pa bi gotovo dali pravo onom pčelaru iz Rume, koji je jednom u šali rekao, da se sa dizanjem racionalnog pčelarenja dižu i tvornice šećera. Ovo je doduše rečeno u šali, ali u njoj ima i polovica zbilje, jer pčelari mjesto da prodaju med, oni kupuju šećer i sirup za prihranjivanje pčela. Pčelinja paša biva od godine do godine sve lošija, a to je prvi i najglavniji uvjet unapređivanju pčelarstva, pa bi se stoga trebalo ozbiljno u to pitanje zamisliti, kako bi se ono u interesu širenja racionalnog pčelarenja povoljna riješilo. Livada sve više nestaje, pašnjaci se razoravaju, strnike se odmah prepravaju, a korisno se drveće slabo zasađuje; koje onda čudo, da pčelinja paša nazaduje i da pčelari imadu malo koristi od svog pčelarstva i da gube za nj volju! I pčelari košničari tužili se, da su prigodom gušenja pčelaca u većini košnica našli samo prazno saće sa malo pčela, pa se ne sjećaju, da je skoro bila tako loša godina po pčelarstvo, kao ova prošla. Mnoge su košnice ostale i posve prazne, jer su u mjesecu kolovozu i rujnu pobegle pčele iz njih poradi loše paše.

Sudeći po tom, kako su pčele zalijepile okvirce i poklopce u košnici, mogli bi se nadati oštrog zimi i sa strahom očekivati proljeće. Moje su pčele doduše sabrale dovoljno meda za zimovanje, nu sumnja je, da taj med nije možda dobre kakvoće kao i onaj u srpnju, pa bi pčele mogle na medu umrijeti. Ja sam se nadao od svojih košnica dobiti 300—400 kg. meda, jer su bile jake; nu dobio sam jedva 100 kg. Drugi nijesu dobili ni toliko, osobito oni, što nijesu hranili svoje pčelce u svibnju. I ove godine moglo se je uvjeriti, kako jake košnice i u lošoj godini donesu ipak nešto koristi. S toga neka svaki pčelar nastoji imati uvijek na svom pčelinjaku samo jake pčelce, jer je korisnije imati pet jakih, nego li petnajst slabih pčelaca.

Hrtkovci početkom prosinca 1902.

M. Vohalski.

Pčelarski pabirci.

Sabralo Šime Vučić umir. ravn. učitelj.

(Donja šupljina u košnici.) Nije nikako sve jedno kakova je šupljina (prostor) između okviraca i podnice u košnici, t. j. koliki je razmak od donjeg dijela okvirca do poda u košnici. Kod starijih košnica obično je taj prostor manji, dočim kod novijega sistema košnica višeput veći je razmak načinjen. Oba načina imaju svoje povoljne i nepovoljne strane, prednosti ili neshodnosti. Prostor od ozdol od podnice u košnici do okviraca sa 10 cm. imade to jedino dobro, što se pčelar može uveriti i bolje račun davati o jakosti i napučenosti pčelaca. Lakše se može ispod njih čistiti, i u većim se posudama može hrane давati, kada potreba k tomu nastaje. S druge strane pak, i to pretežnije su neshodnosti tako velikog prostora, jer pčele za vrijeme glavne paše pod okvircima po miloj volji izvlače trutovske čelice i tako protivno glavnog uspjeha racionalnog pčelarstva s pokretnim sačem — suzbijanje uzgoja trutova — izvadja. Također su košnice s velikim donjim prostorom za prezimljenje veoma hladne i otešavaju u hladnim proljetnim danima povraćajućim se pčelama s paše postignuće toploga klupka (jer se u svakoj košnici nalazi kup pčela za razgrijanje). Mi držimo da je donji prostor od podnice pak do prvih okviraca u razmaku od 3 cm. šupljine ili prostornine najshodniji.

(Sprava za lovjenje rojeva.) Opravdana je želja svih pčelara, da se rojevi što moguće niže prihvate. Za to postignuti, treba ili već kod samog osnovanja pčelinjaka na to obzir uzeti, ili prigodom rojenja naknadno srestvo načiniti. Gdje se međutim visoko drveće u neposrednoj blizini pčelinjaka nalazi, prihvatić će se rojevi skoro svakiput na visini toga drveća i roj se vazda u visinu odvuci, a nisko grmlje, drveće itd. samo u rijetkim slučajevima rojevi nasijedaju. No naproti gdje manjka svako drvo ili grmlje u blizini pčelinjaka i gdje je izgleda da bi se rojevi mogli namamiti na nisko hvatanje, valja utaknuti u zemlju u blizini pčelinjaka i do 3 po prilici 2 metra visoka kolca a na vrhu istih priveži čvrsto borovu ili omorikovu grančicu. — U pojmanjivanju ovih, dobra je i druga shodna grančica. — Sa takovih lovišta lahko je rojeve skidati.

(Uzletna daščica pred ulištem) jest zrcalo svakoga pčelca. Kao što dobro izbrušeno i oveće ogledalo, potpunu i originalnu sličnu sliku reproducirati može; tako isto može samo velika i shodno postavljena uzletna daščica sa razmernim ulištem na košnici pravo rasuđivanje nutarnjeg pučanstva omogućiti. Pa koliko se

u tom pogledu grieši! Mnogi stanovi pčela bili slamenati ili ormarići nemaju u opće uzletne daščice, (a mnogi posve male). Pčelice sa svojim slatkim teretom oprćene, te vodu — ili pelud — unoseći, s najvećim naporom mogu tada u nutarnjost svoje košnice dosjeti. Mnoge budu u pomanjkanju počivališta, osobito pri buri ili mečavi o tla bačene i nesmiljeno propadnu. Dakle shodno postavljena, i prilično velika uzletna daščica pred ulištem za pčelara je najbolje sredstvo, da pčelca bez dangubne revizije, u svako doba na prvi pogled kontrolirati može. Ako pčelice izravno u oštrom tempu, glavu napravo ispruženu iz košnice izlete; vraćaju li se s jakom naprćenim gaćicama natrag, traže li na najpreći način u košnicu unići, unose li med ili vodu (što se na vrlo debelom zatku, i naglom padu pred ulište na uzletnu daščicu opaziti može) to je onda sseguran znak za dobrotu tog pučanstva. U vrućim danima pokazuje nam uzletna daščica množinu pčela lepršajućih se s krilašcama, s uzdignutim zatkom, a uzdignutom prema košnici glavom. One nam kažu, da je temperatura u košnici preko normala, one se skrbě dakle za ventilaciju i priređuju ujedno vosak, dočim iz uzdignutoga zatka male prostomu oku ne vidljive pločice izlučuju. Druge pčele radilice ispanu naglo iz košnice van na ove lepršajuće se pčele; slika nam predočuje veliku borbu med njima, što mladoga i još neiskusnoga pčelara pak neka ne uzbuni; jer u istinu to nije borba, već ove ispalje iz košnice pčele samo primaju one male nevidljive voštane pločice, da je u košnicu unose i onde za gradnju stanica upotrebe. Voštani moljci, koje osobito iz jutra na uzletnoj daščici mrtve nalazimo, kažu nam, da se je pučanstvo kadro obraniti protiv nametnikom, da je jako i snažno. Mnogo izbačenoga legla, t. j. mlađih pčela ličinka opominje, da je slaba toplina u košnici i eventualno pomanjkanje hrane, da dakle treba toploće ili hrane. Dakle uzletna daščica pred ulom posve jasno govori: •Pčelaru! ne pregledi ove prividne nedostatke, nego nastoj da je ukloniš ili pribaviš!

(Cijele ili poluokvirce?) Za odgovoriti ovo pitanje valja najprije na ovo pitanje odgovoriti: Hoće li pčelar pomnožanje (ojačanje) pčelicā, t. j. množinu pčela proizvesti, ili više meda polučiti. Ako je za prvo, onda su cijeli okvirci vrlo praktični, jer oni leglu vrlo pogoduju i isto raširuju a to stoga razloga, jer matica kod leženja jaja na najskrajnju granicu okvirca prama gori kao i prama dolje, bez ikakovih bitnih zapreka, dopirati

može. Poslijedice toga jesu, da dotično pučanstvo vrlo jako postaje ali siromašno na medu. Ali gdje pčelar za tim ide da meda obilnije dobije — što je također i glavna svrha pčelarstva, tuj se preporučuju poluokvirci. Poluokvirci doduše ako i nestavljaju matici izravno neprevladive zapreke, ali joj stavljuju ipak neke granice. Ona se s leglom zadržava više na donjim okvircima, dočim se gornji okvirci napunjaju medom. Odtuda i dolazi, da matica u poluokvirce gore u medište se uspinje i zato su ovi tim sigurnije stovarište — skladište — meda.

(Ljetna repica (olaj) i gorušica) neposredno poslije žetve raži u preoran strn posijane, pružaju pčelam veoma izdašnu kasnu pašu, ne samo za proizvađanje svježega meda već i peluda, i zato u južnijim i toplijim predjelima ne mogu se gospodarima, koji se i pčelarstvom bave, dosta preporučiti ti usjevi. Samo trajno hladno ljetno suzbije te biljke da ne dođu do potpunog razvitka i tako da pčelam ne mogu više pružiti dovoljne hrane. Ali i u tom rijetkom i nepovoljnem slučaju nije uspjeh izgubljen, već daje kao i inače posle cvatnje krepku i dobru zelenu krmu za blago.

(Učvršćenje okviraca u košnici prigodom rojenja.) Kod prenašanja ili prevažanja novih košnica k rojenju, još više pako kod utresanja roja događa se da se okvirci pobrkaju i tako dođu u neuredan položaj, što je posljedica kašnje i neurednoj i nepravilnoj gradnji voštanoga sača. Da se tomu izbjegne i da okvirci pri takvim poslovima se ne poruše, preporučuje se zadnji okvirac s malim čavlima učvrstiti, koji se kašnje, kada košnica jednom stalno smještена bude, lahko uklone.

(Parojeti) s mlađom maticom pokazuju veliko nagnuće da svoje stanove opet ostave, t. j. da košnicu u koju su bile utrešene za malo opet ostave. To se višeput događa dvaput za sebine. Često puta dapače kada su već njekoliko sati ustanjene bile. Budna opreznost, često prigledanje svih prvojaka valja prvog i drugog dana pčelaru svakako.

(Bijela djeteljina) je izvrstna biljka za pčele. Cvijet te djeteljine tako obiluje medom, da nakon tople kiše upravo njim diši, i s toga pčele upravo jatomice namamljuje. Paša, od bijele djeteljine osobito je dobra.

(Misli o rojenju pčela.) Pčelar koji misli, da će svoje pčelce na rojenje prisiliti, ako im prostor suzuje, ter je u tjesno stisne — umjesto da im pravo raširuje boravište — taj se veoma vara i radi očito na uštrb privrede, meda na najneracionalniji način. Ako koji pčelac polovicom svibnja ne čini priprave za rojenje, biti će pčelar posve nemoćan, da ga na to bilo na kakav

goder način prisili. Postupamo li pako mudro i obzirno, dadnemo li pčelcu dovoljno prostora, da se može po volji urediti i raditi, da u jedan dio može zalihi meda naspremati, a drugi djel priprave za rojenje udesiti, imati ćemo u svakom slučaju od takova pčelca svoju korist.

Kada nam pčelac svake godine tako lijepu privredu daje, ako u opće svojim uvjetom zadovoljava, da bude dobrim i jakim pčelcem, ako se je takav pčelac rojio, tada ne smijemo dragocijeni materijal, koji se skriva u odrojenom pčelcu (matičnjaku) pustiti da se izgubi, već po mogućnosti ga upotrebiti. U svakom pčelarstvu se nalazi pčelaca od manje vrednosti, koji nigda na zadovoljstvo pčelara ne rade, te koji bi možda uslijed promjene matice osobito svojstvo dobili. Dočim je dobar pčelac se rojio, uklonitno manje vrijedne matice tih slabih pčelaca i nakon šest dana, pokle smo sve njihove matične stanice razorili, umetnimo im po jedan okvirac sa matičnim stanicama iz onog dobrog i jakog pčelca, ako je moguće skupa s pčelama. Ako tada takov pčelac se rojio bude, imati će na čelu mlađu odabranu maticu. Pokle smo nakon rojenja pregledali tog pčelca, koji je roj pustio i sve matične stanice opet uništili, vratimo roj opet natrag u tu košnicu i mi ćemo imati izvrstnog pčelca.

(Hoćemo li roj u gotovo sače metnuti, ili neka si takovo iz nova gradi?) U tom općenitoga pravila nema. Najprije nam valja ispitati da li takav roj imade oplođenu maticu. U prvom slučaju najbolje će biti njekoliko izgrađenih i njekoliko cijelog umjetnog sača dati. Rojevi sa neoplođenom maticom grade s velikim marom i prve godine grade samo radiličke stanice. Veliki je dakle probitak ovakve na stanične početke metnuti. Slabi parojevi, koji nakon glavne paše dolaze i zato vrlo malo grade, metnimo u izgrađeno sače, da se još do uzimljenja ojačati uzmognu.

Nastane li u tom vremenu nevreme ili kiša, učiniti će pčelar dobro, ako porani takva pčelca da ne bi prekinuo gradnju:

(Ako mlađi rojevi ne će do dna doli graditi), što vrlo često biva, i na prisilni način se to teško postizava, najbrže ćemo postići odma, ako na dolnju dasku podnicu odrezaka (poklopčića) od stanica pospemo. To se razjašnjuje time, jer imadu topline ozdola i po tom začimlju niže dolje graditi, pošto inače od gole daske hladno im dolazi i susprežu gradnju dolje. To je jedan razlog, zašto pčelci takovi neće da prema dnu grade, a drugi razlog ima se tražiti i u tomu što pčele instinktivno za buduće proljeće prostora si rezerviraju, da imaju mjesta za trutovske stanice izgraditi.

(Staro pčelarsko pravilo kaže:) Ako pčelci u ljeti nemaju paše valja je hraniti. To se pravilo obistinjuje. U vrijeme stagnacije paše, treba hraniti parojke i trećince, dočim prvence i jake drugence, te starice ne. Prvi su imali obilnog legla te kasnije ojačiše, a potonji imaju manje legla, a meda bilo je također malo. Živi ostadoše svi.

(Kako ćemo maticu iz vlastitoga proizvoda po izabranom trutu oploditi dati?) Ta je stvar u velikom pčelarstvu vrlo teška, jer tuj se nalazi trutova, koji puno ne vrede. A ipak imade jedno sredstvo, kojim se na najjednostavniji način svrha postigne. Svaki čovjek znade, pak i svaki pčelar, da dobro vino razveseli srce; isto tako i dobar mlačni med razveseli srce pčelama, — ako tako reći smijemo. Stvar se sastoji u tomu, da se odabrana matica (kraljica) koja svoj vjenčani put nastupiti imá, prije 9 sati do podne iz košnice izmami, dakle oko $8\frac{1}{2}$ sati. U to doba još ne letaju trutovi, ovi se kod toplog vremena tek u 10 sati pojavljuju. Da maticu izmamimo valja nahraniti košnicu sa ugrijanim i mlačnim medom razrijeđenim s vodom. Taman počimlju pčeles izlijetati iigrati se i za mala i matica se ispusti na oplođenje van. Nu pčelar se je pobrinuo, da se i onaj pčelac sa trutovima istodobno i na obični način s vrućim medom napojio. I ondje započimljie „ples“ pred košnicom kako od pčela tako i trutova. I za malo nakon 5—6 časaka možemo vidjeti mladu maticu, kako se vraća oplođena u svoju košnicu nazad.

(Nješto o ubodu pčela.) Pčelin ubod na čovjekom tijelu tim je osjetljiviji, čim više takova mjesta tiče, koja obiluju živčevljem n. p. vedje očiju, nosnicu, usnicu, podnoktnice prstijuh, na jagodicama prstijuh. Razlika pako boli sastoji u tom, je li mlada pčela radilica ubod izvela ili starija pčela letarica. Dočim kod prve žalčić samo na površini uđe, to kod potonje, skoro sa svom svojom puljinom poput boda uđe u meso. U prvom slučaju puno se otrova izgubi, u potonjem pako cijeli otrov ostaje u ubodenoj rani. Međutim pčelinji otrov po opažanju nije identičan sa mravinjom kiselinom, već je to sastojina, koja se po svom kemičkom svojstvu približuje velikom mnoštvu biljevnih otrova, tako zvanim alkaloidima.

(Ruke se operu) sa špiritom ili vrlo jakom rakijom, ako su nakon rada oko pčela zamrljane s peludom ili pčelinjom smolom. Potonje se brzo očisti u alkoholu. Pokle se tada ruke još sapunom u hladnoj ili toploj vodi poperu, budu posve čiste.

(Lijepilo za priljepljivanje umjetnog saća na okvirce.) Svakiput smo neugodno iskusili, da kada smo

priljepili umjetno saće na okvirce, bilo 2 cm širokih komada ili još većih, da s toplim medom priljepljeni otpadoše i nedrže čim su ohladili, i kada se nanj pčele popeše. Tomu se može izbjegti, ako slijedeće lijepilo priredimo: Rastopimo nješto gumiarabike u priličnu množinu vode, primješaj k tomu brašna i dobro izmješaj, da postane gusto poput sirupa. S tim kitom pomaži dotične okvirce, priljepi glatko odrezano umjetno saće na to i pritisni da se prihvati, i pusti preko noći da se osuši. Drugi dan s tupim nožem s obje strane pričvršću umjetnu voštanicu u okvircu, da se tamo ukoči. Na taj način možemo i veće komade umjetnog i drugog, dapače i punog saća pričvrstiti i priljepiti.

(Kako ćemo maticu od meda odlučiti?) Za svakoga pčelara, koji ide za privredom meda, od velike je važnosti, da matica nema pristupa u medište. Sredstvo kojim se to postizava, bez da se pčelam prikrati dostatan prostor — i pravodobno vrcanje obavlja, jest slijedeće: Na zadnjem okvircu saća u ležištu dozvolimo pčelam graditi trutovskih stanicu, jer matica tim trutovima marljivo prigledje. Ako nam manjka dovoljno praznih saća sa celicama radilica u medištu, onda uzmimo ga ispuniti makar sa cijelim umjetnim saćem.

(K oplodjivanju matice.) Oplodjivanje matice biva kako je poznato u zraku. Maticu oblijeću trutovi na nje vjenčanom putu, što redovito biva između 11 i 3 sata pri toplom sunčanom danu i kod zračne topline od 15—29 stupnjeva. U Americi po ondašnjem uvaženom pčelarskom listu: »Bee Keeper« učinjeni su pokusi i na drugi način oplodjivanje matice udesiti. Glasoviti pčelar ondje na gospodarskoj akademiji u Ontariju, H. R. Rowsome, izvješćuje o tome ovako: »Uzeo sam široku staklenku (flašu), okrenuo grljak prama dolje i pustim u staklenku 2 matice. Dočim su tražile izlaza i poletjele u staklenki prama stjenama iste, pustio sam u staklenku još 6—7 puta toliki broj trutova, oni poletješe odma na matice i oplodjivanje se zbijlo. Učinio sam takav pokus sa osam matice od kojih sedam budu oplođene, jer osma već je bila oplođena, kada sam ju u staklenku stavio. Naravno zahtjeva takav pokus nješto strpljivosti i spretnosti. Ako trutovi nebi opazili matice valja je malo stresti u staklenki da svi panu na dno staklenke i da su prisiljeni opet uzletjeti, jer čim polete i trutovi se dotaknu krila matičnih, to će oplodjivanje bezuvjetno uzsljediti.« Ovaj ovdje opisani način oplodjivanja matica biti će jamačno europejskim pčelarima nov. Probatum est!

(Pospješivanje gradnje saća.) Kojemu pčelaru manjka na zalihi saća, taj mora pčelama pustiti slobodu

građenja sača i ne smije je u tom sprečavati, već u koliko može više potpomagati. Pčelci, koji se ne roje, grade samo za vrijeme obilne paše, i to skoro isključivo trutovskog sača. Takovim pčelcem dobro je kod vrlo obilne paše, jedan ili najviše dva cijela okvirca sa cijelom pločom začetaka umjetnog sača, među punim okvircima uvjesiti. Rojevi razvijaju u prvih 14 dana neizmjeru djetalnost, te su u stanju u tom vremenu dvije trećine obične košnice sa sačem izgraditi, samo ako im ne manjka meda. Prekinu li tu djetalnost, radi pomanjkanja hrane, na njekoliko dana, neće se više nigda isto obnoviti. Za praktičnog pčelara slijedi iz toga nauka, rojevima u prvim tjednima pri zločestom vremenu (u veće) potpomagati podavanjem meda. Ako pčele prelaze k gradnji trutovskih stanica, valja i tuj davati umetke umjetnog sača.

(**Poznavanje zrelih matičnjaka.**) Znakovi, da su matičnjaci dozreti, t. j. da će mlada matica skoro iz svoje stanice izaći, slijedeći su:

1. Zreli matičnjaci su na vrhu smeđkaste boje, poput kože i prozirne. 2. Držimo li takovu stanicu spram sunca, opaziti ćemo kako se u njoj mlada matica miče. 3. Metnemo li takovu stanicu k uhu, čuti ćemo glodanje njenog, kako se progriza. 4. Dotičemo li se takove stanice prstom, očutit ćemo micanje dozrele matice. Razumije se, da kod tog pretraživanja valja 2—4 stanice takove izrezati tako, da se opet lako umetnuti mogu.

(**Pčelci u hladu**) su bogatiji medom, nego li takovi, koji izljetaju prama jugu, i daju manje rojeva. Iz toga se izvadu nauka za praktičnoga pčelara, da onaj, koji meda proizvadati želi, dobro čini, ako svoje pčelice smjesti onamo, da izljeću prama sjeveru, ne brineće se za to da u proljeću kasnije izljeću. Nije li moguće tako udesiti, onda se valja barem za dovoljnu hladovinu poskrbiti. Naprotiv, pčelar koji za tim ide, da što više rojeva proizvadja, birati će uspješno jugoistok ili jug, da svoju svrhu postigne.

S k r i ž a l j k a

vremenokaza u Sibinju; za sve dane mjeseca listopada, godine 1901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	Dani, preko cijelog mjeseca			Opazka
	1.	2.	3.	
L i s t o p a d				
jut. lijepo ved i c. d.	1.			
jut. lijepo ved i c. d.	2.			
jut. magla onda lj.	3.			
jut. lijepo c. d.	4.			
jut. lijepo c. d.	5.			
jut. hladno, onda top.	6.			
jut. hl. 11 s. vj. kiša c. d. i noć	7.			
jut. hl. sip. kiša c. d. i noć	8.			
jut. magla do 9 s vječ kiša i noću	9.			
jut. kiš. do 8 s, poslije obl. c. d.	10.			
jut. hl. vj. obl.. hl vj do več. i noću	11.			
jut. hl. vj. obl. c d	12.			
jut. polnoobl. prom. hl. zima	13.			
jut. magla, ved, zima c. d.	14.			
jut. magla do podne. onda promj	15.			
jaka magla do 10 s 4 s. kiša sipi	16.			
jaka magla, od pod. obl. top.	17.			
jaka magla, od pod. prom. top. i vjetar	18.			
jut. vjetar, kiš. c. d	19.			
jut. malo mag., obl., prom. top.	20.			
jut. polnoobl. 9 s ved. top , sjev.istočni vj.	21.			
jut. hl. sjev.ist vjet c d	22.			
jut. ved hl. ppod. top.	23.			
jut. obl. c. d. sipi kiša	24.			
jut. obl. j. hl. vj. c. d. i noć	25.			
jut. sipi kiša, j. hl. vj.	26.			
jut. obl. hl. c. d	27.			
jut. obl. hl. c. d.	28.			
jut. obl. hl. c. d.	29.			
jut. obl. hl. c. d.	30.			
jut osvanulo sip. kiša	31.			

Ovoga mjeseca bilo je 5 lijepih dana, malačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mr., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš. tuča = tuč., solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust.,mekano = mek., pčele = pč., radile = r. nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žed., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvanredno = izvanr., bolovale = bol., griza = grizi., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Brod n. S, mjeseca listopada 1901.

Vj. Gr., pčelar.

Skrizaljka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane mjeseca studenoga 1.901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	Studen	Dani preko cijelog mjeseca	Opazka
1.	osvanuo jaki mraz, zima		
2.	osvanuo jaki mraz, još jača zima		
3.	osvanuo jaki mraz, ne tako zima		
4.	osvanuo jaki mraz, posl. obl., popust		
5.	osvanuo jaki mraz, posl. obl., popust		
6.	osvanuo jaki mraz, posl. obl., popust		
7.	jut. ved., j. mraz, zima c. d.		
8.	jut ved, j. mraz, zima c. d.		
9.	jut. obl. top, 9 s. sip kiša do 3 s. pp.		
10.	jut ved. zima, mraz c. d		
11.	jut. obl., zima c. d.		
12.	jut. obl. zima, j. hl., kiša		
13.	jut. obl. zima, j. hl., kiša		
14.	jut. ved., top c. d.		
15.	jut. kiš, top c. d. pčele prasile		
16.	jut ved., j. tod. c. d, pč. se prasile		
17.	jut. kiš, dos. top, obl. c. d.		
18.	jut. obl., zima c. d.		
19.	jut j. mraz, obl., zima c. d		
20.	jut. obl., zima c. d.		
21.	jut. obl., zima c. d		
22.	jut. obl., dosta zima c. d.		
23.	jut. obl., dosta zima, ppod. kiša		
24.	jut. j. vjet., ppod. sn. c. d, u večer pop., blato		
25.	jut. zima, obl., mekan, blato		
26.	jut. obl. zima, 9 s. sn. do 4 s. več		
27.	jut. obl. zima, snijeg		
28.	jut. obl. mekan, blato c. d.		
29.	jut j. mraz, j. s. jaki snijeg pol sata		
30.	jut. j. mraz, c. d. zima.		
31.			

Brod n. S., mjeseca studenoga 1.902.

Vj. Gr., pčelar.

Ovoga mjeseca izazile su pčele 5 puta da se očiste i vode pribave, jer je bilo topli za nje.

Skrizaljka

vremenokaza u Sibinju, za sve dane mjeseca prosinca 1.901., po kojem pčelari suditi mogu, kako i koliko su pčele mogle raditi, te koristi crpiti.

Mjesec	Priča	Dani preko cijelog mjeseca	Opazka
1.	jut. mraz, preko dana mekan		
2.	jut. mraz, preko dana mekan		
3.	jut. mraz, preko dana mekan		
4.	jut. mraz, preko dana mekan		
5.	jut mraz preko dana mekan		
6.	jut. j. mraz, j. zima c. d.		
7.	jut. magla, jaka zima c. d		
8.	dosta jaka zima c. d.		
9.	mekano. top. vj.		
10.	jut. top. kiša, malo snijež		
11.	jut. top. kiša, obl., mekan		
12.	jut. mekanovo vrijeme c. d.		
13.	jut. mekan, ppod. kiš		
14.	jut. obl. melt, ppod. kiša		
15.	jut. poluobl., mek. top.		
16.	jut. j. mraz, poslj. mek. kiša.		
17.	jut. obl. mekan c. d.		
18.	jut. obl. mekan c. d		
19.	jut. obl. mekan, kiša		
20.	jut. top. kiša		
21.	jut. top. kiša		
22.	jut. magla, obl., mek.		
23.	jut. magla, obl., mek		
24.	jut. top, mek. c. d.		
25.	jut. j. top, mek., u crkvu išli u lakom odijelu		
26.	jut. j. top, mek., u crkvu išli u lakom odijelu		
27.	top.. jaka kiša		
28.	c. d. toplo, kiša		
29.	kiša		
30.	jaka kiša		
31.	jut. obl. mek. c. d.		

Pojedini znakovi: jutro = jut., po podne = ppod., cijeli dan = c. d., cijelu noć = c. n., do pol noći = dpn., oblačno = obl., vedro = ved., zima = z., jako hladno = jhl., mraz = mr., toplo = top., jaka vrućina = jvr., kiša = kiš., tuča = tuč., solika = sol., snijeg = sn., magla = mag., popustljivo = popust., mekan = mek., pčele = pč., radile = r., nosile = nos., prašak = praš., gladne = glad., žedne = žed., padale = pad., mrtve = mrt., dobra = dob., paša = paš., izvanredno = izvanr., bolovale = bol., griza = griz., čistile = čist., sat = s., sitna = sit.

Brod n. S., mjeseca prosinca 1.902.

Vj. Gr., pčelar.

Ovoga mjeseca izazile su pčele 10 puta da se u skrizaljci po više puta na čišćenje i da se vodonopskrbe, žedi ne trpe.

Neprilika kod spajanja pčelaca.

Zanimiv je, ali ujedno i poučan slučaj, što ga opisuje neki Karl August u »Deutscher Bienenzweig«. Koncem kolovoza prošle godine htjede on jednog svog pčelca sa mladom i oplođenom njemačkom maticom spojiti sa bastardiranim kranjskim pčelcem. Njegova je želja bila, da crnu (njemačku) maticu zajedno sa svom pčelom pripoji kranjskom bastardu. Najprije je dakle oduzeo maticu kranjskom pčelcu. Obezmatičnog kranjskog pčelca je zatim slabo omamio i stresao privremeno u posebnu košnicu. Svu crnu njemačku pčelu, zajedno sa njihovom maticom preneo je sada na okvirima u kranjski ul, ali tako, da su okvirci njemačkoga pčelca bili u ulištu ispremješani sa okvircima kranjskoga pčelca. Onog omamljenog i obezmatičnog kranjskog pčelca udario je ozgora na ovog njemačkog pčelca i tu ga je snašla noć. Došav zatim u razsvijetljenu sobu, opazi kako je jedna pčela s njega poletila k lampi. Ne htjede skoro očima vjerovati, opaziv na lampi svoju crnu (njemačku) maticu. Ta je sirotica pri stresanju kranjskih pčela sigurno od straha u onom komešanju poletila i tako slučajno sjela na kaput pčelara. Prvi mu je sada dakle posao bio, da uhvati zabludjelu maticu i opet ju narodu povrati, ali za veću sigurnost ostavio ju je preko noći u zatvorenom kavezu kod jednog drugog jakog pčelca, jer ipak nije bio posve sjeguran, da je to matica od onog spojenog pčelca. Drugi dan u jutro se je međutim osvjedočio, da je ovaj spojeni pčelac

zaista bez matice, pak mu maticu povrati, ali opreznosti radi zatvorenu u kavezu. Kad je drugi dan maticu iz kavezusa ispuštilo, ne htjede ju pčela primiti, pak ju je jedva spasio i opet zatvorio. Poslije 24 sata učini isto i opet ju pčela ne htjede primiti. Ovom je zgodom opazio dapače, da si je spojeni pčelac već počeo izvlačiti matičnjake. Sad je sve matičnjake izrezao, a poslije 24 sata opet zatvorenu maticu ispuštilo, ali pčela neće te neće svoje vlastite matice da primi. U neke nekavice, dosjeti se, da je matica sigurno primila duhu od petroleuma, kad je na lampi sjedila, pak ju zato smatraju tuđom i ne će da ju prime. Da se i o tom osvjedoči, namaže kod istog spojenog pčelca nekoliko okviraca petroleumom, a na večer ispusti zatvorenu maticu onako na sreću. U jutro je našao sve u najljepšem redu. Pčelac je maticu primio, a ona je dapače već i otpočela jaja nesti.

Kod spajanja dakle pčelaca ili dodavanja matica, da izbjegneš raznim neprilikama, nastoj ponajprije, da im svima dadeš jednak miris. Mnogi se pri tom poslovaju pomažu sa duhom od melise (Melissengeist), ali vrlo dobru uslugu čini i vonj od crvenoga luka. Ako želiš pčelce iz dviju običnih košnica spojiti, raspolovi lukovicu, pa jednu polovicu stavi pred večer pod jednu, a drugu polovicu pod drugu košnicu, pak ih sutradan bez ikakove bojazni spojiti možeš; pčelci će jedan i drugi zaudarati po crvenom luku i neće se klati.

Bogdan.

Dopis.

Kuti (trnjanski) 1902.

Vrlo poštovani gosp. urednič!

Osjećam se upravo pozvanim, da kao učitelj budem ne samo u školi nego i u narodu, a to tim više, jer sam upravo iz opaska ove okolice postao ono što sam danas, pa prošavši dobar dio Bačke, Hrvatske i Slavonije cijele, Bosne i Hercegovine cijele, a i nešto Dalmacije, opazio sam toga puno, te usporedivši svoju rođenu grudu, došao sam do zaključka, da našem narodu, a napose Posavcu u Slavoniji treba naobrazbe, treba ljudi ali takovih, koji neće igrati gospodu, nego oprostiti uvredu, zaviriti u svaku kuću, podučiti ga i nesebično s njime općiti.

Tko ih radnika i to prosjernih treba da ima u učiteljvu, jer ih na to sam poziv tjeru.

Da ne budem osuđen, nastojim, da u svakom pogledu dođem sa narodom u dodir, pa ako mu i ne mogu materijalno pomoći, a ono da ga bar uputim. Stupio sam kao član gospodarske podružnice ne zato, da dobivam papira, nego zato, da svom narodu pružim koristi, vadeći poučne članke iz lista, te im od zgodě do zgodě protumačim i ujedno sa našim prilikama isporedim.

Držeći se one Ehrenfelsove: »Pčelarstvo je poezija gospodarstva«, evo me gosp. urednič da Vas umolim, da i mene kao mlada učitelja primite u kolo Vaših članova, da pomoći starijih iskusnijih pčelara uzmognem pribaviti sebi nužna znanja, a po tom i svome narodu.

Imam 7 komada pčelaca i to u ulištima po starom, koji mislim da su dobrí, pošto ih preko zime nisam morao ničim hraniti. Te sam si pčele godine 1901. prisrbio iz tri ulišta svojim marom i trudom.

Modernih košnica nemam sada nikakovih, nego sam si kupio daske 25 cm debele, 32 cm široke i 4 m duljine, iz tih dasaka naumio sam si sam praviti džirzonke, jer mi sredstva ne dopuštaju, platiti rad ili gotove primiti.

Mislim praviti ih sa 16 okvira, ležeće, sa letom na uskoj strani t. j. na čelu, bez Hanemanove rešetke u veličini »Amerikanke«.

Pročitao sam do sada sve o pčelarstvu u hrvatskom jeziku pisano, a što mi bude trebalo, obratit će se na slavno društvo.

Vas pako gosp. uredniče molim kao iskusna pčelara i na Peru i na djelu, da me u prvom redu savjetujete, je li moj plan dobar za pravljenje tih košnica? Mora li biti povrh okviraca 6 mm prostora, i je li nužno staklo ispod poklopca, jer ja mislim otvarati ih ozgor. List pako »Hrvatsku pčelu«, molim Vas počam od 1. siječnja da mi pošaljete, a ja će svoj prinos kao član otposlati dok plaću dobijem. Gdje mogu dobiti saća za početke u nove okvirice i kako se meću? Na koji bi

način mogao oshovati neko malo društvene, pošto sam se uvjerio da u društvu više ambicije, a i više čanova ima? Koliko čanova treba da ima podružnica?

Gosp. uredniče, Vas molim ponovno, izvolite me u što kraćem roku obavijestiti o mojim pitanjima*, jer kako znadete proleće će brzo osvanuti, a ne bih rada, da me nepripravna zateče. Prijatelji pčela u uskom su saobraćaju samnom, ne bih rada, da ostanem osramočen, a time da srušim ono, što sam o racionalnom pčelarenju sazidao.

O kakvom učenom promatranju i pisanju u listu ne može od mene biti ni govor, ali Vam obećajem, da će sva opažanja tičuća se racionalnog pčelarenja, izvedbom svojom u ovom narodu postignuta, javiti Vam bez svakog oklijevanja.

Toliko u prvom listu, pa dao Bog da u interesu naroda a i mojem uspišem mnogo puta, pa neka bude s Haimom.

Vaš štovatelj

Josip Beraković
privr. učitelj.

Odgovor na odgovor.

Moja pisma u ovogod. „Hrvatskoj Pčeli“, u kojima sam govorio o vukovarskom pčelarskom kongresu (1901.), bila su — čujem — mjestimice zameđena, a tek za neke i paprena. Nu pčelari osobito dobro znaju, da imade i medenih kolača, koje naše domaćice znaju zapapriti, a mi si katkad moramo i u njih ugledati.

Dobra neka duša upozorila me je na ovog. 9. broj „Srpskog pčelara“, gdje je g. Živanović (str. 137—140.) jako dirnut mojim 5. pismom objelodanjenim na str. 37. „Hrv. pčele“. U svom opširnom razlaganju rad bi me g. Ž. „razuvjeriti“ od nekakvih „zabluda“, spominjući najracionalnije pčelare: Lineburžane, kako ovi, tušći pčele, u svojim pletarama prednjače džirzonkašima svojim umjećem(!) G. Z. hoće da uvjeri svoje čitatelje, kako ga nisam shvatio prigodom njegovog predavanja na kongresu. Sve sam predavače razumio dobro, njega ne „Zaista čudno!“

Pa kada g. Ž. nisam shvatio i ne znam što znači „praktično“, čemu se je toliko sfarižao, učeć kako pčela kod Srba „umire“, kao da taj izraz za njezinu smrt i Hrvati ne rabe? Čemu se obara i na urednika „Hrv. pčele“ naglašujući svoje 15godišnje pisanje u „H. pč.“, kao da tko drugi ne bi mogao ili htio pisati u tako čestiti list još i dulje, dade li Bog zdravlja? Čemu onakvi zadatci uredničtvu „H. pč.“ kad ih riješava uredničtvu „S. pčelara“?

Pa i g. Kos je morao dobiti, čak uzduž i poprijeko. Valjda zato, što je u istinu praktično predavao, dok smo gledali njegovo baratanje s košnicom. On (g. Kos) nije samo govorio i govorio i govorio, jer je valjda znao kako kaže Sladek „Najpouzdanije je učiti od onoga, koji je činom pokazao, da zna ono, što ti hoćeš da naučiš.“

U ostalom, čemu da zlorabim ustrpljivost čitalaca „H. pč.“ kad nisam ni urednik, ni vlastnik lista, da bi upotrebio čitave stranice u svoju obranu. Napokon kad bi ja kao nepoznati pčelar (valjda samo teoretičar, kad ne znam ni što je „praktično“) čije je „zablude“ urednik „H. pč.“ dopustio tiskati — išao poput g. Ž. davati zadatke i braneći sebe proti jednom, napadao na nekog trećeg, te raspredao i o onom što u obranu ne bi spadalo, možda bi se čitatelji „Hrv. pč.“ i previše dugočasili.

Ta biti će za ovu stvar: tušenje pčelā, sa praktičnoga, ekonomskoga gledišta dosta vremena ma i po malo u raznim člancima pčelar. listova raspravljati, a dotele je dobro i pčelarima velikoga glasa znati za onu filozofiju narodnu:

„Ne kaži sve što znaš,
Ali znaj sve što kazuješ.“

— b —

*) Na ova sva pitanja odgovorili smo Vam pismeno, pak Vam želimo što ljepši i uspešniji rad. — Ur.

Razne vijesti.

(Zar da još spavamo?) Pod tim naslovom donosi dalmatinski list »Poljodjelski vijesnik« ozbiljan proglaš na sve važnije faktore u Dalmaciji, a osobito ističe svećenstvo i učiteljstvo, pa navađa među ostalim ovo: »Vlada se je u poslijednje vrijeme nešto i zauzela, ali, kojima bi najvećma moralo da leži na srcu pčelarstvo, oni dubokim snom spavaju, premda bi isti mogli, a i morali biti glavni faktori u razviću narodnog blagostanja. Baš sada zimi, kad su duge večeri, dobro će doći svima, a osobito popovima i učiteljima dobro obrađeno pčelarsko djelo ili sama historija pčelarstva. Iz istih će moći vidjeti, ko su oni, koji su na tako visok stepen podigli pčelarstvo? Ko su bili i što su bili najslavniji pčelari naši predhodnici? Svećenici i učitelji. A isto su i pčelari našeg doba na drugim stranama. Pa zašto da se je u nas u ovo doba napretka u tom nazadovalo? Prećimo se svi iz dremeža, pomozimo našem narodu i materijalno i moralno! Sad je vrijeme opetujem, prihvati se pčelarstva i obogatite vaš um i vaša srca znanjem i osjećajem još većma, te upotrebite to u praksi. Blago stećeno ne sakrivajte, da ne bude izgubljeno, već ga predajte narodu, bilo to usmeno ili po ovom listu, koji će Vam zaista biti blagodaran, jer će u Vama steći vrsnih suradnika, ali narod će Vam kud i kamo zahvalniji biti.

Pošto proučite koje pčelarsko djelo i upoznade se sa pčelom, ovim divnim i nenadmašivim u radu i vrijednoći stvorom božjim, viditi će te kakva će promjena u Vama nastati, kako ćete sasvim nove osjećaje osjećati a i drukčije shvaćati. Ne će Vam ostajati vremena za bezposličarenje. Rad je najbolje sredstvo za oplemenjivanje duše, kao što je opet lijenos početak svakoga zla. Nemojmo dakle i nadalje spavati, nego na noge braćo, pružimo ruke jedni drugima, te dignimo ovu poljoprivrednu granu na njen dostojan stupanj, na kome je i kod drugih naroda. Izbavljajmo narod iz bijede i od očevidne propasti, jer je glavni uvjet za opstanak jednog naroda dobro razvijena ekonomija.«

(Pčelarstvo u školskim vrtovima Dalmacije.) »Poljodjelski vijesnik«, organ za pridizanje domaćeg gospodarstva u Dalmaciji, objelodano je skrižaljku o stanju dalmatinskoga školstva prema pojedinim granama gospodarstva. Cijelo dalmatinsko školstvo podijeljeno je u 13 školskih kotara. U svim tim kotarima ima 180 školskih vrtova, a u svim vrtovima samo 30 pčelaca. Po vrtovima Kninskoga škol. kotara ima 18 pčelaca, u ko-

taru Kotorskom su 4, u kotaru makarskom 3, a u kotaru Zadarskom 5 pčelaca. U devet ostalih školskih kotara nema u školskim vrtovima ma baš ni cigloga pčelca. (Zaista previše malo! — Ur.)

(Pčelinja otrov.) U medicinskom tjedniku, što izlazi u Pragu, piše dr. med. Sere iz Marburga, nakon prokušavanja kod 100 bolestnika ovo: Pčelinja se otrov može uspješno upotrebiti kod svih reumatičnih bolesti. U kroničkim slučajevima pomoći će stopry nakon stotine uboda. Kod ovih slabijih slučajeva će izliječiti, a kod težih bolesti ima se upotrebiti nakon što su već kemička sredstva ostala bezuspješna. Štogod je trajnija i zamršenja bol, tim će biti uspješnije liječenje sa pčelama; ubodi pčelinji mogu pomoći ako je već i reumatička susica nastupila, a osobito kod reumatičke boli srca. Preporuča se samo najveća ustrpljivost i ustrajnost!

(Benzin) kao sredstvo proti patvaranju pčelinjega voska. Napuni čašicu benzinom, pa unj stavi komadičak onoga voska, o kom se želiš osvijedočiti, da li je čist pčelinji vosak, ili pako patoren, odnosno pomješan kojom drugom primjesom. Čisti će se pčelinji vosak u benzinu sasvim razići, naprotiv pako, ako je vosak patoren ili pomiješan drugom tvari, ostati će pojedini dijelovi ne rastopljeni.

(Napredni pčelari u Vinodolu.) U zadnjem broju smo obrekli, da ćemo imena pojedinih pčelara u Vinodolu oglasiti, pa evo ih alfabetskim redom: *Barac Nacio* (Kamenjak — 4 džirzonke); *Blašković Roko* (Blaškovići — 2 džir.); *Blašković Stjepan* (Antovo — 20 džir.); *Brnčić Ivan* (Pećca — 24 džir.); *Cirković Martin* (Bašunje — 7 džir.); *Kner Ivan* (Blaškovići — 6 džir.); *Malinaric Andre* (Kamenjak — 6 džir.); *Malinaric Klemento* (Kamenjak — 18 džir.); *Malinaric Stjepan* (Belgrad — 20 džir.); *Miroš Mate* (Miroši — 18 džir.); *Pobor Andrija*, župnik (Tribalj — 4 džir.). Osim ovih ovdje navedenih revnih racionalnih vinodolskih pčelara moramo spomenuti još i *Djurni Brnčića* iz Plišića, koji ima 120 pčelaca u primitivnim košnicama, a prošloga si je ljeta također nabavio tri džirzonke. Da se je napredno pčelarstvo otpočelo lijepo širiti u prekrasnom Vinodolu, velika je zasluga *Stjepana Blaškovića*, koji svoje znanje u tom zahvaljuje samo »Hrvatskoj Pčeli«, a mi mu na toli lijepom uspjehu od srca čestitamo i želimo, da on u tom plemenitom radu nikada ne sustao.

Književnost.

Mój način pčelarenja i njegovi uspjesi. Već od davnina nastojalo se je, da se pčelarstvo udesi tako, kako bi se od njega mogla što veća dobit crpiti. To je upravo i potaklo dra. Džirzonu, prvaku racionalnih pčelara, da je nakon dugog proučavanja pčeline naravi i popravljajući sistem svojih košnica, izumio pčelarenje pokretnim sačem. To je potaklo i mnoge druge, da izume razne praktične sprave i tim prokrče upravo put k racionalnomu pčelarenju. S tih razloga niknuće naročito u drugoj polovici prošloga vijeka mnoga pčelarska djela gotovo kod svih evropskih naroda. Osobito pako obiluje takovim djelima njemačka pčelarska literatura. U najnovije doba svratio je veliku pozornost na sebe Emil Preuss u Potsdamu (Pruska) svojim djelom: »Meine Bienenzucht — Betriebsweise und ihre Erfolge«. Pisac, pčelar ide u glavnome za tim, da, pčelarec bez rojenja, odnosno zapriječujući rojenje, svoje pčelce učini što jačima; jer su samo jaki pčelci u stanju privrijediti znatniju korist. Razdloba djela je vrlo zgodna i pregledna, a odsjeci: B, C, E, G, H i I upravo su izcrpivo obrađeni, jer su u djelu i najvažniji. Na temelju odsjeka B: »Općeniti opis moga načina pčelarenja tečajem cijele jedne godine« bit će moguće svakome, a natočito pčelaru početniku upoznati se potpuno Preušsovim načinom pčelarenja. Ně manje je dobro obrađen odsjek C: „O uzgoju matica“. Pošto

se uspješno pčelarenje neda ni pomisliti bez uzgoja pričuvnih matica, to je baš od prijeke potrebe, da se napredan pčelar i u ovo uputi. Kako mnogi pčelari znaju iz častoljublja upravo pretjerivati, izkazujući ogromnu dobit, što im pojedini pčelci daju — vrlo je dobro pisac učinio, što je na temelju višegodišnjih bilježaka i računa dokazao, koliko pojedini pčelac privrijediti može. Napokon je od velike važnosti i „Poslovni koledar“, koji je gotovo pravi rukovod pčelaru, a osobito početniku.

Ovo je djelo preveo na hrvatski g. Miloš Ljubić, ravnatelj više djevojačke škole u Vinkovcima, a izdano je tiskom Dragutina Laubnera u Vinkovcima. Cijena mu je 2 K. Što se šamoga prevoda tiče, primjetiti nam je, da je isti — izuzevši njekoje riječi kovanice — dobar, pak će ovo djelo zauzimati ne samo dostojno mjesto u našoj pčelarskoj literaturi, nego će u velike dobro doci kako iskusnim već pčelarima, tako i početnicima — navlastito inteligentnijoj klasi. Žemaljska je vlast preporučila to djelo, nakon vrlo povoljne stručnjačke ocjene, školskim knjižnicama, a i mi ga također najtoplje preporučamo.

Napokon, pripominjemo, da je g. Ljubić vrlo dobro učinio, što je slike stavio među tekst, pa je tako ovaj prevod pregledniji i mnogo zgodniji od istoga originala.

Uredništvo.

Od uredničtva.

Tko si želi naručiti koju usor-džirzonku, ili amerikanku, neka se što prije obrati ovamo — barem do 15. veljače 1903. — jer se mošda daljnje narudžbe neće više moći sa vremena obaviti. Jedna kompletno uredjena usor-džirzonka sa krovom, obojadisana i ključanicom providjena stoji 14 kruna, a jedna kompletno uredjena amerikanka zajedno sa krovom i obojadisana, ali bez ključnice 10 kruna. Bes krova i kruna manje. U usor-džirzonku se mogu smjestiti dva roja, a u amerikanku samo jedan roj.

Pri samoj se narudžbi ima polovica vrijednosti uplatiti, inače se ne može efektuirati.

Ná znanje!

50 komada džirzonaka

amerikanskoga sistema (amerikanka) rasprodaje **Vjekoslav Grginčević**, umir. učitelj i pčelar u Brodu na Savi, jer nema potrebitoga prostora, gdje bi iste amerikanke sa pčelcima postaviti mogao.

Uz malu i neznatnu cijenu dajem kompletno uređene amerikanke novije i bolje vrsti komad **po 2 K.** **40 fil.**, a nješto lošije i bez okviraca komad **po 1 K. 20 fil.**. Ona gospoda, koja su od mene već prije uzela košnica, akó i opet naruče, dobiti će što povoljnije, jer je nekih malo nepravno učinjeno u zabuni na željeznici prigodom otpremanja. Košnice se ne će renovirati; neka svatko sebi opravi, kad ih primi sa željeznice, pošto se na istoj nesmiljeno barata, pa i najnovije trebaju popravka, kad naručitelju stignu. Prigovora biti neće!

Vj. Grginčević.

Čestit božić i sretnu novu godinu želi svim pčelarima i prijateljima naprednoga pčelarstva:

„Hrvatska pčela“.

Svim našim suradnicima, koji su nas tečajem ove, pa i prošlih godina svojim duševnim radom potpomagali, sahvaljujemo, pa ih ujedno molimo, da svoja iskustva i došivljaje ne uskrate čitateljima „Hrvatske Pčele“ ni buduće godine. Čestit božić i sretnu novu godinu želi svima

Uredništvo.